

cl

thema

JULI/AUGUSTUS '85
4e jrg., nummer 35
supplement
verschijnt ten minste
10 maal per jaar

MIO

mededelingen opbouwwerk

in dit nummer

wethouder & werkloosheid werkgelegenheid

inwoners	werkloosheids
670.000	12%
555.000	

... van de ...

... van de ...

... van de ...

... van de ...

... van de ...

... van de ...

... van de ...

... van de ...

WEERGAVE van twintig interviews met twintig wethouders over het gemeentelijk beleid m.b.t. langdurig werklozen: ...over het scheppen van werk, ...weinig perspectief, ...verwijzingen naar Den Haag, ...maatregelen als stoplappen, ...te specifieke rijksregelingen, ...kont tegen de krib, ...opvang, ...toch maar iets doen

pag.		pag.	
3	ROTTERDAM	31	HENGELO
6	LEEWARDEN	33	ARNHEM
8	MAASTRICHT	36	DEN HAAG
11	HEERENVEEN	40	ROERMOND
13	ENSCHEDÉ	42	UTRECHT
16	AMSTERDAM	45	NIJMEGEN
19	TILBURG	48	VEENENDAAL
22	EINDHOVEN	51	DELFTZIJL
26	LELYSTAD	53	EMMEN
28	VLISSINGEN	55	GRONINGEN

Gemeente: Rotterdam
 Inwoners: 571.000
 Wethouder: van der Have, porte-
 feuille Sociale Zaken en Volksge-
 zondheid
 Politieke Partij: PvdA
 College: 7 PvdA, 1 D'66

I Ambtelijke en beleidsorganisatie

Geen geïntegreerde organisatie voor wat betreft het werkgelegenheids- en werkloosheidsbeleid. Rotterdam kent voor een aantal speerpunten van beleid (werkloosheid, migranten, werkgelegenheid, stadvernieuwing, emancipatie, bejaardenbeleid), een projectorganisatie naast de bestaande organisatie. De verschillende projectbureau's worden gecoördineerd door het stafbureau beleidscoördinatie, een bureau rechtstreeks onder de gemeentesecretaris.

Doel projectorganisatie: flexibele organisatie, betere coördinatie, afstemming en snellere toegang tot het college van B&W.

Tussen de projectbureau's werkloosheid en werkgelegenheid liggen enige raakvlakken. Afstemming vindt plaats door de projectleider (ambtelijk) en de respectievelijke wethouders v.d. Have en den Dunnen (bestuurlijk).

Projectbureau werkloosheid is in februari 1983 van start gegaan. Projectduur is in principe beperkt. Werkloosheidsbeleid moet dan overgenomen worden door de bestaande organisatie. Echter gezien de ontwikkeling van de werkloosheidsituatie schat v.d. Have in dat het project na '86 nog wordt voortgezet. Taak van het projectbureau is de initiëring, ontwikkeling en uitvoering van het gemeentelijke werkloosheidsbeleid, vooral tot uitdrukking komend in de ontwikkeling van ideeën en het ondersteunen en toetsen van projecten. De doelstellingen van het project Werkloosheid zijn:

- gelijke kansen op reguliere arbeid voor achterstandsgroepen
- alternatieven voor arbeid in loondienst
- herwaardering van onbetaalde arbeid, vooral d.m.v. zelfvoorzieningsprojecten.

Naast het projectbureau werkloosheid kent Rotterdam nog een decentrale organisatie van de gemeentelijke sociale dienst, voor de uitvoering van de sociale wetgeving en de sociaal-maatschappelijke dienstverlening.

Overleg/advies

Periodiek Overleg Werkloosheid

(POW), onder voorzitterschap van de wethouder van Sociale Zaken (v.d. Have). Hierin nemen deel: ambtenaren GSD, projectbureau, G.A.B., werkgevers, werknemers, rijksconsulenten en de Kamer van Welzijn Rotterdam (dit is een koepelorganisatie van welzijnsorganisaties van het PI; op deze manier is het opbouwwerk getrapte vertegenwoordigd).

Taak POW: bespreking algemene beleidslijnen, formuleren criteria voor projecten en toetsing van projecten.

De wethouder van economische zaken is voorzitter van de commissie van advies GAB. De voortgang van het project werkloosheid/werkloosheidsbeleid wordt besproken in de raadscommissie Sociale Zaken en Volksgezondheid.

II Werkloosheidsituatie

Het Werkloosheidspercentage in Rotterdam is 24%. Een groot deel hiervan behoort tot de kansarme groepen (geen of slechts geringe beroepskwalificatie). In sommige wijken (Middelland, Afrikaanderwijk, Oude Noorden, Nieuwe Westen) zijn de percentages 40 à 50%.

Hoewel de werkloosheid stabiliseert neemt het cliëntenbestand van de GSD nog steeds toe (meer langdurig werklozen). Van het aantrekken van de werkgelegenheid in de Rotterdamse haven profiteren deze werklozen nauwelijks. Vooral de werklozen uit de forensen gemeenten.

Perspektief langdurig werklozen

V.d. Have: "Ik zie weinig perspectieven voor wat betreft uitzicht op werk. We hebben in Rotterdam zoveel werklozen, en mede door het beleid van SoZaWe en de GAB's (die er noodgedwongen op gericht zijn om op de eerste plaats een plaatsingsbeleid te voeren, gericht op de kansrijken) is het moeilijk voor hen weer permanent werk te vinden.

De gemeente doet daarom met name iets voor deze groep (Arbeidsleerplaatsenplan (ALP) voor jongeren, werkprojecten met scholing en vaardigheidstraining). In overleg met het GAB hebben we een organisatie in het leven geroepen om juist voor deze groep een bemiddeling naar die projecten te organiseren. De gemeente heeft voor deze organisatie twee formatieplaatsen aan het GAB ter beschikking gesteld."

"Echter als je kijkt naar het aantal werklozen die je bereikt met deze projecten en het geld dat erin om-

gaat, dan ben je slechts marginaal bezig. We bereiken slechts een bovenlaag; mensen die nog een zekere motivatie hebben. We willen nu meer wijksgewijs gaan werken en ons meer richten op wijkkaders in de hoop zo ook een deel van die onderliggende groep te bereiken. Overigens bereiken we volgens schattingen van SoZaWe met onze alternatieve maatregelen meer mensen dan de G.A.B.'s met de traditionele arbeidsvoorzienings maatregelen, en met een fractie van het geld."

III Beleid

Ten aanzien van het gemeentelijk werkgelegenheids- en werkloosheidsbeleid zijn drie verschillende beleidscircuits te onderscheiden:

1. Het werkgelegenheidsbeleid; richt zich op de instandhouding en uitbreiding van betaalde arbeidsplaatsen.
2. Beroepsgerichte scholing
3. Het werkloosheidsbeleid; richt zich zowel op de verbetering van de positie op de arbeidsmarkt van werklozen, als op het vinden van alternatieven voor betaald werk.

Werkgelegenheidsbeleid

Het werkgelegenheidsbeleid wordt gecoördineerd door de wethouder van Economische Aangelegenheden. Natuurlijk het gebruikelijke voorwaarden scheppende pakket maatregelen en een heel sterke eigen acquisitie als gemeente.

Rechtstreekse deelname in bedrijven gebeurt (formeel) niet, maar er is wel enige gemeentelijke aktie in geval van bedreigde werkgelegenheid en enige gemeentelijke invloed middels de regeling van betalingsvoorwaarden en garantiestellingen bij kredietverlening.

De ondersteuning voor startende ondernemers vindt plaats vanuit de dienst Midden- en Kleinbedrijf. Op dit terrein zijn verschillende organisaties (met gemeentelijke steun) actief; Jobcreation B.V., Stichting Kleinood, Federatie Buskruit (MEMO), EAJ-project de Broedplaats (bedrijfsverzamelgebouw voor jonge ondernemers).

Gemeente als werkgever

Onder druk van de bezuinigingen is het personeelsbeleid op de eerste plaats gericht op het vermijden van gedwongen ontslagen. De gemeente Rotterdam heeft een arbeidsleerplaatsen plan ontwikkeld, gericht op het geven van werkervaring aan voor-

tijdige schoolverlaters bij de gemeentelijke instellingen en bedrijven. Het ALP wil op deze manier 1000 jongeren met behoud van uitkering plaatsen. De scholing van de jongeren vormt een belangrijk onderdeel van het plan. Daarnaast loopt de gemeente Rotterdam voorop bij de ATV.

Arbeidsmarktbeleid

De beroepsgerichte scholingsprojecten komen tot stand door samenwerking van gemeente (GSD) en GAB. In Rotterdam is een specifiek project opgezet: TTO (test en trainingsorganisatie). Doel is om mensen een extra opleiding van twee jaar te geven, met een actieve bemiddeling door twee consultants van de GSD naar het bedrijfsleven. Het project komt voort uit het project migranten, i.s.m. GSD, WSW en CBB.

Daarnaast biedt het GAB het gebruikelijke pakket maatregelen aan. Het GAB heeft voorts een organisatie voor praktijkervaringsplaatsen (PEP) in het bedrijfsleven en in de quartaire sector. De gemeente is hier niet direkt bij betrokken, betaalt mee en zit in de bestuurscommissie. Toetsing PEP-plaatsen vindt plaats door het POW. De gemeentelijke r dant van de PEP is het ALP.

Als laatste punt noemt van der Have de werkervaringsprojecten met behoud van uitkering, zoals ontwikkeld door het bureau Alternatief Werk (BAW). Omdat de doorstroming vanuit deze projecten naar de arbeidsmarkt nog gering is, is hun bijdrage aan het arbeidsmarktbeleid twijfelachtig.

Werkloosheidsbeleid

Het werkloosheidsbeleid kent drie lijnen.

1. de gemeente als werkervaringsinstituut (ALP)
2. alternatieve werkprojecten (geïnitieerd en ondersteund door BAW)
3. vrijwilligerswerk (wijkeconomie, vrijwilligers vacature bank, centrum voor vrijwilligers)

Het sociaal cultureel werk ontwikkelt een scala van activiteiten in de buurt- en clubhuizen.

Van der Have noemt met name ARENA. Ook het IOR is zijns inziens zeer actief. Binnen het project werkloosheid is de discussie gevoerd in hoeverre dit soort activiteiten een reële bijdrage leveren aan het werkloosheidsbeleid. Van der Have meent van wel en wijst dan op de verschillende projecten (drukwerkwinkels,

videoprojekten) die nu van de grond komen.

Terugkijkend op 2 jaar projektbureau werkloosheid komt van der Have tot een opsomming van heel wat zaken die bereikt zijn:

- discussie over werken met behoud van uitkering op gang gebracht
- goed functionerend BAW, met vele projekten en een groot aantal zelfstandige projekten
- WSW - door extra gelden op niveau gehouden
- er zijn akties naar het rijksbeleid ontwikkeld en de situatie van mensen onder de aandacht gebracht ("Minima zonder Marge")

En toch vraagt hij zich af, of je niet tot een meer structurele aanpak moet komen en toch meer moet doen voor de stad als totaal.

"Je bent zo erg marginaal bezig, je probeert mensen verder te helpen, maar ondertussen zie je dat de stad verpaupert. Onderhoud van scholen, bestrating, groenvoorziening is minimaal. De kleine middenstand krijgt het steeds moeilijker. Mensen ervaren de stad steeds minder als leefbaar." Van der Have zou daar door een structurele, integrale aanpak wat aan willen doen, maar de middelen worden, door het Rijksbeleid, de gemeente uit handen geslagen.

Buurteconomie

In Rotterdam wordt op dit moment een initiatief ontwikkeld onder de noemer wijk-economie. Hierbij zijn de projectgroep werkgelegenheid, de projectgroep werkloosheid, de projectgroep migranten, de projectgroep stadsvernieuwing en het opbouwwerk bij betrokken. Dat levert een stevige discussie op. "Gaaf het om het boven water halen van het grijze of zwarte circuit, of gaat het om de versteviging van projekten? Ik kies persoonlijk voor het laatste. Het proberen projekten van de grond te krijgen."

Van der Have is echter niet optimistisch over het realiseren van loonvormende zelfstandige projekten. De discussie over wijk-economie loopt in Rotterdam parallel met de discussie over de invulling van PCG-gelden. Van der Have is voorstander om de gelden in te zetten voor grote wijk-gerichte projekten, met inschakeling van het bedrijfsleven uit de wijk, om zo een bepaalde wijk een bepaalde facelift te kunnen geven; bijvoorbeeld het op knappen van een buurtcentrum.

IV Overigen

Opbouwwerk

"Voor het opbouwwerk ligt een taak in het mobiliseren van wijkkaders en hen te ondersteunen bij het ontwikkelen van plannen." Het IOR heeft in het kader van de wijkgerichte aanpak, een halve formatieplaats gekregen van het projekt werkloosheid.

Rijksbeleid

"Dit kabinet biedt geen enkel perspectief voor werklozen. Het beleid stuurt af op de Amerikaanse situatie van hebbers en niet-hebbers. Een miljoen Nederlanders zullen het gelag moeten betalen voor de verbetering van de economie."

"PCG, WVC-beleid "voorrang voor jongeren", WOAU, kennen allerlei beperkingen en zijn slechts lapmiddelen. Een reële bijdrage wordt niet gegeven aan het werkloosheidsbeleid. De wijziging van het sociale zekerheidstelsel is een pure bezuinigingsmaatregel. Het aantal minima wordt door dit beleid steeds verder opgevoerd."

Van der Have verwijt de departementen een centralistisch en ongecoördineerd optreden. "Elk departement neemt zijn eigen maatregelen en kijkt nooit naar de consequenties op andere departementen, of bij gemeenten."

Van der Have wijst erop dat op deze manier door het ene departement in gang gezette bezuinigingen, andere departementen of gemeenten op kosten jaagt, waardoor de theoretische bezuinigingsbedragen te niet gedaan worden. Als voorbeeld hiervan noemt hij de bezuinigingen op de WSW.

"SoZaWe en de GAB's willen de verantwoordelijkheid t.a.v. bepaalde groepen werklozen graag aan anderen overlaten. Je ziet dat in de hele sociale wetgeving en de herziening van het sociale stelsel. Mensen die nog meekunnen op de arbeidsmarkt komen in het circuit van de bedrijfsverenigingen, en zij die niet meer mee kunnen, daarvoor mag de gemeente opdraaien. Hetzelfde zie je bij het bemiddelingsbeleid van het GAB."

Van der Have is voorstander van een drastisch ATV-beleid en van een groot stimuleringsprogramma van de rijksoverheid.

Gemeentelijke overheid

Van der Have wenst een grotere beleidsvrijheid voor gemeenten. "De regels voor Tietjerkstradeel moet je niet laten gelden voor de grote

stad." Er zou een investeringsprogramma moeten komen, gericht op de grote steden en de probleemgebieden." Als grote steden tamboereren we voortdurend richting Den Haag, maar je moet van dit kabinet wel de ruimte en de middelen krijgen om een eigen beleid te voeren."

WOAU

De toetsing van projecten gebeurt nu in het POW. De meeste projecten worden eerst in het klein POW, waar de sociale partners niet vertegen-

woordigd zijn, getoetst. Er zijn slechts weinig projecten die in het groot POW komen.

"In de WOAU past eigenlijk niet zoiets als een periodiek overleg werkloosheid. Het vetorecht is daarmee in strijd." Van der Have vindt het niet juist dat de ATR een besluitvormend orgaan wordt. "Nu ligt de verantwoordelijkheid uiteindelijk bij de gemeente, met een zware advisering vanuit het POW. Dat lijkt me duidelijk en het werkt. De praktijk bewijst dat!"

Gemeente: Leeuwarden
Inwoners: 80.000
Wethouder: Ir. D. Kessler, portefeuille: Financiën, Werkgelegenheid, Personeelszaken
Politieke Partij: PvdA
College: CDA/PvdA

I Ambtelijke en beleidsorganisatie

Er is geen horizontaal geïntegreerde organisatie voor het werkgelegenheids- en werkloosheidsbeleid. Er wordt gewerkt volgens de normale secretarie organisatie. De coördinatie van het brede werkgelegenheidsbeleid ligt bij de afdeling EBO.

Bij de start van het nieuw college is er een ambtelijke werkgroep gevormd, bestaande uit verschillende afdelingen (EBO en Welzijn) en de gemeentelijke sociale dienst, aangevuld met vertegenwoordigers van het GAB-Leeuwarden en ETI-Friesland. Dit heeft geresulteerd in de nota "Werkgelegenheid", welke funktioneert als beleidskader voor het gemeentelijk werkgelegenheidsbeleid.

De nota Werkgelegenheid onderscheidt drie beleidsvelden:

- de relatie gemeente - bedrijfsleven (marktsektor)
- de gemeente als marktpartij (personeelsbeleid)
- opvang en herinschakeling van niet beroepsmatig aktieven.

Bestuurlijk

Twee wethouders zijn verantwoordelijk voor het brede werkgelegenheidsbeleid. Wethouder Madema, portefeuillehouder van Economische Zaken en wethouder Kessler met de portefeuille van Financiën, Sociale Zaken, Personeelszaken en coördinatie werkgelegenheid. Kessler is voorzitter van commissie van advies GAB.

Ambtelijk

Geen specifieke projectgroep structuur. Ad hoc is er bij de tot standkoming van de nota volgens de geïntegreerde werkgroep formule gewerkt. Ambtelijke coördinatie ligt bij de afdeling EBO. Verder vindt er afstemming plaats op bestuurlijk niveau en middels de commissie werkgelegenheid.

Overleg/advisestructuur

Er bestaat in Leeuwarden een adviescommissie werkgelegenheid, die het hele terrein van de nota werkgelegenheid bestrijkt. In de commissie hebben zitting: raadsleden, de gemeentelijke afdelingen Welzijn en EBO, de GSD, het GAB, ETI en KvK. Er wordt op dit moment overwogen om deze commissie uit te breiden met vertegenwoordigers van werkgevers, werknemers, vrouwenwerkwinkel en Projekt Mensen Zonder Werk. Zij krijgen dan de status van toehoorders.

Het opbouwwerk is hierin niet vertegenwoordigd.

Wethouder Kessler geeft aan dat het projekt Mensen Zonder Werk als een bijzondere vorm van opbouwwerk op te vatten is.

De raadscommissie welzijn wordt betrokken bij de specifieke welzijnsaspecten, bijv. het beleid in zake het projekt Mensen Zonder Werk.

II Werkloosheidssituatie

Algemeen

Het werkloosheidspercentage ligt op ongeveer 20%. Er zijn in Leeuwarden geen echte specifieke probleemgroepen of sektoren aan te wijzen. Hoog ligt het werkloosheidspercentage in de bouw en de dienstverlenende en administratieve beroepen. Vooral bij laag- en ongeschoolden.

De kern van de werkgelegenheid in

Leeuwarden bevindt zich in de dienstverlening (provinciehoofdstad) en in de agrarisch verwerkende industrie. In de laatste sektor is men bevreesd voor de gevolgen van de superheffing.

Langdurig werklozen

Het betreft in Leeuwarden vooral jongeren. 2500 van de 3700 is langer dan 6 maanden werkloos.

Wethouder Kessler: "Je kunt als samenleving niet accepteren dat er 500.000 mensen niet voor betaald werk in aanmerking komen. De doelstelling moet volledige werkgelegenheid blijven. Dat betekent dat de ATV veel sneller van de grond moet komen.

Voor de eerst komende jaren moet er een werkloosheidsbeleid ontwikkeld worden voor de groep die vooralsnog niet aan de slag komt.

De GAB's gaan meer marktgericht opereren. Het beste aanbod gaat door naar werkgevers. Parallel daaraan zie je dat de middelen voor langdurig werklozen terug lopen. Het WvM budget van het GAB-Leeuwarden bedroeg in 1983 f 4.000.000, en in 1984 f. 1.500.000.

Alhoewel een meer marktgerichte opstelling van de GAB's te verdedigen valt is dit toch ook wel een zorgelijke ontwikkeling. De wegen voor de WvM zijn nu bekend, organisaties zijn er mee vertrouwd. De WvM moet daarom doorgaan."

In Leeuwarden is men op dit moment bezig om plannen te ontwikkelen om het terugploeg experiment te verbreden. Bij het GAB wordt in dit verband een experiment voor langdurig werklozen ontwikkeld, wat aan het ministerie van SoZaWe zal worden voorgelegd.

Kessler: "Vanuit de constatering dat de langdurig werklozen bij onveranderd beleid dat vermoedelijk zullen blijven, is hun uitkering min of meer structureel op te vatten. Met dat geld willen we wat doen. Inzetten voor tijdelijk betaald werk. Het GAB zou een inventarisatie kunnen maken van de echte langdurig werklozen (die al 2 of 3 jaar werkloos zijn) en bij hen de interesse peilen voor tijdelijk betaald werk. Ik denk dat die interesse zeker bestaat." Langdurig werklozen vormen geen specifieke prioriteitsgroep in het werkgelegenheidsbeleid. De derde poot van het werkgelegenheidsbeleid (opvang en herinschakeling niet-actieven) richt zich echter praktisch geheel op deze groep. Kessler schat

dat de deelnemers van de MZW-projecten voor 80% langdurig werklozen zijn.

III Beleid

Werkgelegenheidsbeleid

Algemeen voorwaarden scheppend beleid. Geen participatie als gemeente in bedrijven. Leeuwarden beschikt over een werkgelegenheidsfonds (f.500.000) gericht op ondersteuning van startende ondernemers en steunverlening aan bedrijven in geval van bedreiging bestaande arbeidsplaatsen.

In samenwerking met de Kamer van Koophandel en de Provincie is er in Leeuwarden een "jong-bedrijvencentrum" opgericht, waar startende ondernemers, naast huisvesting, ook een stuk dienstverlening kunnen krijgen op administratief gebied, alsmede management ondersteuning. Het bij het project MZW aangehaakte Bureau Kleinschalig Werk is omgevormd tot Buro ProF, gericht op kleinschalige ondernemers- en starters ondersteuning (MEMO-achtig). Friesland heeft voorop gelopen met het werken met behulp van uitkering in de Bouw; het project "Bouwen Werkt". Het Leeuwardense project "Werk en Welzijn", is ook op te vatten als een terugploeg project avant la lettre.

Gemeente als werkgever

Met behulp van 8-structurele middelen, verkregen uit de herbezettingsgelden heeft de gemeente Leeuwarden een Jeugdwerkplan ontwikkeld. Hiervoor is een bedrag van f. 400.000,- beschikbaar. Het plan kent twee componenten:

1. leerwerkplaatsen (onbetaald): de mogelijkheid voor schoolverlaters om werkervaring op te doen, gekoppeld aan het volgen van een opleiding bij de bestuurschool
2. werkorientatieplaatsen (betaald); met een WvM karakter.

Arbeidsmarktbeleid

In Leeuwarden worden onder deze noemer niet expliciet initiatieven genomen door de gemeente. Kessler wijst hierbij op de taak van het GAB. Wel is in de gemeente Leeuwarden sinds 2 jaar een centrum voor beroepsoriëntatie en begeleiding gevestigd. Daarnaast schuift Kessler de terugploeg projecten naar voren als arbeidsmarktprojecten. Het hierboven genoemde plan voor het ontwikkelen van tijdelijke arbeidsplaatsprojecten voor langdurig werklozen,

kan in dit kader nog eens genoemd worden, evenals het project "Werk en Welzijn", dat in combinatie met andere verlofregelingen (educatief verlof) interessant kan zijn in het kader van ATV en herverdelen van werk.

Werkloosheidsbeleid

Doelstelling is opvang en herinschakeling niet beroepsmatig aktieven. Prioriteit ligt bij activiteiten in de werkgerichte sfeer (MZW, Vrijwilligersvacaturebank, Werken met behoud van uitkering) en minder bij de opvang van niet aktieven in het sociaal cultureel werk.

De projecten voor MZW (cursussen, werkervaringsprojecten, de vrijwilligersvacaturebank) hebben een groei doorgemaakt van drie ton in 1980 naar een bedrag van 1,2 miljoen in 1985.

Op dit moment worden een tweetal nieuwe projecten ontwikkeld.

- Op initiatief van het COL en het project MZW, een werkproject voor buitenlandse meisjes (kleding maken).
- Op initiatief van de gemeenteraad wordt een werkervaringsproject voor meisjes met een LHNO-opleiding ontwikkeld.

IV Overigen

Buurteconomie

Kessler is bekend met het begrip. Hij meent dat Leeuwarden te klein is om over buurteconomie te kunnen praten. Het gaat dan meer om stedelijke initiatieven, bijvoorbeeld een administratiekantoorje ten behoeve van sociaal-culturele instellingen, of een bewaakte fietsenstalling.

Opbouwwerk

Op de vraag aan Kessler of hij een taak ziet voor het opbouwwerk in het kader van het werkloosheidsbeleid, antwoordt hij bevestigend: "Waarom niet? Ik denk dat ze zeker mee moeten denken. Het COL heeft een apparaat wat wel wat aankan." Hij wijst

op het kledingproject voor buitenlandse meisjes. Hij ziet binnen het opvang- en herinschakelingsbeleid t.b.v. niet aktieven zeker een taak weggelegd voor het opbouwwerk. "Laat ze maar met ideeën komen en die moeten dan hun levensvatbaarheid maar bewijzen. Zo is Werk en Welzijn ook begonnen."

Rijksbeleid

"Werkgelegenheidsbeleid en in dat kielzog werkloosheidsbeleid wordt te veel gespeeld volgens de lijn van de exportbevordering en het terugdringen van het financierings tekort. De lijn van ATV en stimulering van de binnenlandse markt wordt te veel onderbelicht. Ik vind in zijn algemeenheid dat de Rijksoverheid weinig initiatiefvol en creatief voor bepaalde problemen oplossingen probeert te zoeken."

Gemeentelijke overheid

"Alle werkgelegenheidsplannetjes van gemeentelijke overheden zijn beperkt. Zou als gemeente wel meer mogelijkheden willen hebben, bijvoorbeeld werkloosheidsmiddelen in de vorm van budgetfinanciering. Op dit moment moet je voor elke aanvraag die je doet bij de rijksconsulent te biecht."

Kessler verwacht dat in het kader van de deregulering de overheid meer ruimte zou moeten geven aan gemeentelijke overheden. Waar die ruimte aanwezig is wordt deze nu al zoveel mogelijk benut. Leeuwarden heeft de sollicitatieplicht aanzienlijk versoepeld.

WOAU

Op dit moment funktioneert in Leeuwarden een lokale toetsingscommissie, zonder vetorecht, die het college van B & W adviseert. Het college beslist. M.b.t. de WOAU onderschrijft Kessler het standpunt van de VNC. "Bestuursrechtelijk is de regionale toetsingscommissie een gedrocht."

Gemeente: Maastricht

Wethouder: J. Hoen, portefeuille:
Sociale Zaken (Werkloosheidsbeleid)
Welzijn en Volksgezondheid
Politieke partij: CDA
College: 3 CDA, 2 PvdA, 1 VVD

I Ambtelijke en beleidsorganisatie

In Maastricht zijn twee afzonderlij-

ke beleidslijnen voor enerzijds het werkgelegenheidsbeleid en anderzijds het werkloosheidsbeleid. Volgens wethouder Hoen zijn beide beleidslijnen niet te integreren, omdat het een geheel verschillende problematiek betreft.

De werkgelegenheidsportefeuille wordt beheerd door de wethouder Financiën en Economische Zaken en de

wethouder Sociale Zaken. De ambtelijke coördinatie ligt bij de dienst financiën.

De werkloosheidsportefeuille wordt behartigd door de wethouder Sociale Zaken. Het Maastrichtse werkloosheidsbeleid is vooral voortgekomen uit het beleid m.b.t. de toepassing van de WvM bij de gemeente. Een beleid dat nu vorm krijgt middels de werkervaringsprojecten (WEP).

M.b.t. onder meer dit werkloosheidsbeleid functioneert een ambtelijke projectgroep bestaande uit vertegenwoordigers uit de dienst Sociale Zaken en de afdelingen Welzijnszaken, Financiën, en Personeelszaken. Deze medewerkers zijn gedeeltelijk vrijgesteld voor het werk van deze projectgroep.

Taak van deze projectgroep is beleidsontwikkeling, projektentamering en advisering in zake het werkloosheidsbeleid. De coördinatie van de projectgroep ligt bij wethouder Sociale Zaken.

Overleg/advies

Sinds 1983 bestaat er een werkgroep werkgelegenheid, dat functioneert als adviescollege aan B & W. Hierin nemen deel: werkgevers, werknemers, ambtelijke afdelingen en GAB. De gemeenteraadscommissies Sociale Zaken, Welzijn en Volksgezondheid, Financiën en Economische Zaken zijn betrokken bij de tot standkoming van het werkgelegenheidsbeleid en werkloosheidsbeleid.

T.a.v. de werkervaringsprojecten functioneert er naast de regionale toestingscommissie een bestuurlijke begeleidingsgroep WEP (sociale partners, rijksconsulenten, GAB en gemeente).

T.a.v. het werkloosheidsbeleid in algemene zin functioneert er in Maastricht geen overleg/advies orgaan met vertegenwoordigers van maatschappelijke groepen.

II Werkloosheidssituatie

Werkloosheidspercentage in rayon Maastricht is ultimo december 1984 22,7%. De werkloosheid concentreert zich bij de mannen in de sectoren metaal, bouw en algemene dienst, bij de vrouwen in de sectoren handel en kantoor. M.u.v. de terugploeg projecten in de bouwsector, wordt er geen specifiek beleid ontwikkeld gericht op bepaalde beroepssectoren.

Langdurig werklozen

Het percentage langdurig werklozen (langer dan 1 jaar ingeschreven) is

ongeveer 60%. Het werkloosheidsbeleid in Maastricht is gericht op de prioriteitsgroepen jongeren en langdurig werklozen.

Hoen ziet een harde kern van werklozen bij jongeren uit achterstands-situaties. "D.m.v. sociaal-cultureel werk, hobbywerkplaatsen en werkprojecten proberen we als gemeente deze jongeren meer gemotiveerd te krijgen. Maar de kans op het vinden van werk is voor andere groepen al klein, laat staan voor deze groep. Projecten mogen best mislukken. Als van de 10 jongeren die mee doen, er 2 weer gemotiveerd raken en verder komen, vind ik dat meegenomen."

"Ik betreuf het dat landelijk, door ARBVO, een bepaalde groep als vrijwel niet meer bemiddelbaar wordt beschouwd, dat is een triest etiket dat je op werklozen plakt. De gemeenten krijgen daardoor nog nadrukkelijker een taak, maar het is realiteit dat een grote groep niet meer aan de bak komt. Wij geven mensen die met behoud van uitkering zinvol bezig willen zijn een reële kans."

III Beleid

Werkgelegenheidsbeleid

Als gemeente voert Maastricht een algemeen voorwaarden scheppend beleid naar het bedrijfsleven. Het LIOF en het Contactbureau Bedrijfsleven van de gemeente hebben hierin een belangrijke taak, mede gericht op acquisitie. Er bestaat een gemeentelijk werkgelegenheidsfonds (3 ton). Dit fonds wordt gebruikt om voorbereidingskosten voor werkgelegenheidsprojecten en werkervaringsprojecten te dekken. Verder wordt uit het fonds geput voor een bedrijfsverzamelgebouw (ambachtsverzamelgebouw). Over de specifieke criteria voor het beroep op dit fonds moet nog politieke besluitvorming plaatsvinden. In elk geval wordt geen directe deelname in bedrijven overwogen.

Ondernemers ondersteuning vindt plaats in het kader van het op te zetten bedrijfsverzamelgebouw. Deze ondersteuning krijgt vorm in een samenwerkingsverband van gemeente, bedrijfsleven en Kamer van Koophandel. Voor het kleinschalig ondernemen (MEMO) bestaat er in Maastricht geen specifieke steunorganisatie. MEMO-ondernemers vinden armslag in het kader van werken met behoud van uitkering en de RZ-regeling.

Maastricht heeft in het verleden een algemene werkgelegenheidsnota uitgebracht. Volgens Hoen werkt zo'n

algemene nota niet. Is snel geda- teerd. "Op dit moment werken we met de werkgelegenheidscommissie ad hoc specifieke onderwerpen uit."

Arbeidsmarktbeleid

Er bestaat een goed overleg en samenwerking met het GAB. Wethouder Hoen is voorzitter van de commissie van advies. Het GAB voert het gebruikelijke pakket maatregelen uit. Als PNL gemeente kan Maastricht beschikken over extra werkgelegenheidsbevorderende middelen. "We hebben de RAMA-gelden, WvM, TAP en PNL-gelden altijd gebruikt om zoveel mogelijk arbeidsplaatsen te creëren. Dat beviel uitstekend. We konden de deelnemers een normaal arbeidscontract aanbieden en er was sprake van een goede doorstroming." Met het opdrogen van deze geldstroom heeft Maastricht, gebent op de ervaring met deze tijdelijke arbeidsplaatsen, de onbetaalde werkervaringsprojecten (WEP) ontwikkeld.

Maastricht was hierin voorloper en dit heeft tot forse uitzettingen met de FNV-Limburg geleid. De WEP was tot voor kort, door de opstelling van de FNV, nog beperkt tot de non-profitsector, maar inmiddels is overgegaan tot een uitbreiding van de WEP naar het midden- en kleinbedrijf (met name de detailhandel). Voor de WEP is een uitgebreid net van spelregels en toetsing ontwikkeld. Volgens Hoen hebben deze spelregels model gestaan voor de WOAU. Ten aanzien van de WEP twee opmerkingen: de scholing is niet duidelijk geregeld en er is geen sprake van een arbeidscontract voor de WEP-deelnemers na afloop van de werkervaringsperiode. Uit een tussen evaluatie van de WEP blijkt, dat de deelnemers het project i.h.a. positief beoordelen. Het blijkt echter dat de jongeren in de slechtste arbeidsmarktpositie nauwelijks gebruik maken van de WEP.

Werkloosheidsbeleid

Het sociaal-cultureel werk (klub- en buurthuiswerk) heeft in het kader van het werkloosheidsbeleid een eerste opvangfunctie van mensen zonder werk. Daarnaast moet het sociaal-cultureel werk, volgens het jaarprogramma '85, hulpprogramma's voor met name jeugdige werklozen in achterstandssituaties ontwikkelen, gericht op arbeidsoriëntatie en -kwalificatie.

Stedelijk functioneert het City Centrum als een soort welzijnsproject. Naast de opvangactiviteiten en een

breed kursussenpakket, zijn er in het City Centrum een viertal hobby-werkplaatsen voor jongeren, is er een bedrijfssimulatie project en worden werkprojecten georganiseerd. Ook de vrijwilligerscentrale vindt onderdak in het City Centrum. Door subsidiebeleid oefent de gemeente haar invloed uit. Naast het WEP zijn er geen specifieke gemeentelijke plannen ontwikkeld, met uitzondering van een aantal categorale projecten t.b.v. jongeren uit etnische en culturele minderheden.

IV Overigen

Buurteconomie

Wethouder Hoen: "Op korte termijn zullen activiteiten worden ontwikkeld op buurtgericht niveau. In Maastricht wordt momenteel gewerkt aan een "sociale kaart", waarin achterstandssituaties per wijk zichtbaar worden.

Opbouwwerk

Op de vraag wat de inzet zou moeten zijn van het opbouwwerk t.a.v. de problematiek van werkloosheid en werkgelegenheid, moet de wethouder het antwoord schuldig blijven. Maastricht heeft het opbouwwerk geen stedelijke functie; niet betrokken bij het City Centrum bijvoorbeeld. Het opbouwwerk heeft een functie op wijkniveau en doet daarin actief mee aan activiteiten in het kader van het sociaal-cultureel program.

Rijksbeleid - Gemeentelijke Overheid

Wethouder Hoen pleit voor een grotere autonomie op gemeentelijk niveau. Het werkgelegenheidsbeleid is primair een taak van het rijk, maar de gemeenten zullen veel meer beleidsvrijheid moeten krijgen om zelf initiatieven te nemen, variërend van het geven van investeringsubsidies tot het ontwikkelen van eigen projecten met behoud van uitkering. Hoen pleit met name voor ruimere lokale beleidsmarges bij het kunnen toepassen van de PBM (plaatsbevorderende maatregel). Criteria worden nu centraal bepaald. Deze zijn te strikt, waardoor zwakke groepen, waarvoor de maatregel in feite is bestemd, niet worden bereikt. Het GAB zou met behulp van PBM en loon-suppleties doelgericht moeten kunnen inspelen."

Voor deelnemers aan werkervaringsprojecten zouden suppleties moeten kunnen worden gegeven tot minimumloon niveau. Dit zou de motivatie om

van de regeling gebruik te maken bevorderen, en met name randgroep jongeren en andere kansarmen ten goede kunnen komen. De noodzaak tot het geven van loonsuppleties is te meer aanwezig, nu RAMA gelden wegvallen, en plaatsingsmogelijkheden via de WVM regeling sterk verminderd zijn. Met name van de WVM is een sterke uitstraling op de arbeidsmarkt uitgegaan.

WOAU

De regionale toetsingscommissie (RTC) in Maastricht funktioneert conform de wetsvoorstellen inzake de WOAU. De wethouder heeft kritiek op het wetsontwerp WOAU, met name op het unanimitheidsbeginsel en op de

wat ondergeschoven positie van de gemeenten.

Overigens kan hij zich vinden in de voorwaarden welke bij de goedkeuring van projecten worden gesteld t.a.v. arbeidsplaatsenverdringende en concurrentie- en budgetvervalsende aspecten. "Als voorlopers (WEP) is door ons een goede en juiste toepassing steeds nagestreefd, waarbij kosten noch moeite zijn gespaard om voorstellen m.b.t. werkervaringsprojecten op hun juiste merites te beoordelen. Daarbij zijn alle instellingen en organisaties die ook maar konden worden ingeschakeld, bij de uitvoering betrokken geweest."

Gemeente: Heerenveen
Inwoners: 38.000
Wethouder: J. Metzlar; portefeuille Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Politieke partij: PvdA
College: links programcollege (PvdA, D'66, klein links, FNP)

I Ambtelijke en beleidsorganisatie

Heerenveen is een proefgemeente in het kader van het experiment specifiek Welzijn. Het beleid in zake langdurig werklozen vormt onderdeel van het brede Welzijnsbeleid in het kader van het experiment.

Er is in Heerenveen geen sprake van een geïntegreerde beleidsorganisatie. Wethouder Metzlar is coördinerend wethouder werkgelegenheid. Collega wethouder maatschappelijk welzijn is coördinerend wethouder welzijnsbeleid.

De coördinerende ambtenaar werkgelegenheid zit op de afdeling welzijn. Voorts bestaat er een ambtelijke werkgroep werkgelegenheid, die elke veertien dagen bij elkaar komt onder voorzitterschap van Metzlar. Doel van de werkgroep is coördinatie en afstemming tussen verschillende gemeentelijke afdelingen en diensten inzake werkgelegenheid in brede zin.

Overleg/adviesstructuur

Heerenveen kent geen gemeenteraadscommissies. Wel bestaat er een projectgroep voor de begeleiding van het experiment specifiek welzijn. Hierin nemen onderwijs- en welzijnsorganisaties deel. Het sociaal cultureel werk heeft daarin één plaats, mede namens het opbouwwerk. Na afloop van het experiment zal de projectgroep omgezet worden in een

raadscommissie Welzijn. T.a.v. de economische aspecten van de werkgelegenheidsproblematiek bestaat er geen gemeentelijke adviescommissie. Regionaal funktioneert sinds 1983 een Regionale Coördinatie Commissie (RCC), een samenwerkingsverband van vier gemeenten, met als taak het adviseren van de gemeentebesturen op economisch gebied (o.a. werkgelegenheid). In de RCC zijn vertegenwoordigd: werkgevers, werknemers, GAK, GAB en rijksconsulenten. Een onderafdeling van de RCC fungeert als regionale toetsingscommissie.

II Werkloosheidssituatie

Het werkloosheidspercentage ligt op 20%. In sommige kerndorpen van de gemeente ligt het percentage op 40-50%. Werkloosheid zit vooral in de sektor bouw/grondwerk. Percentage langdurig werklozen is niet bekend.

Langdurig werklozen

Langdurig werklozen zitten vooral in de beroepsgroepen met weinig perspectief. Het beleid is gericht op scholing (GAB), op het bijhouden van beroepskennis, "maar het blijft met dezelfde groep dringen om de weinige arbeidsplaatsen die er zijn."
"Als gemeente probeer je bedrijven aan te trekken, maar tegelijk zie je bij bestaande bedrijven de werkgelegenheid afbrokkelen. Je moet als gemeente mensen de mogelijkheid geven voor een zinvolle daginvulling; scholing, opvangprojecten. Mensen moeten echter vrij zijn om te kiezen. Geen gemeenschapstakenplan. Dat is tot op heden het beleid geweest. Je kunt als gemeente allerlei nuttige projecten bedenken, maar als er

geen mensen zijn die dat willen uitvoeren, dan kom je in de verleiding om vrijwilligers te gaan aanwijken, en daar moet je je als gemeente verre van houden."

"Als gemeente heb je weinig mogelijkheden, behalve het eigen personeelsbeleid. De ATV moet de grote klap opleveren. Je kunt als gemeente het voorbeeld geven, echter bij het alleen in deeltijd aanbieden van vacatures doe je feitelijk aan een stuk loonsverlaging."

- Het beleid van gemeente m.b.t. langdurig werklozen kent 3 componenten:
- Opvangbeleid
  - Tijdelijk werk aanbieden (WvM, START. "Om mensen er in elk geval tijdelijk even tussen uit te halen."
  - Omscholing, beroepskeuze advisering (hierbij wordt in Heerenveen de ARA van de Sociale Werkvoorziening ook in gezet voor langdurig werklozen.

III Beleid

De gemeente Heerenveen heeft in het najaar van '83 een nota "Werkgelegenheid" uitgebracht. Hierin wordt het kader aangegeven voor het (brede) gemeentelijk werkgelegenheidsbeleid. De nota onderscheidt binnen het werkgelegenheidsbeleid in brede zin de volgende beleidsvelden:

- economisch beleid
  - voorwaarden scheppend
  - promotie en acquisitie
- stimuleringsbeleid
  - werkgelegenheidsfonds/stimuleringsbedrijvigheid
  - kleinschalige bedrijvigheid
  - arbeidsmarktbeleid
- opvangbeleid
  - sociaal-maatschappelijk/sociaal cultureel werk
  - vrijwilligerswerk
  - werkprojecten
- personeelsbeleid

In het beleid worden geen specifieke prioriteitsgroepen onderscheiden.

Werkgelegenheidsbeleid

Onder het werkgelegenheidsbeleid in enge zin rekenen we het economisch beleid en het stimuleringsbeleid, met uitzondering van het arbeidsmarktbeleid.

Het economisch beleid is gericht op het verbeteren van de gemeentelijke informatie en voorlichting inzake vestigingsmogelijkheden in Heerenveen en verkorting en afstemming van gemeentelijke procedures.

Promotie, acquisitie en bedrijvigheidsstimulering vindt in een kleine

gemeente als Heerenveen vooral plaats in regionaal verband. Schoterwerf, provincie, NOM), maar Heerenveen voert als gemeente ook zelf acquisitie (burgemeester). Het werkgelegenheidsfonds is zowel gericht op startende commerciële bedrijven in moeilijkheden, als op niet commerciële projecten. Zo wordt met dit fonds (F 500.000,-) ook een deel van het opvangbeleid gefinancierd (werkprojecten). In Heerenveen functioneert EAJ-project: de Coöperatieve Vereniging Gehandicapte Voorzieningen.

Gemeente als werkgever

De gemeente Heerenveen heeft geen uitgesproken personeelsbeleid gericht op inschakeling van langdurig werklozen. Er is geen extra werkgelegenheidsplan ontwikkeld of in ontwikkeling.

Arbeidsmarktbeleid

De contacten tussen GAB en gemeente zijn volgens wethouder Metzlar goed. Naast het reguliere pakket schoolings- en arbeidsvoorzieningsregelingen is er in Heerenveen een BKE-project gerealiseerd. Via CJW wordt aan de schoolverlaters de mogelijkheid geboden werkervaring op te doen in het bedrijfsleven. PEP-plaatsen zijn toegestaan na toetsing door de toetsingscommissie en indien de plaats gekoppeld is aan een cursus (CJW) of opleiding.

Tot het arbeidsmarktbeleid rekenen de wethouder ook werkprojecten in de marktsector, die gericht zijn op doorstroming van de deelnemers (drukkerijproject) of een vakopleiding aan de deelnemers aanbieden (hoveniersproject).

Tenslotte moet hier genoemd worden het inzetten van de ARA als arbeidsmarktinstrument.

Werkloosheidsbeleid

Project MZW heeft in Heerenveen de opvang, voorlichting, advies en informatie functie ten behoeve van werklozen. Daarnaast geeft het project ondersteuning bij de opzet van projecten. Op initiatief van de gemeente en het GAB is er in Heerenveen een Vrijwilligers Vacature Bank (VVB) opgericht. Per 1 januari zijn het project MZW en VVB op initiatief van de gemeente samengevoegd in het project "De Werkbank".

De buurthuizen, de twee jongerencentra en het creativiteits centrum vervullen daarnaast een opvangfunctie t.b.v. werklozen middels het aanbieden van sociaal culturele

aktiviteiten. Heerenveen heeft de mogelijkheid om wat extra dingen te doen als proefgemeente specifiek welzijn. Het nieuwe ontwerp artikel 36 WVV is al van toepassing op de proefgemeenten.

De ondersteuning van de belangenbehartiging van werklozen (WAO-belangen groep, Vrouwen in de bijstand, platform uitkeringsgerechtigden) ligt bij het opbouwwerk.

IV Overigen

Buurteconomie

"Buurteconomie zegt me niets. In besprekingen met het opbouwwerk is dit begrip door het opbouwwerk geïntroduceerd. We hebben een project besproken in de sfeer van woningonderhoud. De eigen onderhoudsdienst van de woningvereniging funktioneert echter goed. Het opbouwwerk kon niet met de woningvereniging tot overeenstemming komen."

Metzlar wijst op het gevaar van verdringing betaalde arbeid. "Als er wat te verdienen valt was het bedrijfsleven er wel op ingesprongen. Ik kan nauwelijik dingen bedenken die nuttig zijn en ook geld opleveren. Zo kom je niet verder als werken met behoud van uitkering, en dat vind ik onbevredigend."

In Heerenveen heeft men geprobeerd door middel van een coöperatief verband van werkprojecten (de stichting kleinschalige arbeidsprojecten, SKA) de consument op een goedkopere manier produkten te leveren. Dit projekt is als experimenteel projekt voorgedragen voor WVC-subsidie, maar heeft het niet gehaald.

Opbouwwerk

Het opbouwwerk heeft vooral een taak m.b.t. de belangenbehartiging van

werklozen en in de ondersteuning van buurtprojecten. Het opbouwwerk heeft in de persoonlijke visie van de wethouder Metzlar geen taak naar werkgelegenheid toe. Hij meent dat de gemeente meer de ontwikkelingsfuncties van het opbouwwerk zelf ter hand zou kunnen nemen.

Rijksbeleid

"Ik maak me zorgen om de stelselwijziging werkloosheidswetgeving. Indien de WVV naar de bedrijfsverenigingen gaat, zal het de mogelijkheden van de mensen beperken in vrijwilligerswerk, het starten van een eigen bedrijf en de serviceverlening. De gemeentelijke sociale diensten moeten dan weer voor de gevolgen hiervan opdraaien."

Gemeentelijke overheid

"Lagere overheden moeten van de rijksoverheid meer ruimte krijgen voor het voeren van een eigen beleid inzake uitkeringen en het honoreren van initiatieven van werklozen."

WOAU

Op dit moment funktioneert er een regionale toetsingscommissie onder de RCC. Deze toetst alleen de grotere en regionale projecten. Het gebruikelijke vrijwilligerswerk en de kleine projecten worden getoetst door de WVV/RWW-commissie.

"We streven in de RTC naar unanimiteit, maar achten ons als gemeentebestuur niet gebonden aan het advies van de RTC. Ik ben bang dat de gemeentelijk speelruimte door de WOAU wat ingeperkt wordt. We kunnen als gemeente moeilijk met die WOAU uit de voeten, al voeren we niet een beleid waarbij we als gemeenten zelf zo nodig projecten met behoud van uitkering moeten opzetten."

Enschede

Inwoners: 148.000

Wethouder: mevr. Halsema-Fles,

Portefeuille: Sociale Zaken en Maatschappelijk Welzijn

Partij: PvdA, College: 4 PvdA, 2 VVD

Ook aanwezig bij interview: dhr.

Bakker, beleidsmedewerker afdeling centrale beleidsplanning

I Ambtelijke en beleidsorganisatie

In Enschede komen het werkgelegenheidsbeleid en het beleid inzake werkloosheidsbestrijding langs twee verschillende kanalen tot stand. Het werkgelegenheidsbeleid wordt behar-

tigd door de afdeling economische zaken, waar het Bureau Bedrijfskontakten uitvoering geeft aan het acquisitie en bedrijfsbegeleidingsbeleid.

Voor het werkloosheidsbeleid is op dit moment een nieuwe beleidsorganisatie in ontwikkeling. Sinds twee jaar bestaat er een ambtelijk beleidsgroep werkloosheidsbeleid, onder voorzitterschap van de wethouder van Sociale Zaken, waarin naast ambtenaren van verschillende gemeentelijke afdelingen en de sociale dienst ook de directeur van het GAB en de wethouder van EZ participeren. De gemeente Enschede wil nu overgaan

tot de instelling van een projectafdeling of projectbureau werkloosheid, om het werkloosheidsbeleid (beleidsprioriteit nummer één in de gemeente) een extra geconcentreerde aanpak te geven. Taken van het projectbureau worden:

- initiëring en coördinatie van projecten op een zo breed mogelijk terrein zowel binnen het gemeentelijke apparaat als daarbuiten.
- begeleiding besluitvorming m.b.t. projectaanvragen en toezien op financiering (subsidiebeleid)
- optimale aanwending subsidiemogelijkheden

Het projectbureau krijgt geen uitvoerende taken. Wel hebben de toekomstige medewerkers (5 formatieplaatsen) taken m.b.t. projectbegeleiding en -evaluatie. Het projectbureau wordt in principe voor 5 jaar ingesteld.

Bestuurlijk valt het werkgelegenheidsbeleid onder de wethouder Sociale Zaken (mevr. Halsema-Fles, PvdA). De heer Bennink, wethouder economische zaken, is voorzitter van de commissie van advies van het GAB.

Overleg en advies

Er funktioneert in Enschede geen algemeen adviescollege inzake het werkloosheidsbeleid. Wel funktioneert er een bestuurscommissie ex art. 61 waaronder de Mensen Zonder Werk projecten in Enschede resorteren. In deze bestuurscommissie nemen deel sociale partners en ambtenaren sociale dienst.

De wethouder is voorzitter. Daarnaast funktioneert in Enschede de reeds genoemde beleidsgroep werkloosheidsbeleid, waarin naast ambtelijke vertegenwoordigers, ook het GAB participeert en is er een toetsingscommissie voor het werken met behoud van uitkering.

De samenwerking gemeente - GAB is in het verleden wel eens moeizaam geweest. Mevr. Halsema ziet op bepaalde terreinen inspanningen van gemeente en GAB convergeren, nu het GAB over extra middelen beschikt voor specifieke doelgroepen (PCC-beleid) die ook onderwerp zijn van gemeentelijke zorg. Dit kan volgens haar competentieproblemen opleveren.

II Werkloosheidssituatie

Het werkloosheidspercentage in Enschede bedraagt ruim 23% (dec. '84). De sectoren waarin de werkloosheid zich concentreert (bouw, metaal, algemene dienst, kantoor) verschillen niet van andere steden.

Het beeld van een groot percentage werklozen in de textielsector klopt niet meer.

Perspektief langdurig werklozen

Wethouder Halsema pleit voor een krachtig twee sporen beleid, zowel op rijks- als lokaal niveau. Bestaande uit enerzijds een werkgelegenheidsbeleid gericht op acquisitie en versterking van het bedrijfsleven, gekoppeld aan drastische herverdeling van arbeid (ATV) en anderzijds gericht op het wegwerken van de achterstand en het geven van een perspectief aan die groepen die niet aan de bak komen (scholing, arbeidsmarktgerichte projecten), en ze bemiddelbaar te houden in de hoop op betere tijden.

Tegelijkertijd wil Halsema de vraag opwerpen, ook naar haar eigen PvdA, "of je de waarde van de faktor arbeid nog wel zo zwaar moet laten wegen voor het menselijk functioneren. Het ziet er niet naar uit dat de politiek zich in deze vraag wil verdiepen, maar het is de fundamentele vraag, die eerst beantwoord moet worden voor het uitzetten van een beleid naar de toekomst. Er zullen alternatieven voor arbeid ontwikkeld moeten worden, waaraan mensen waarde kunnen ontleen."

III Beleid

Ondanks de enorme financiële problematiek waar Enschede zich voor geplaatst weet (art.12 gemeente), heeft de gemeente gelden vrijgemaakt voor het leveren van een extra inspanning op dit terrein. De instelling van een projectbureau werkloosheid vormt hiervan uitdrukking. De gemeente Enschede geeft absolute prioriteit aan twee beleidsvelden, nl.:

- werkgelegenheidsbeleid en versterking van de centrumpositie van Enschede
- achterstandsbeleid in brede zin, gericht op de werkloosheidsproblematiek en de positie van uitkeringsgerechtigden.

Werkgelegenheidsbeleid

"Economische Zaken wordt niet gehinderd door doelstellingen vanuit het werkloosheidsbeleid, zij moet inspelen op ontwikkelingen, technologieën, industrieën waar toekomst in zit." Mevr. Halsema wijst daarbij op het bedrijfstechnologisch centrum, dat bij de TH van de grond komt. In Enschede zijn meerdere

bedrijfsverzamelgebouwen opgezet. De stad beschikt over een economisch ontwikkelingsfonds van f 400.000,-. Hieruit wordt de acquisitie gefinancierd, f 75.000,- wordt gereserveerd voor de ondersteuning van startende ondernemingen.

Startende ondernemers die beginnen vanuit de werkloosheidssituatie worden begeleid vanuit de gemeente. Dit beleidsterrein valt onder het werkloosheidsbeleid.

Gemeente als werkgever

Het voeren van een wervend personeelsbeleid is nauwelijks aan de orde, met een bezuinigingsopdracht, waarbij in de periode 1983 - 1989 400 functies bij de gemeente moeten verdwijnen. Tegelijkertijd bevindt de gemeente Enschede zich in een ingrijpend reorganisatieproces. In het verleden heeft de gemeente een actief WvM-beleid gevoerd. Op dit moment voert de gemeente, geheel in eigen beheer (werving via de sociale dienst, toetsing van plaatsen via de medezeggenschapcommissie), een PEP-plan uit, waarbij in 1984 40 en in 1985 80 jongeren bij de gemeentelijke instellingen en diensten geplaatst worden.

Arbeidsmarktbeleid

Enschede heeft geen specifieke projecten onder de noemer arbeidsmarktprojecten. Het arbeidsmarktbeleid, gekoppeld aan de verschillende scholingsregelingen van het GAB ligt meer op het terrein van de afdeling EZ dan op het terrein van de werkloosheidsbestrijding.

Scholing moet een component uitmaken van de door de gemeente ondersteunde projecten. Het is er of ingebouwd, of gaat eraan vooraf. Een specifiek Enschede's experiment is het Centrum voor Arbeid en Beroep (CABR). Het verschaft mensen uit achterstandssituaties, de eerste stappen op weg voor de arbeidsmarkt (taallessen, leren met machines omgaan, arbeidsoriëntatie). Het CAB is een samenwerkingsverband van CBB, CABR en ARA-WSW.

Op dit moment worden de voorbereidingen getroffen voor een PEP-project bij het regionale bedrijfsleven. Voorts zijn er in Enschede een groot aantal afzonderlijke projecten met arbeidsmarktaspecten als scholing en werkervaring (bijv. project samen met Randstad, project bij de openbare nutsbedrijven, projecten voor leden uit minderheidsgroepen).

Werkloosheidsbeleid

Enschede onderscheidt in haar werkloosheidsbeleid naast een op individuele persoon gerichte dimensie (verschaffen scholing/werkervaring, attitudevorming) een meer collectieve, buurtgerichte dimensie. "Via projecten, die met de soms misleidende naam buurteconomie worden betiteld, is het mogelijk processen binnen buurten op gang te brengen die consequenties in de financiële en sociale sfeer van de werkloosheid verzachten... veelal gaat het om een informeel en marginaal gebeuren met meer sociale dan economische aspecten." (Uit de begroting 1985 - gemeente Enschede).

De werklozenprojecten voor jongeren uit achterstandssituaties zijn gericht op opvang. Enschede kent verschillende loodsprojecten voor jongeren, vooral gericht op "iets doen". Bijvoorbeeld een zeilproject, een sloopproject, verschillende werkplaatsen. "Jongelui hebben niet zo'n behoefte aan scholing. Randgroep jongeren zijn echte kanslozen. Door hen een tijd in een dergelijk project op te vangen, hoop je dat het eerst kansarmen worden. Daarna kun je pas beginnen met meer werkgerichte activiteiten."

De PCG-gelden wil Enschede inzetten voor de meer buurtgerichte dimensie van haar beleid. "We zetten deze gelden niet in op een blanco situatie. In de wijken waar structuren gericht op achterstandssituaties van de grond gekomen zijn ligt er een infrastructuur voor dit beleid." (Bothoven, Getvert).

De wethouder is tevreden met de initiatieven die vanuit de klub- en buurthuizen genomen worden (bijv. recyclingwinkels)

"Het SCW kan een belangrijke taak hebben, maar ik heb de indruk dat toch altijd de impulsen van het stadhuis moeten komen." De gemeente volgt de programmering van het SCW dan ook op de voet. Bij het project Mensen Zonder Werk is de gemeente heel direct betrokken.

IV Overigen

Buurteconomie

Het begrip buurteconomie is in Enschede bekend, al wordt het in de gemeentebegroting een misleidend begrip genoemd. In Enschede wordt meer gewezen op het belang van de sociale functie van economische gerichte initiatieven van bewoners, dan op de economische functie.

heer Bakker wijst erop dat dit begrip naar voren is geschoven door het opbouwwerk in de periode van herstructurering van het welzijns-werk. Of het een hanteerbaar begrip is betwijfelt Bakker, feit is echter dat in Enschede de buurtgerichte, collectieve aanpak een plaats heeft in het werkloosheidsbeleid (PCG-gelden).

Opbouwwerk

De wethouder brengt naar voren dat haar in het verleden weinig initiatieven van het opbouwwerk betreffende werkprojecten bereikt hebben. In Enschede is net een reorganisatie-proces afgesloten. Het opbouwwerk maakte deel uit van in de wijk werkzame functionele eenheden, waarin verschillende disciplines samenwerken. Op stedelijk niveau is nog slechts een kleine functionele eenheid ter ondersteuning van het wijkwerk. "Het opbouwwerk heeft haar algemene welzijns ontwikkelende functie losgelaten. Ik heb de indruk dat ze heel sterk met zichzelf bezig zijn." De inzet van het opbouwwerk m.b.t. deze problematiek zal volgens mevr. Halsema vooral gericht moeten zijn op het oppikken van gesignaleerde problemen en het werken aan gemeenschappelijke initiatieven betreffende wonen en werken.

Gemeente: Amsterdam

Wethouder: Walraven, portefeuille: Coördinatie beleid werkloosheidsbestrijding, Jeugdzaken, Volksontwikkeling, Sport en Recreatie, Personeelszaken

Politieke Partij: CPN

College: 4 PvdA, 2 CDA, 2 CPN, 1 D'66

Andere aanwezigen: F. Ronchetti (projectbureau werkloosheidsbestrijding), de Boo (assistent van de wethouder).

I Ambtelijke en beleidsorganisatie

Er is geen sprake van een geïntegreerde organisatie voor wat betreft het werkgelegenheids- en werkloosheidsbeleid. Amsterdam kent voor een drietal speerpunten van beleid een projectorganisatie: werkloosheidsbestrijding, stadsvernieuwing en minderheden.

Inzake het werkgelegenheidsbeleid is er geen specifieke projectorganisatie in het leven geroepen. Het werkgelegenheidsbeleid hoort tot de por-

Rijksbeleid

"De Rijksoverheid is te dirigistisch, de gemeenten zijn in staat om a.d.h.v. globale richtlijnen een eigen beleid te ontwikkelen. Het is hinderlijk om telkens door allerlei richtlijnen voor de voeten gelopen te worden." Mevr. Halsema wijst daarbij op de bureaucratie van de E.S.F. aanvragen. Ze zou graag meer in een convenantstijl met de centrale overheid willen werken. Bezuinigingen worden volgens haar afgewend op de gemeentelijke overheden. Het is onderhand bekend dat de gemeentelijke overheden bezuinigingen realiseren waar de Rijksoverheid verstek laat gaan.

WOAU

Wethouder Halsema heeft instelling van de toetsingscommissie zo lang mogelijk verhinderd. Nadat het GAB in eerste instantie het initiatief had genomen, heeft de gemeente het overgenomen. "We zijn gekomen tot een goed compromis. De toetsingscommissie brengt advies uit aan het college. Het college beslist. In de toetsingscommissie wordt beslist met meerderheid van stemmen. De gemeente bemant het secretariaat. Halsema stelt zich op tegen het corporatisme dat schuil gaat in de WOAU en tegen het uithollen van de gemeentelijke verantwoordelijkheid.

tefeuille van de wethouder van Economische Zaken (Heerma, CDA). Het projectbureau werkloosheidsbestrijding (GPW) heeft een coördinerende, stimulerende en initiërende taak inzake het werkloosheidsbeleid in Amsterdam. Haar voornaamste taken zijn:

- subsidiebeleid werkprojecten (f 1.000.000 op jaar basis beschikbaar) Het GPW coördineert de verschillende subsidieverzoeken. (1 miljoen voor werkprojecten, extra WVC-middelen)
- inventarisatie werkgelegenheidsprojecten (terugploegprojecten, investeringsprojecten)
- stimulering gemeentelijke afdelingen en diensten actief gebruik te maken/deel te nemen aan specifieke regelingen
- beleid werken met behoud van uitkering
- voorstellen ontwikkelen t.b.v. specifieke achterstandsgroepen (PCG, minderhedenbeleid)

- ondersteuning/vertegenwoordiging van wethouder in diverse overleg/advies organen.

Het GPW heeft een vaste formatie van 4 mensen (124) uur en daarnaast zijn er 3 medewerkers gedetacheerd van de afdelingen EZ, SZ en PZ. Funktionieel is het GPW ingedeeld bij de afdeling PZ. Bestuurlijk valt het rechtstreeks onder wethouder Walraven. Naast de reeds genoemde wethouder EZ (Heerma) en PZ (Walraven) is ook de wethouder Sociale Zaken (Jonker) nauw betrokken bij dit beleid. De onder hem ressorterende Gemeentelijke Sociale Dienst heeft een projectbureau opgezet, dat zich bezig houdt met het opzetten van werkprojecten t.b.v. laaggeschoolde langdurig werklozen en begeleiding en ondersteuning geeft aan project initiatieven van derden. Het gaat hier echter om een uitvoerende organisatie. Subsidie-aanvragen verlopen via het GPW.

Overleg/advies

De afdeling EZ onderhoudt een veelheid van relaties met het midden- en kleinbedrijf, industrieverenigingen, Kamer van Koophandel, etc. Dit is niet geformaliseerd in een overleg en/of adviescollege aan het gemeentebestuur in zake het werkgelegenheidsbeleid.

De wethouder SZ is voorzitter van de commissie van advies van het GAB. Ook de GPW neemt als gast deel aan dit adviescollege.

Vanuit het GPW funktioneert er een overleg met allerlei instellingen die werkprojecten organiseren resp. ondersteunen. Het Projecten Overleg Amsterdam (POA). Ambtelijk nemen aan het POA deel het GPW, het bureau Jeugdzaken, het projectenbureau GSD en de stadsdeelraden Noord en Osdorp. Daarnaast is het GAB en een 10tal ondersteuningsorganisaties vanuit het PI vertegenwoordigd. (Opbouwwerk is niet vertegenwoordigd). Doel van het POA is het signaleren van knelpunten, uitwisseling van informatie en afstemming van werkzaamheden tussen de betreffende organisaties. Het POA heeft geen direct adviserende taak naar het college. Een specifiek adviescollege inzake het werkloosheidsbeleid is er in Amsterdam niet. De raadscommissie van Bijstand Personeelszaken en Werkloosheidsbestrijding houdt zich bezig met het werkloosheidsbeleid.

II Werkloosheidssituatie

Het werkloosheidspercentage in het

GAB rayon Amsterdam is ruim 22% (dec. 1984). Ruim 75% is langer dan een half jaar werkloos. Het percentage langdurig werklozen ($\frac{1}{2}$ jaar) is bijna 60%. Concentraties van langdurig werklozen in de categorieën: ouderen, buitenlandse jongeren en vrouwen. Volgens Walraven zijn in nagenoeg alle beroepsgroepen en opleidingsniveau's concentraties werklozen aanwezig. Hij wijst met name op de toenemende werkloosheid onder de "hogere" schoolverlaters (HBO-ers, academici).

Langdurig werklozen

Walraven wil het perspectief voor de toenemende groep langdurig werklozen blijven definiëren in termen van betaald werk. Hiervoor is een drastische ATV en het aantrekken van nieuwe bedrijven noodzakelijk. Walraven zoekt een oplossing vooral in de vraagkant van de arbeidsmarkt. "Verbetering beroepskwalificaties van werkzoekenden is van belang, maar daar ligt niet de oplossing." Een werkelijke oplossing van de werkloosheidsproblematiek, acht hij in de huidige maatschappij ("gericht op productie, niet op zinvol werk") onmogelijk. "De marges zijn klein, zeker voor een gemeentebestuur. Gemeente mag geen bedrijven stichten. De gemeente heeft geen financiële middelen om echte werkgelegenheid te scheppen." Walraven wijst daarbij op het echec van de ADM.

III Beleid

Werkgelegenheidsbeleid

Naast de actieve promotie, acquisitie en bedrijfsbegeleiding vanuit de afdeling economische zaken, wijst Walraven nog op de volgende zaken. Het GPW voert een actief inventariserend beleid op zoek naar terugploegprojecten en gemeentelijke investeringsprojecten. Amsterdam heeft 5 miljoen beschikbaar voor "het bijpassen in de investeringen sfeer". Daarnaast stelt de gemeente voorwaarden m.b.t. de inschakeling van een bepaald percentage werklozen op de eigen investeringsprojecten, bijv. het stadhuis/muziektheater. De afdeling EZ ontplooit initiatieven voor een bedrijfsverzamelgebouw. Walraven koestert enige scepsis t.a.v. het werkgelegenheidsperspectief van de kleinschalige werkbeweging. Wel meent Walraven dat dergelijke initiatieven mensen werkervaring of een zinvolle bezigheid kunnen verschaffen. Voor steunverlening kunnen o.m. de MEMO-initiatieven

(naast natuurlijk de RZ-regeling) een beroep doen op het fonds van het GPW.

Gemeente als werkgever

Het personeelsbeleid van de gemeente Amsterdam is, uit hoofde van de bezuinigingen, op de eerste plaats gericht op het voorkomen van gedwongen ontslagen (herplaatsingen). In haar werving is het op de eerste plaats gericht op vrouwen en mensen uit minderheidsgroepen. Daarnaast kent Amsterdam een experiment met een 5-urige werkdag en bevordert het deeltijdarbeid. Amsterdam loopt (met de andere grote steden) voorop met ATV. De 38 uur zijn per 1-1-1985 gerealiseerd. In '86 moet het naar 36 uur.

De gemeente Amsterdam heeft, gefinancierd uit een deel van de herbezettingsgelden, een schoolverlatersplan in uitvoering, waarbij 460 jongeren voor een half jaar betaald werk aangeboden kregen. 49% van deze jongeren zijn vrouwen, 29% komen uit minderheidsgroepen.

Arbeidsmarktbeleid

Walraven ziet geen uitdrukkelijke taak voor de gemeente weggelegd in het kader van het arbeidsvoorzieningsbeleid gericht op scholing en herintreding. De taak van de gemeente ziet Walraven vooral in de sfeer van het bevorderen van de werkgelegenheid, de gemeente als werkgever en het opvangbeleid. Wat scholing betreft wijst Walraven erop dat in Amsterdam het hele scala van opleidingsfaciliteiten wel aanwezig is. Twee initiatieven noemt hij met name, nl. de extra inspanningen van de gemeente m.b.t. informatica opleidingen en de LBO-avondschoon voor volwassenen.

Walraven wil een terughoudend beleid voeren m.b.t. het verschaffen van werkervaring met behoud van uitkering: "arbeid moet betaald worden." Het GAB heeft echter in samenwerking met het bedrijfsleven een aantal PEP projecten gestart.

Uit hoofde van het arbeidsmarktbeleid kunnen nog een tweetal organisaties genoemd worden die door de afdeling sociale zaken gesubsidieerd worden, respectievelijk gericht op het initiëren en begeleiden van experimentele werkplaatsen (STEW), en arbeidsbemiddeling voor moeilijk plaatsbare jongeren (EWB).

Werkloosheidsbeleid

Het Gemeentelijk Projektbureau Werkloosheidsbestrijding (GPW) heeft

geen uitvoerende taken. Het projektbureau GSD heeft wel uitvoerende taken m.b.t. de voorbereiding en begeleiding van projecten. "Het moet dan gaan om projecten die voor grote groepen werklozen interessant zouden kunnen zijn." Scholing vormt een voorwaarde voor dergelijke projecten.

Het sociaal-cultureel werk in Amsterdam is in de ogen van Walraven redelijk actief met de ontwikkeling van initiatieven t.b.v. werklozen (bijv. hobbywerkplaatsen, cursussen, videoprojekten, belangenbehartiging). Het grootste deel van de in de praktijk ontwikkelde activiteiten dringt nauwelijks door in het gemeentehuis.

Uitvoering

De uitvoering van de projecten vindt Walraven geen gemeentelijke taak, gezien het feit dat de organisaties die er zijn, goed werk leveren en een grote ervaring hebben opgebouwd. (STEW, KOM, EWB etc.)

IV Overigen

Buurteconomie

Walraven is niet bekend met dit begrip. Ronchetti wijst erop dat bij de GPW een subsidie-aanvraag voor een cursus buurteconomie is binnen gekomen van het SWA. Voorts wijst hij op de BV Dapperbuurt.

Het verbaast Walraven dat het buurt-economie concept uit de koker van het opbouwwerk komt, "die in de achterliggende jaren nogal bezig zijn geweest om allerlei kleine bedrijfjes uit de buurten weg te krijgen. Het is jammer dat het opbouwwerk zo laat wakker is geworden, want ze hebben nogal wat weggejaagd uit deze stad."

Opbouwwerk

Walraven ziet geen taak voor het opbouwwerk m.b.t. de werkgelegenheidsontwikkeling. Er ligt zijns inziens een taak voor het opbouwwerk in het meedenken over "hoe we verder moeten met werklozen die nooit meer aan de slag komen. Worden die prijsgegeven aan de verpaupering, of proberen we die volwaardig te laten functioneren. Welke perspectieven kunnen we voor hen ontwikkelen." "Op dit moment valt te constateren dat het in een aantal buurten in Amsterdam een gigantisch probleem gaat worden."

Rijksbeleid

"De rijksoverheid is tegenstrijdig bezig. Ze komt met telkens nieuwe regelingen, maar structureel wordt niets gedaan. De bezuinigingen op het reguliere budget is slecht voor de werkgelegenheid en breekt het bestaande voorzieningen niveau af (sluiting buurthuizen, bibliotheken). De gemeentelijke overheid kan ook die bezuinigingen niet opvangen."

Walraven wijst op alle voorschriften en regelingen van rijksweg die remmend werken op een echte aanpak. "Er zijn zoveel regelingen, dat je de vraag moet stellen of we ze wel maximaal gebruiken."

Gemeente: Tilburg

Inwoners: 153.000

Wethouder: H. Krosse, portefeuille Sociale en Culturele Zaken

Partij: PvdA

College: 3 CDA, 2 PvdA, 1 VVD

Ook aanwezig bij interview: Jeanne Ham (beleidsmedewerkster maatschappelijk welzijn, afd. Voorlichting).

I Ambtelijke en beleidsorganisatie

Tilburg bevindt zich op dit moment in een proces van ambtelijke reorganisatie. Er is geen geïntegreerde organisatie voor het werkgelegenheids- en werkloosheidsbeleid. In Tilburg spreekt men van een arbeidsmarktbeleid in brede zin. Daarin zijn de volgende drie beleidsvelden te onderscheiden:

1. werkgelegenheidsbeleid
2. arbeidsvoorzieningenbeleid
3. opvangbeleid.

Bestuurlijk zit dit beleid in de portefeuille van twee wethouders:

- Wethouder economische zaken en werkgelegenheid, dhr. Driesen, heeft het werkgelegenheidsbeleid en een deel van het arbeidsmarktbeleid (1 en 2) in zijn pakket.
- Wethouder sociale en culturele zaken, dhr. Krosse, is coördinerend wethouder jeugdwerkloosheid, opvang-, scholings- en arbeidsmarktbeleid (2 en 3).

Ambtelijk zijn er twee bureau's bij betrokken: maatschappelijk welzijn en economische zaken.

Afstemming en coördinatie van beleid.

Bestuurlijk: overleg tussen beide wethouders; ze komen op bezoek bij elkaars raadscommissies, indien

WOAU

In Amsterdam funktioneert een regionale toetsingscommissie, conform de richtlijnen van de Graaf uit '83. Volgens Walraven behoudt het college van B & W echter het recht om als college het advies van de RTC niet te volgen.

Walraven: "Waar we als overheid steun verlenen, moeten we ook zeggenschap hebben." Volgens Walraven leidt dit standpunt niet tot grote conflicten. Het standpunt m.b.t. de eigen verantwoordelijkheid van de gemeentelijke overheid inzake de goedkeuring en steunverlening van/aan initiatieven van mensen zonder werk is ook van toepassing op Walravens stellingname ten opzichte van de WOAU.

overlappende delen van beleid aan de orde zijn. Ambtelijk: bij het bureau maatschappelijk welzijn is een coördinator jeugdige werklozen aangesteld, daarnaast passeren alle voorstellen het hoofd van het bureau economische zaken en werkgelegenheid.

Overleg en advies

Wethouder Driesen is voorzitter van de commissie van advies aan het GAB. Wethouder Krosse zit in de landelijke SoZaWe commissie inzake het arbeidsmarktbeleid.

In de gemeenteraad zijn het de vakcommissies economische zaken/werkgelegenheid en sociale en culturele zaken die betrokken zijn bij de totstandkoming van het beleid.

Dit voorjaar wordt een commissie, ex. art.63 gemeentewet, inzake het sociaal economisch beleid ingesteld. Deze commissie heeft tot taak te fungeren als een platform inzake het gemeentelijk arbeidsmarktbeleid in brede zin. In de commissie gaan deelnemen: werkgevers, werknemers, jongeren- en emancipatie-organisaties. Geen plaats dus voor het sociaal-cultureel werk/opbouwwerk.

In Tilburg wordt veel gewerkt met de stichtingen-structuur op het gebied van werkgelegenheid/werkloosheid. In de besturen/begeleidingscommissies van deze instellingen ontmoeten gemeente en sociale partners/PI elkaar regelmatig. Bijvoorbeeld de begeleidingscommissie BKW (Bureau Kleinschalig Werk), begeleidingscommissie ontwikkelingsprojecten, de stichting Leer-Werkplaatsen en de B.V. Unutil.

Dit laatste is een gemeentelijke B.V. waarin ook het bedrijfsleven

participeert en gericht is op promotie, acquisitie en begeleiding bedrijven.

Werkloosheidssituatie

Tilburg heeft een werkloosheidspercentage van 22%. De werkloosheid stabiliseert zich op dit moment. De werkloosheid is niet uingesproken verbonden met bepaalde beroeps categorieën. "Bij de ouderen werklozen hebben we nog de laatste restjes van de sanering van de textielindustrie, maar die tijd (veel werklozen in de sektor textiel) hebben we gehad." Werkloosheid is wel gebonden aan opleidingsniveau. Vooral in de categorie laag- en ongeschoold personeel. Wethouder Krosse voorziet toenemende problemen voor de vele HBO-schoolverlaters in de stad.

Langdurig werklozen

"We hebben geen specifiek gemeentelijk apparaat, dat daar de aandacht op richt, maar uit contacten met onderwijsorganisaties, het sociaal-cultureel werk en het GAB, weten we wel wat er aan de hand is." Het Tilburgse arbeidsvoorzieningen- en het opvangbeleid is gericht op deze groep werklozen. Ook het gemeentelijk investeringsbeleid probeert Tilburg te richten op inschakeling van zoveel mogelijk werklozen bij projecten. Zowel direct (bijv. terugploegprojecten, en de "eigen" Tilburgse projecten waarin voorwaarden gesteld worden m.b.t. inschakeling van langdurig werklozen) als indirect (stimuleringsprojecten regionale economie). Krosse vindt het onaanvaardbaar dat bepaalde categorieën als onbemiddelbaar bestempeld worden. D.m.v. terugploegprojecten, loonsuppleties en specifieke projecten, moeten ook deze groepen het perspectief op betaald werk geboden worden.

III Beleid

Leer-Werkprojecten

De gemeente Tilburg wil een gefaseerd "arbeidsmarktbeleid in brede zin" voeren, van opvangbeleid voor werklozen, via een gericht arbeidsvoorzieningen beleid, naar de plaatsing van werklozen in het bedrijfsleven of in extra-werkgelegenhedenprojecten. In het beleid staat het verkrijgen van scholing en werkervaring voorop. Dit beleid is door de gemeente genomen als reactie op het "hap-snap beleid" inzake de extra WVC-gelden voor jeugdige werklozen. "In 1982

moest het geld helemaal op het laatste nippertje uitgegeven worden. In '83 hebben we het expliciet gestuurd in de richting van werkprojecten. Het opbouwwerk, baanlozen centrum en het sociaal-cultureel werk hebben daaraan actief deelgenomen. We hebben echter moeten constateren dat het opbouwwerk en het sociaal-cultureel werk onvoldoende in staat waren om deze projecten vorm te geven. Het OW/SCW ontbrak het aan deskundigheid om de scholing in de projecten te richten op de arbeidsmarkt. Ze hebben niet zo'n goed beeld van die arbeidsmarkt en ze hebben geen entree bij het bedrijfsleven.

De projecten zakten als plumpuddingen in elkaar. Er was geen continuïteit. Dat heeft natuurlijk ook direct te maken met de vorm van subsidiëring (jaarsubsidies, WVC).

We zijn toen rigoreus een andere richting opgegaan. We zijn naar de streekschool gegaan. Daar was inmiddels een initiatief m.b.t. praktijkgericht leren van de grond gekomen, zgn. leer-werkplaatsen. We zagen daar meer rendement en hebben daar toen de extra-gelden opgericht. We vonden in die leer-werkplaatsen een mogelijkheid om het gat tussen enerzijds opvang en anderzijds de scholingskant op te vullen. Natuurlijk sputterden WVC en het SCW wat tegen, maar we zijn er toch in geslaagd."

Van gemeentewege zijn in verschillende buurten, waar adequate accommodaties voor handen waren, leer-werkplaatsen opgezet. Op dit moment is er vanuit verschillende buurten belangstelling om ook daar een leer-werkplaats te realiseren. Krosse voegt echter voor de duidelijkheid toe dat het hier niet om een buurtvoorziening gaat. "Het is een stedelijke voorziening met een spreiding over verschillende accommodaties." Subsidies worden vanuit uiteenlopende richtingen op de leer-werkplaatsen gericht (EAJ, BRP, WVC, CJW, ESF, gemeente).

De jongeren werken/leren in de leer-werkplaatsen met behoud van uitkering. De scholing wordt verzorgd m.b.v. eigen lespakketten. Weliswaar gaat het om aanbod van de streekschool, maar de pakketten zijn direct afgestemd op de vraag van het bedrijfsleven. Naast de werkplaatsopleiding lopen de jongeren halfjaarlijkse stages in het bedrijfsleven. De begeleiding van de deelnemers gebeurt door professionals.

Werkgelegenheidsbeleid

Voor de promotie, acquisitie en begeleiding van bedrijven is de B.V. Unifil in het leven geroepen (zie boven).

MEMO-bedrijvigheid: gemeentelijke ondersteuning is begonnen in het kader van het opvangbeleid. Het vindt nu plaats in het kader van het werkgelegenheidsbeleid. Het Bureau Kleinschalig Werk is, nadat eerst een tijdlang verzelfstandiging overwogen is, aangehaakt bij het bureau Economische Zaken en Werkgelegenheid van de gemeente.

Wethouder Krosse wijst voorts op een aantal extra werkgelegenheidsprojecten; bijv. een project voor culturele minderheden in het textielmuseum; terugploegprojecten en de aanstelling van een vijftal HEAO-ers bij de gemeente. Tilburg beschikt over een eigen werkgelegenheidsfonds (3 ton op jaarbasis). Het fonds wordt vooral aangewend als overbruggings financiering van projecten die wachten op subsidie of net een stuk financiering tekort komen (bijv. Lekenbouw-project). Doel is om met dit fonds extra investeringsimpulsen te realiseren. In het verleden was ook financiering van niet loonvormende initiatieven mogelijk. Nu niet meer.

Gemeente als werkgever

Onder druk van de bezuinigingen is er geen sprake van een wervend personeelsbeleid. Er komen nauwelijks vacatures bij. Tilburg werft expliciet vrouwen, langdurig werklozen en leden uit minderheidsgroepen. Het blijkt echter erg moeilijk deze groepen binnen te halen door: a. geringe respons en b. geringe kwalificaties voor betreffende functies. Tilburg heeft bepaald dat alle herbezettingsgelden omgezet moeten worden in arbeidsplaatsen.

Arbeidsmarktbeleid

In Tilburg spreekt men van een arbeidsvoorzieningenbeleid. Het betreft hier een veelheid van projecten met als speerpunt de hierboven beschreven leer-werkprojecten. In Tilburg zijn de arbvo-projecten duidelijk afgebakend van het opvangbeleid ("anders lijden de arbvo-projecten eronder en gaat het te veel in de richting van recreatie"). Naast de leer-werkprojecten zijn er in dit kader projecten voor culturele minderheden (bijv. textielmuseum), projecten van het baanlozen-centrum, projecten voor woonwageneigenaren, een computergericht pro-

jekt vanuit het SCW, een tuinproject, project West Werkt, etc. Met uitzondering van de leer-werkprojecten hebben de projecten geen duidelijk scholingscomponent. Het arbvo-karakter zit hem volgens Krosse dan vooral in de doorstroming van de deelnemers en de werkervaring die opgedaan wordt; de deelnemers worden beter geschikt voor de arbeidsmarkt. Het opdoen van werkervaring in bedrijven (PEP) is in Tilburg opgezet door het GAB in samenwerking met de afdeling economische zaken van de gemeente (portefeuille wethouder Driesen).

Werkloosheidsbeleid

Een deel van het hierboven beschreven arbeidsvoorzieningenbeleid is ook onder de term werkloosheidsbeleid te vangen.

Het opvangbeleid krijgt in Tilburg vooral gestalte in het baanlozen-centrum en in het buurtwerk. Op dit moment is het baanlozen-centrum volop in discussie. Volgens Krosse is het het zoveelste buurtcentrum geworden en beantwoordt het niet aan de gemeentelijke doelstellingen m.b.t. de opvang van werklozen. Hij wijst erop dat er nauwelijks jeugdigen komen en dat er nog steeds een groep te vinden is, die al vanaf de start van het centrum de dienst uitmaakt. Het opvangbeleid zou erop gericht moeten zijn om de werklozen, met name de jeugdigen, te motiveren voor het arbvo-beleid in de gemeente. Op de vraag hoe dat moet gebeuren, blijft de wethouder het antwoord schuldig. Hij laat dat graag over aan de professionals in het opbouwwerk en klub- en buurthuiswerk. De gemeente Tilburg is in dit kader bezig met een reorganisatie van het jongerenwerk.

In het op grote schaal ontwikkelen van onbetaalde werkprojecten (GTP) ziet Krosse geen perspectief.

IV OverigenOpbouwwerk

In het verleden zijn vanuit het buurtwerk verschillende klussendiensten ontwikkeld. Deze misten echter professionele ondersteuning. Bij de aanvraag vanuit het opbouwwerk voor het project West Werk streefden we naar aansluiting van het project in het kader van het leer-werkplaatsen model. We vonden dat het opbouwwerk qua doelstellingen te hoog mikte.

"Tot onze stomme verbazing werd het projectplan door WVC goedgekeurd." M.b.t. het door het opbouwwerk ont-

wikkelde project Lekenbouw is Krosse positiever. "Het gaat hier om een erg concreet project." Krosse ziet voor het opbouwwerk geen taak weggelegd op het gebied van werkgelegenheid of m.b.t. arbeidsvoorzieningenbeleid. Wel in het kader van de opvang van werklozen, gericht op "huis en tuin activiteiten". Professionals zullen zich hiervoor moeten bijscholen, meent de wethouder.

Buurteconomie

Wethouder Krosse lijkt hier niet erg in te geloven. "Het was een beetje de filosofie van West Werkt. Op lokaal/regionaal niveau is het al moeilijk een specifiek sociaal-economisch beleid te voeren, laat staan op wijkniveau."

Rijksbeleid - gemeentelijke overheid

Vanuit zijn lidmaatschap in de landelijke adviescommissie arbeidsmarktbeleid, constateert Krosse dat SoZaWe veel initiatieven wil nemen, maar dat SoZaWe telkens weer tegen andere ministeries opbotst. Hij meent dat men op landelijk niveau onvoldoende in de gaten heeft wat a

die regelingen, uitvoeringstechnisch voor een werk opleveren op lokaal niveau. Hij pleit daarom voor een verdergaande decentralisatie en overheveling van bevoegdheden, waarbij op regionaal niveau de sociale partners erbij betrokken worden. Ook is hij voorstander van budgetfinanciering.

WOAU

In Tilburg funktioneert op dit moment nog steeds de WVV/RWW commissie als toetsingscommissie. De gemeente Tilburg heeft een nota werken met behoud van uitkering uitgebracht, waarin een terughoudend beleid in deze wordt bepleit (geen GTP). Omdat de gemeente Tilburg nog steeds niet tot een toetsingscommissie is overgegaan, hebben werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers formeel hun deelname in de RWW/WVV commissies opgezegd voor zover het de toetsing betreft. "Als het gaat om grotere projecten doen ze echter toch mee."

M.b.t. de WOAU meent Krosse dat de eigen gemeentelijke verantwoordelijkheid gehandhaafd moet blijven.

Gemeente: Eindhoven

College: 3 CDA, 1 VVD, 1 PvdA
Gesprekspartner: J. Scheepers, beleidsmedewerker afdeling economische zaken, dienst bestuursondersteuning. Belast met de beleidsontwikkeling en coördinatie van het arbeidsmarktbeleid van de gemeente Eindhoven.

I Ambtelijke en beleidsorganisatie

De Eindhovense gemeenteraad heeft in 1980 aangedrongen op een geïntegreerde aanpak van het werkgelegenheids/werkloosheidsbeleid. In de nota inzake structuur en uitvoering van het gemeentelijk arbeidsmarktbeleid van oktober 1981, wordt echter een duidelijk onderscheid gemaakt tussen activiteiten gericht op herintreding in het arbeidsproces en activiteiten gericht op opvang van de gevolgen van werkloosheid. Gegeven het structurele van de werkloosheid in de jaren '80 wordt dit onderscheid gerechtvaardigd vanuit de gedachte dat de gevolgen van de werkloosheid het meest kunnen worden bestreden met op arbeid gerichte activiteiten.

De coördinatie van het arbeidsmarktbeleid in brede zin ligt bij de afdeling economische zaken; dienst

bestuursondersteuning. Recentelijk is een reorganisatie afgerond waarbij de afdeling economische zaken ondergebracht is bij de dienst stadsontwikkeling, ten einde de integrale beleidsontwikkeling optimaal te kunnen waarborgen. Binnen het brede arbeidsmarktbeleid zijn twee beleidsvelden te onderscheiden met de volgende beleidsonderdelen.

- 1) Werkgelegenheidsbeleid gericht op behoud c.q. uitbreiden van de werkgelegenheid.
- 2) Het arbeidsmarktbeleid in enge zin, gericht op (her)verdeling van arbeid en het verbeteren van arbeidsbemiddeling en arbeidsinpassing. Het anticiperend arbeidsmarktbeleid, ten einde zicht te krijgen op toekomstige ontwikkelingen in de vraag en aanbod van arbeid maakt tevens deel uit van het arbeidsmarktbeleid in enge zin.

Apart te noemen, maar wel losstaand van het arbeidsmarktbeleid in brede zin staat het welzijnsbeleid, voorzover gericht op het opvangen van de sociale problemen, voortvloeiende uit het niet-actief (werkloos) zijn. Prioriteit ligt duidelijk bij het

werkgelegenheidsbeleid. Zonder een voldoende vraag naar arbeid, zal het arbeidsmarktbeleid in enge zin weinig effect hebben.

Bestuurlijk ligt de verantwoordelijkheid en coördinatie van het beleid bij wethouder Leenders (CDA), die de portefeuille van economische zaken en sociaal cultureel werk beheerst.

De raadscommissie EZ is betrokken bij de voortgang en evaluatie van het arbeidsmarktbeleid. Vermeldenswaardig is de specifieke besluitvormingsprocedure in Eindhoven. De ambtelijke voorstellen worden eerst uitvoerig in de raadscommissie besproken, voordat de voorstellen via het kollege van B en W bij de gemeenteraad terecht komen. In de meeste gemeenten komen de ambtelijke voorstellen eerst in het College aan de orde, voordat deze via de raadscommissie in de Raad behandeld worden.

De wethouder van economische zaken is voorzitter van commissie van advies van het GAB.

B en W van Eindhoven overwegen een adviescollege inzake het arbeidsmarktbeleid in het leven te roepen met daarin vertegenwoordigers van het GAB, werkgevers, werknemers, GSD, Welzijnswerk en onderwijs.

II Werkloosheidssituatie

Het werkloosheidspercentage in de regio Eindhoven ligt op ruim 17%. Er zijn geen excessief hoge werkloosheidspercentages in specifieke beroepsgroepen. Vooral het opleidings- en ervaringsniveau is volgens de heer Scheepers van belang. Op korte termijn verwacht hij op de deelmarkten metaal en automatisering kwalitatieve discrepanties op de arbeidsmarkt nu de economie weer wat aantrekt.

Maar met het deels aantrekken van de vraag op de arbeidsmarkt blijkt vooral de groep LBO-min niveau niet aan de slag te komen. Juist scholing en werkervaring is voor deze groep zeer belangrijk om in het bedrijfsleven aan de slag te kunnen. Gegeven het feit dat de markt meer in beweging is dan vaak wordt verondersteld, is het zaak te proberen de mensen op niveau te brengen. Maar Scheepers zoekt de oplossing niet alleen aan de aanbodkant. "Wanneer het bedrijfsleven denkt de groep LBO-min niveau niet meer nodig te hebben, dan denk ik dat een actieve beïnvloeding naar het bedrijfsleven

nodig is, om hen een plaats in te laten ruimen voor deze groep."

III Beleid

Werkgelegenheidsbeleid

Het werkgelegenheidsbeleid heeft in Eindhoven een duidelijke regionale component en wordt voor een groot deel uitgevoerd door de Regionale Economische Dienst Eindhoven (REDE). Concrete activiteiten van REDE zijn de begeleiding en advisering van bedrijven bij vestigings- en verguningsprocedures en het toepassen van het crediet- en garantiefinancieringsinstrumentarium.

Verder beheert REDE een bedrijvencentrum voor innovatieve "high tech" bedrijven in Valkenswaard.

De beleidsontwikkeling is echter in handen van de afdeling economische zaken van de verschillende agglomeratie-gemeenten.

De gemeente Eindhoven neemt niet rechtstreeks in bedrijven deel. Het werkgelegenheidsfonds wordt o.a. ingezet voor het realiseren van bedrijfsverplaatsingen en het "gebruiksbaar" maken van industrieterreinen.

Indirekt kunnen starters een beroep doen op dit fonds, via REDE als garantie bij het bij banken aanpakken van financieringsmiddelen. Dezelfde procedures en kanalen zijn van toepassing voor initiatieven vanuit de MEMO-hoek als voor andere kleinschalige loonvormende werkgelegenheidsinitiatieven.

Arbeidsinpassingsbeleid

In het gecoördineerde arbeidsmarktbeleid dat de gemeente Eindhoven voert, staat het arbeidsinpassingsbeleid centraal. Ook dit inpassingsbeleid krijgt vorm vanuit de afdeling Economische Zaken, getuigd op de economische doelstellingen die in het geding zijn.

Reeds in 1980 werd in Eindhoven bepaald dat de opvang doelstelling m.b.t. activiteiten voor werklozen, omgebogen moest worden in de richting van arbeidsinpassing. De doelstelling van het arbeidsinpassingsbeleid is gericht op de verbetering van de positie van werkloze werkzoekenden op de arbeidsmarkt, door het creëren van arbeidsinpassingsprojecten waarmee via praktijk- en ervaringsleren, ondersteund door gerichte vorming en scholing, kwalificatie voor de ar-

beidsmarkt plaatsvindt en de doorstroming daarna wordt bevorderd, zowel in loondienst als zelfstandig ondernemen.

Doelgroepen werden de jeugdige en langdurige werklozen. Het sociaal cultureel werk en het vormingswerk hadden behoorlijke bedenkingen tegen dit beleid, dat erop gericht was alle extra gelden in te zetten voor deze arbeidsinpassingsdoelstelling. Zij wilden naar alternatieven voor reguliere arbeid streven. Scheepers meent eerder dat de raad in die periode ondersteund werd door de werklozen zelf, die begonnen te roepen om projecten waarin gewerkt kon worden en waarin loon verdiend zou kunnen worden. "Opvang is leuk en aardig, als je slechts tijdelijk werkloos bent".

De gemeente Eindhoven onderscheidt binnen het arbeidsinpassingsbeleid twee soorten activiteiten:

- A. Activiteiten gericht op arbeidskwalificaties/oriëntatie (element scholing)
- B. Activiteiten gericht op vervangend werk en potentieel kleinschalig werk (element werk).

Beide elementen kunnen in vervangend werk samenkomen. Doelstelling is uiteindelijk doorstroming naar de arbeidsmarkt of het zelfstandig ondernemerschap.

ad A.

Hiertoe behoren de scholingsinstrumenten van het GAB (SOZAWE, CVV, CAVV, CJW, CBB en BKE) en het ministerie van O en W (streekschool, KMBO, VWJ). Eindhovense instrumenten zijn:

1. De inzet van het vormingsinstituut Rotonde voor de scholings- en vormingscomponent van de arbeidsinpassingsprojecten.
2. De vijf buurtwerkplaatsen - proberen werkloze jongeren in de eigen buurt te bereiken met een werkplaats aanbod waar ze in eerste instantie voor zichzelf kunnen sleutelen/klussen. Werkplaatsen hebben een opvang- en beroepsoriëntatiefunctie voor jeugdige werklozen uit achterstandssituaties. Doelstelling is de jongeren enige werkdiscipline te laten ontwikkelen, zodat ze door kunnen stromen naar andere arbeidsinpassingsprojecten, gebruik kunnen maken van GAB-instrumenten of een reguliere vakopleiding gaan volgen.
3. Grote Berg-project. De Grote Berg is een groot sociaal cultureel centrum, dat na '82 haar aktivi-

teiten heeft omgebogen naar de doelstelling van het gemeentelijk arbeidsinpassingsbeleid. Het aanbod betreft een veelvoud van scholings- en trainingsprogramma's en individuele begeleiding van deelnemers. Voor elke deelnemer wordt een individueel doorstromingsprogramma gemaakt, gericht op doorstroming naar reguliere onderwijsvormen.

De Grote Berg wordt o.a. gefinancierd uit art. 36 WWV en het ESFG (vanwege haar beroepsgerichte activiteiten). M.b.t. de deelnemersgroep op de Grote Berg (1200) tekent Scheepers aan, dat het vooral middengroepen (MAVO, HAVO) blijkt aan te trekken.

Ad B.

Hierbij onderscheidt Eindhoven de volgende activiteiten/projecten:

1. Vrijwilligers/pro deo werk. Een hiervoor opgerichte Vrijwilligers Vacature Bank vindt onderdak bij de Grote Berg gezien als arbeidsinpassingsinstrument.
2. Werkprojecten; arbeidsinpassingsprojecten met behoud van uitkering, zoals een hout-reparatiewerkplaats, een bouwplough, een werkplaats metaal en installatietechniek, een administratieproject etc.
3. EAJ-projecten
4. Loonvormende kleinschalige bedrijven.

Een voorbeeld van een succesvol loonvormend project is de "Waterfiets". Het is door de gemeente zelf geëntameerd. Het bedrijf is gericht op doorstroming; "productie is middel, arbeidsinpassing is doel." "We hopen dat de waterfietsfabriek een soort moederproject wordt voor vergelijkbare projecten." In deze projecten krijgen groepen werklozen, bijv. jongeren van de buurtwerkplaatsen, die nog niet direct kunnen doorstromen naar het reguliere bedrijfsleven, het laatste zetje richting arbeidsmarkt.

Naast dit gemeentelijk pakket van maatregelen wil de gemeente samen met het GAB een werkerwaringsproject bij gemeente en bedrijfsleven ontwikkelen (PEP). In het verleden is een dergelijk initiatief al eens door Philips en GAB op poten gezet.

Onder het arbeidsmarktbeleid in enge zin wordt naast het arbeidsinpassingsbeleid ook verstaan het anticiperend beleid en bemiddelingsbeleid. Beide hebben een functie in het goed kunnen inspelen op feitelijke en te

verwachten discrepanties op de arbeidsmarkt.

Met de omschakeling van het GAB naar een arbeidsbureau nieuwe stijl (ANS) is de behoefte van de gemeente zelf een goed arbeidsbemiddelingsbeleid te laten functioneren naar de achtergrond geschoven. Het GAB is het bemiddelingsbureau. Wel zijn door de gemeente Eindhoven t.b.v. deelnemers aan arbeidsinpassingsprojecten, arbeidsconsulenten aangesteld, die actief bemiddelen naar bedrijfsleven en onderwijsinstellingen.

Gemeente als werkgever

De gemeente Eindhoven heeft in het verleden een zeer actief WVM beleid gevoerd, met een eigen scholingsplan voor de WVM-ers. Op dit moment zijn de WVM mogelijkheden weggevallen. Er wordt nu gewerkt aan een ervaringsplan bij de gemeente. De plannen om werklozen met behoud van uitkering bij de gemeente werkervaring op te laten doen, worden in nauw overleg met de toetsingskommissie uitgewerkt. Activiteiten gericht op de (her)verdeling van arbeid zijn niet van wezenlijke betekenis. De gemeente heeft er vrij weinig invloed op en gebleken is dat de belangstelling voor deeltijd-arbeid in de lagere functiegroepen, gering is.

Opvangbeleid

Naast het reeds gepresenteerde arbeidsinpassingsbeleid rest nog slechts de opvang-activiteiten voor niet aktieven in het kader van het Welzijnsbeleid. Het betreft hier de activiteiten in het kader van art. 36 oude stijl.

Voor het sociaal cultureel werk is er een "flankerende" functie in het kader van het arbeidsinpassingsbeleid, gekonkretiseerd in een opvangfunctie van werkloze jongeren in het clubhuis- en straathoekwerk en in de agogische begeleiding van de buurtwerkplaatsen.

"Onbetaalde werkprojecten (GTP) hebben we niet in omvang ontwikkeld. Wel is er particulier initiatief; bijv. de bouw van een pre-historisch huis."

Uitvoering

Vanuit de prioriteit die de gemeente aan dit beleid hecht, neemt de gemeente ook waar noodzakelijk, de uitvoering zelf ter hand."

IV Overigen

Opbouwwerk

Scheepers: "Ik zie in de toekomst

een taak m.b.t. de groep kanslozen die vooralsnog buiten bereik blijven van GAB (1ste categorie) en het gemeentelijk arbeidsmarktbeleid (2de categorie). Het reguliere SCW is onvoldoende afgestemd op het ontwikkelen van perspectieven voor deze derde categorie langdurig werklozen. In Eindhoven loopt de discussie of de huidige opvang-voorzieningen voldoende zijn.

Het opbouwwerk heeft in ieder geval een duidelijke taak in het ontwikkelen van perspectieven voor deze groep, vanuit de methodieken en de ervaringen die zij in huis hebben.

Buurteconomie

"Ik sluit niet uit dat buurteconomie-projecten meegenomen worden in ons beleid. In een bepaalde wijk is daar even naar toegewerkt bij de plannen voor de realisering van goedkope bedrijvigheidsruimte. Verder is wel gedacht aan de opzet van klussenprojecten voor minder draagkrachtigen. In het kader van het PCG-beleid, wordt gedacht om te komen tot een integrale aanpak (wonen, werken, welzijn) op buurtniveau. Doel zou kunnen zijn het realiseren van buurtvoorzieningen/kapitaalwerken met inschakeling van buurtbewoners (loonsuppleties).

Rijksbeleid

Scheepers vindt het een slechte zaak dat WVC haar extra beleid (ten koste van de reguliere middelen voor SCW) ook richt op arbeidsinpassing. Dat is juist een taak van het ministerie van sociale zaken. Hij meent weliswaar dat dat in het totale werkloosheidsbeleid prioriteit moet hebben, maar meent dat op deze manier voor die groepen die buiten het vigerende arbeidsmarktbeleid vallen (de derde categorie) geen middelen overblijven. Naar zijn opvatting moet WVC haar middelen inzetten voor het "echte" welzijnsbeleid.

WOAU

In Eindhoven functioneert vanaf maart 1984 een RTC op basis van de circulaire van de Graaf van juni 1980. Er bestaat verschil van inzicht tussen de gemeentebesturen enerzijds en de sociale partners anderzijds over de status van de uitspraken; is dit een advies of een beslissing. Maar vooralsnog wordt er goed mee gewerkt. Persoonlijk heeft Scheepers geen problemen met het unanimitieitsbeginsel in de WOAU; omdat dan op basis van argumenten de zaak afgehandeld moet worden.

Gemeente: Lelystad
 Inwoners: 57.000
 Wethouder: mevr. Lamens-de Haan
 Portefeuille: coördinatie werkloosheidsbestrijding, financiën, sociale zaken.
 Partij: PvdA
 College: 2 PvdA, 2 VVD, 1 D'66;
 burgemeester (D'66)
 Andere aanwezigen: Mevr. v.d. Weyer, coördinerend ambtenaar werkloosheidsbestrijding en dhr. Franssen, afd. voorlichting.

I Ambtelijke en beleidsorganisatie

Het werkgelegenheidsbeleid en het beleid gericht op bestrijding van de negatieve gevolgen van werkloosheid is niet geïntegreerd. Het eerste beleidsterrein wordt behartigd door de afdeling economische zaken, bureau bedrijfsvestiging, het tweede beleid komt versnipperd over verschillende afdelingen tot stand (EZ, Welzijn, Onderwijs, GSD, etc.). Op het bureau bedrijfsvestiging is een coördinerend ambtenaar werkloosheidsbestrijding werkzaam (mevr. van der Weyer). Deze zorgt regelmatig voor een rapportage/overzicht van alle inspanningen op dit terrein in Lelystad.

Bestuurlijk ligt de coördinatie van het werkloosheidsbeleid bij wethouder Lamens. Daarnaast zijn direct betrokken burgemeester Gruiters (portefeuille economische zaken) en wethouder van 't Slot (jeugdzaken). Lamens is tevens voorzitter van de commissie van advies van het GAB. Het coördinatie overleg werkloosheidsbeleid bestaat naast bovengenoemde bestuurders, uit vertegenwoordigers uit de sociale dienst, afdeling welzijn en bureau bedrijfsvestiging.

Overleg/advies

Tot voor een jaar funktioneerde een beleidsgroep jeugdwerkloosheidsbestrijding, die met name aan de wieg heeft gestaan van de werkervaringsprojecten voor jongeren. Hierin participeerden gemeente, bedrijfsleven en GAB. Voor de werkervaringsprojecten funktioneerde inmiddels een specifieke beleidsgroep, hierin participeert ook het vormingswerk. De Algemene Beleidsgroep Jeugdwerkloosheid is opgeheven. Op dit moment onderzoekt de gemeente Lelystad een nieuwe vorm van structureel overleg inzake de algemene werkloosheidsbestrijding.

Mevr. Lamens wijst op de goede relatie gemeente - bedrijfsleven. Er

funktioneerde een commissie werkgelegenheidsoverleg bestaande uit gemeente, bedrijfsleven, vakorganisaties en GAB. Deze commissie overlegt inzake het lokale werkgelegenheidsbeleid en funktioneerde tevens als toetsingscommissie.

II Werkloosheidssituatie

Het werkloosheidspercentage in de gemeente Lelystad is 18,9% (dec. 1984). De stadsontwikkeling van Lelystad als groeikern heeft directe en indirecte werkgelegenheid tot gevolg. In dat verband kan worden gesproken van een na-ijl effect: een stad in de groei moet nu eenmaal eerst bepaalde stadia van ontwikkeling doormaken, die verband houden met de bevolkingsaanwas. Lelystad is dan ook kwetsbaar in haar opbouw bij economische neergang. Economisch herstel heeft ook directe gevolgen, zoals in 1984 bleek met de groei naar bijna 1200 full-time en part-time banen, daling van de pendel en daling van de werkloosheid. Eind 1984 waren er ruim 14.000 arbeidsplaatsen.

Met het uitgroeien van Lelystad tot provincie hoofdstad van "het nieuwe land", liggen er goede perspectieven voor een verdere groei van de dienstverlening. Op dit moment bevindt reeds 50% van de werkgelegenheid zich in de tertiaire en kwartaire sector.

Het opleidingsniveau van de ingeschreven werklozen is laag (40% LO, 40% LBO/MAVO niveau). Lelystad kent geen wijken met extreme werkloosheidspercentages. Mevr. Lamens wijst daarbij op de gemaakte opbouw van de wijken in Lelystad.

Langdurig werklozen

Mevr. Lamens vindt dat het perspectief van langdurig werklozen gezocht moet worden in termen van werkgelegenheid. Het beleid moet er op gericht zijn de positie van werklozen te verbeteren d.m.v. scholingsprogramma's en het bieden van de mogelijkheid werkervaring op te doen. "Het GAB Lelystad besteedt veel aandacht aan juist die groepen werklozen die al wat langer werkloos zijn." Als maatregelen noemt de wethouder loonsuppleties, (om)scholingsprogramma's, plaatsingsbevorderende maatregelen."

III Beleid

In een notitie van juli 1984 van het bureau bedrijfsvestigingen worden de volgende actie terreinen voor het

Locale werkgelegenheidsbeleid onderscheiden:

1. beleid gericht op werving nieuwe arbeidsplaatsen
2. arbeidsmarktbeleid (waarin begrepen het gemeentelijk aanstellingsbeleid) en het werken met behoud van uitkering
3. maatregelen gericht op de bestrijding van de negatieve gevolgen van werkloosheid

Werkgelegenheidsbeleid

Het algemene acquisitiebeleid heeft een zeer grote prioriteit in Lelystad (3 full-time acquisiteurs in dienst). Het promotiebeleid is gericht op het verbeteren van de naam bekendheid van de stad en de bekendheid met de extra vestigingspremie van Lelystad (PSOL). In samenwerking met het lokale bedrijfsleven heeft Lelystad een Managementgroep Startende Bedrijven in het leven geroepen voor de begeleiding van startende ondernemers. Ook is er een Particuliere Participatie Maatschappij opgericht die onder garantie van de gemeente kan participeren in startende bedrijven en leningen kan verstrekken aan projecten en bedrijfjes. Nog een voorbeeld van de samenwerking tussen gemeente en bedrijfsleven is de stichting Agro techniek, waarbij ingespeeld wordt op het "groene" achterland van de gemeente. Binnen de gemeente wordt regelmatig een inventarisatie gemaakt van investeringsprojecten, waarbij gebruikt gemaakt zou kunnen worden van financiële bijdragen van het Rijk. Ook wordt getracht meer Lelystadse werklozen in te schakelen bij bouwprojecten.

Arbeidsmarktbeleid

Loonvormende projecten:

In april 1983 is gestart met een loonconfectieproject, ontwikkeld voor werkloze jongeren. In juli 1984 waren 22 personen werkzaam. Het project ontwikkelt zich tot een zelfstandige onderneming. De gemeente heeft met de Stichting fonds bedrijvigheid (CNV-jongerenorganisatie) een kontrakt gesloten voor de oprichting van 5 werkverenigingen in Lelystad.

Scholingsprojecten:

Lelystad heeft samen met de Stichting Opleiding en Examen Documentaire Informatievoorziening en Administratieve Organisatie een tweetal werk-scholingsprojecten ontwikkeld. In samenwerking met Randstad B.V. is een administratieve cursus van 4 weken gestart, waarna de deel-

nemers als uitzendkrachten door Randstad bemiddeld worden.

Op het ogenblik wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn om een informatica-project voor vrouwen te ontwikkelen.

Werkervaringsprojecten:

Lelystad is spraak makend geweest met haar werkervaringsprojecten bij het bedrijfsleven. Jongeren kunnen gedurende maximaal 6 maanden met behoud van uitkering werkervaring op doen bij het bedrijfsleven. Het initiatief is voortgekomen uit het bedrijfsleven. Het GAB is er zeer actief bij betrokken, middels de werving van plaatsen en de toetsing van plaatsen. Inmiddels zijn er drie projecten met een deelname van ongeveer 150 jongeren geweest. Een vierde project kon nog niet van start gaan in verband met de capaciteitsproblematiek bij het GAB. In Lelystad wordt geconstateerd dat de belangstelling voor scholing/vorming bij de deelnemers van de werkervaringsprojecten gering is. Om die reden haakten jongeren nog wel eens af.

De animo onder jongeren met een lage opleiding voor deelname aan de werkervaringsprojecten is gering. "We hebben de indruk dat deelname aan de WEP jongeren aan een baan helpt, maar er bestaat toch twijfel omdat een bepaalde groep jongeren, schoolverlaters zonder diploma, er niet aan meegeedaan hebben."

Werkloosheidsbeleid

De gemeente Lelystad werkt actief aan de ontwikkeling van werklozenprojecten en vrijwilligersprojecten in het kader van het gemeenschapstakenplan. Bij het GTP koerst Lelystad af op twee doelstellingen n.l. a. het wegnemen/verzachten van de negatieve gevolgen van de werkloosheid en b. verbetering van de positie op de arbeidsmarkt.

Het initiatief ligt bij de gemeente, in samenwerking met het vormingscentrum en de SSKL. Bedoeling is dat de projecten een scholings/vormings component krijgen, welke verzorgd wordt door het vormingscentrum. Plannen voor projecten betreffen een vrijwilligersvacaturebank, een type- en stencilproject, een bouwproject en een bewaakte rijwielstalling. Daarnaast zijn er in Lelystad verschillende PI-projecten waarin met behoud van uitkering gewerkt wordt (schillenboer, kringloopwinkel, containerschoonmaakproject).

Het werkloosheidsbeleid krijgt vorm

door een vermenging van particulier initiatief en initiatief van de gemeentelijke overheid. Voor de begeleiding van de projecten zijn, met uitzondering van de vormingscomponent, geen beroepskrachten beschikbaar. Dat betekent dat de medewerkers van de gemeente nog al wat tijd kwijt zijn met uitvoerende taken voor de projecten. Vaak hebben ze ook niet de inhoudelijke kennis in huis. Lelystad heeft daarom dit voorjaar op grote schaal vrijwillig kader geworven voor de begeleiding van de projecten.

IV Overigen

Opbouwwerk

Het opbouwwerk (SSKWL) is betrokken bij de plannen voor het GTP. Daarnaast is ze vooral actief in de sfeer van belangenbehartiging (bond langdurig werklozen, arbeidsongeschiktheidsfederatie). "Ons ontbreken de financiën om meer professionele mensen in dienst te nemen." De begeleidings- en ontwikkelingstaken worden in Lelystad dan ook voor deel door vrijwilligers uitgevoerd.

Buurteconomie

De gemeente Lelystad heeft een onderzoek gedaan naar bedrijvigheid in woongebieden. De gemeente is voornemens een soepel vrijstellingenbeleid inzake de woonruimte verordening te voeren.

"Onderzoeker Burrie gaf ons de suggestie om de capaciteit van de mensen die werkloos zijn, in te zetten

voor een vergroting van het welzijn in Lelystad, bijvoorbeeld in de sfeer van de groenvoorziening, sociale dienstverlening, etc. Als je de capaciteit van mensen kunt benutten vormt het werkloosheidspercentage nu eens niet een negatief punt voor een bepaalde wijk of stad. Het is een hele andere, nieuwe benadering, die nadere uitwerking behoeft, waar we ook nog niet uit zijn, maar die wel steeds in ons achterhoofd meespeelt."

Rijksbeleid

"Er zijn te veel regelingen, die de gemeenten binnen de perken houden. Voor het voeren van een eigen werkloosheidsbeleid vormen de financiën een enorme barrière."

WOAU

Mevr. Lamens vindt dat voor toetsing van werken met behoud van uitkering een veel te zwaar apparaat in werking gesteld wordt. Op dit moment funktioneert een plaatselijke toetsingscommissie. De FNV wil naar een regionale TC. Ook verzet de FNV zich tegen de ruime gemeentelijke regelgeving inzake werken met behoud van uitkering.

De TC adviseert (al of niet unaniem) aan het college van B & W. Er is een procedure afgesproken voor het geval het college wil afwijken van het advies, waarbij - om ingewikkelde procedures te vermijden - uiteindelijk ook de raadscommissie voor welzijnszaken kan worden ingeschakeld.

Gemeente: Vlissingen

Inwoners: 46.000

Wethouder: D.J.P. Bruinooge

Portefeuille: o.a. Welzijn, Economische Zaken en Werkgelegenheid

Partij: PvdA

College: 2 PvdA, 2 CDA

Aanwezig bij interview: J. van Dam, chef bureau Welzijn

I Ambtelijk en beleidsorganisatie

Afzonderlijke organisatie voor wat betreft het werkgelegenheids- en werkloosheidsbeleid. Beiden beleidsvelden vallen onder wethouder Bruinooge. Coördinatie vindt plaats op bestuurlijk niveau (Bruinooge). Het werkgelegenheidsbeleid krijgt gestalte vanuit het bureau werkgelegenheid, een subafdeling van de secretarieafdeling Algemene Bestuurszaken. M.b.t. drie deelreï-

nen zijn werkgroepen gevormd met medewerkers van verschillende gemeentelijke afdelingen, nl. de werkgroepen: toeristische promotie, acquisitie bedrijven en contacten MKB. De rationalisatie achter deze werkgroepen is "korte lijnen; klant gericht werken; doorbreking lijnen structuur secretarie."

Het werkloosheidsbeleid gericht op de opvang en de projektactiviteiten t.b.v. werklozen krijgt gestalte vanuit het projekt werkloosheid. Het projekt werkloosheid (formatie: twee projektleiders parttime) is ondergebracht bij het bureau Welzijn. Het projekt zit echter buiten de hiërarchische structuur van de secretarie. De twee projektleiders vallen direkt onder het dagelijks bestuur van de stuurgroep Werkloosheid en adviseren op deze manier recht-

streeks de wethouder en het college. Het DB van de stuurgroep werklozen bestaat uit wethouder Bruinooge (voorzitter), chef bureau Welzijn (secretaris), directeur GAB (rayon Vlissingen), directeur GSD en rijksconsulent GSV.

Overleg/advies

In 1979 werd de stuurgroep Jeugdwerkloosheid ingesteld, voorloper van huidige stuurgroep Werkloosheid. Het was een groot orgaan, breed samengesteld met als taak te fungeren als coördinatiepunt van alle organisaties die wat deden aan werklozenzorg. Bij het aantreden van het nieuwe college heeft Bruinooge de structuur omgegooid. "De stuurgroep was niet effectief. Lange lijnen en het sociaal cultureel werk kreeg er een te bepalende greep op. Als ik aanspreekbaar ben op dit beleid, wil ik ook de mogelijkheden hebben voor het voeren van een eigen beleid." Het project werkloosheid werd uitgebreid met één medewerker en de consulent die tot dan toe werkzaam was vanuit het VJV-gebouw werd naar de gemeente gehaald. De stuurgroep kreeg een dagelijks bestuur (zie boven). De oude stuurgroep Werklozen is geworden tot een breed maatschappelijk klankbord dat 2 à 3 maal per jaar bij elkaar komt.

II Werkloosheidssituatie

Het werkloosheidspercentage in het GAB-rayon Vlissingen bedroeg in december '84 14,3%. Relatief niet slecht in deze regio, hoewel het aflopen van de deltawerken en de eenzijdige industriële ontwikkeling problemen met zich meebringen. In het Sloegebied worden twee nieuwe havens gegraven. "De scheepsvaartbeweging neemt hier nog steeds toe." De concentraties in het werkloosheidsbestand is vooral gerelateerd aan het opleidingsniveau van de ingeschrevenen (30% beroepsgroep Algemene Dienst).

Langdurig werklozen

"Er blijft een harde kern zitten in het bestand, 40%. Je ziet dat in het afgelopen half jaar schoolverlaters goed aan de bak zijn gekomen. De oude kern blijft zitten." Bruinooge wijst daarbij vooral op de oudere werklozen en mensen met een gebrekkige opleiding (bijv. bouwvakkers uit de industriële bouwhausse). Voor mensen ouder dan 50 jaar, zonder diploma's ziet Bruinooge nauwelijks perspectief meer. "Nu de ar-

beidsmarkt aantrekt put men eerst uit "verse mensen", daarna eventueel de groep die er vlak achter ligt." Een perspectief moet volgens Bruinooge vooral gevonden worden in (her)scholingsprogramma's, "want voor een bepaalde vraag is het aanbod hier nog steeds beperkt."

III Beleid

Werkgelegenheid

Bruinooge wijst erop dat de gemeentelijke mogelijkheden voor het voeren van een eigen economische politiek beperkt zijn. "Wij zijn de minister niet." Het werkgelegenheidsbeleid moet voorwaarden scheppen zijn voor het bedrijfsleven, "maar de firma's selecteren zelf mensen, daar komen gemeenten niet aan te pas."

Het ontbreekt een gemeente als Vlissingen aan middelen om zelf grootse zaken op het gebied van werkgelegenheid ter hand te nemen. "Ik vraag me ook af, of het landelijk gezien verstandig is dat gemeenten dat zouden doen." Bruinooge ziet dan 20 plaatsen dezelfde initiatieven ontwikkelen. Als voorbeeld wijst hij op de TROP-plannen van de provincies, die de totale markt 3 à 4 maal overstijgen.

Wat Vlissingen dan wel doet:

- ontwikkeling Sloegebied
- toeristische promotie en ontwikkeling van Vlissingen
- drie werkgroepen ingesteld op hoofdpunten van het werkgelegenheidsbeleid (zie boven)
- terugploegprojecten ontwikkeld
- starterscursussen georganiseerd vanuit het project werkloosheid, projectleiders begeleiden starters bij de hele procedure
- fonds gericht op steunverlening bedreigde middenstand
- eigen investeringen in grote projecten op peil gehouden.

Gemeente als werkgever

Ook Vlissingen is fors getroffen door de bezuinigingen van rijkswege. Bij de afweging tussen instandhouding/uitbreiding personeel of instandhouding/uitbreiding gemeentelijk investeringsniveau, kiest Vlissingen voor het laatste, met de aantekening "geen gedwongen ontslagen". Bruinooge geeft daarbij de filosofie van de "gemeentelijke gelden".

"De gemeente Vlissingen heeft geen specifiek werkgelegenheidsplan ontwikkeld voor de eigen acquisitie, wel hebben we jongeren in de Encabo-

opleiding stageplaatsen aangeboden."

Arbeidsmarktbeleid

In Vlissingen zijn op gemeentelijk initiatief geen specifieke arbeidsmarktprojecten ontwikkeld. Echter het arbeidsmarktbeleid staat wel nadrukkelijk onder de gemeentelijke aandacht. "We bespreken deze problematiek in de raadscommissie Economische Zaken. We hebben die commissie omgebouwd tot een forum waar niet alleen raadsvoorstellen behandeld worden, maar hebben die uitgebreid met een werkgroep waarin we met vakorganisaties, GAB, Kamer van Koophandel en GSD over dergelijke zaken praten. Dat werkt. Het beïnvloed het beleid van het GAB positief."

In Vlissingen kunnen jeugdige werklozen praktijkervaring op doen in het vrijwilligersprojecten. Toetsing vindt plaats door de regionale toetsingscommissie.

Bedrijfsopleidingen van verschillende bedrijven worden in de regio gebundeld. Vroeger was er sprake van een arbeidscontract, nu krijgen de jongeren de leerlingstatus. De bedrijfsschool van de K.M.S. werkt nu als algemene metaalopleiding.

Werkloosheidsbeleid

Het gemeentelijk project werkloosheid (2 projectleiders) heeft 4 pijlers:

1. sociaal culturele activiteiten
2. werkprojecten
3. sociaal-economische activiteiten startersbegeleiding
4. vrijwillersprojecten, gebaseerd op het gemeenschapstakenplan.

ad 1) In de meeste buurthuizen worden specifieke activiteiten ontwikkeld, zoals cursussen, ontmoetingsochtenden, informatie- en belangbehartigingsactiviteiten.

ad 2) Uiteenlopende projecten als een kringloopproject, klussendienst, vogelopvangproject, tuinproject, vrijwilligersvacaturebank. Ook hier komen de projecten vaak voort uit het sociaal cultureel werk, maar het streven is gericht op verzelfstandiging van de projecten. Scholing, begeleiding van deelnemers gebeurt door VJV, SCW en projectleiders van de gemeente.

ad 3) Zie boven. In 1984 50 deelnemers, waarvan 20 daadwerkelijk gestart zijn.

ad 4) De gemeente heeft een vrijwilligers vacaturebank (VVB) gestimuleerd. De VVB doet de acquisitie van vrijwilligersprojecten en de werwing/bemiddeling van deelnemers. Tot

op heden zijn 50 vrijwilligersprojecten gerealiseerd. De toetsingscommissie adviseert het college van B & W over deze vrijwilligersprojecten.

IV Overigen

Opbouwwerk

In Vlissingen wordt gestreefd naar een fusie tussen de twee stichtingen van buurt- en klubbuiswerk en de stichting van opbouwwerk. "Wij vinden dat het opbouwwerk ook een taak heeft in de uitvoering van het werkloosheidsbeleid. Wij willen de relatie tussen het project werkloosheid en het opbouwwerk aanhalen. Het bestuur van de opbouwwerk stichting heeft zich hier nog niet over uitgesproken." Het opbouwwerk ondersteunt op dit moment met name de belangenbehartiging (woonlastencomitee, comitee vrouwen in de bijstand). Wethouder Bruinooge constateert dat het ontwikkelen van activiteiten voor mensen zonder werk gretiger opgepakt is vanuit het buurt- en klubbuiswerk dan vanuit het opbouwwerk. Bruinooge wijst echter ook op het feit dat t.a.v. de sociaal economische gerichte projecten de opbouwwerkfunctie feitelijk bij de gemeentelijke projectleiders zit.

Buurteconomie

Niet aan de orde geweest.

Rijksbeleid - gemeentelijke overheid

Bruinooge wijst erop dat de gemeente door de overheid relatief zwaar gepakt worden in de bezuinigingen, omdat het politiek wat minder gevoelig ligt.

Hij kritiseert de ä-structurele bijzondere regelingen van de rijksoverheid, terwijl de algemene en doel uitkeringen naar beneden gaan. "Er is geen continuïteit, en als gemeente is het zo moeilijk beleid te voeren."

WOAU

Op dit moment funktioneert een regionale toetsingscommissie (RTC). Het college beslist uiteindelijk, maar luistert daarbij wel goed naar de RTC. Als voorbeeld noemt Bruinooge het feit dat het college van B & W zelf een aantal ingediende vrijwilligersprojecten heeft afgewezen, nog voordat die projecten naar de RTC zouden gaan.

T.a.v. de WOAU merkt Bruinooge op dat de minister die wet maar nodig in moet voeren, "dan komt er niets meer van de grond."

Gemeente: Hengelo
 Inwoners: 80.000
 Wethouder: G.J. ten Thij
 Portefeuille: Sociale Zaken en Maatschappelijk Welzijn, Volksgezondheid Partij: C.D.A.
 College: 3 CDA, 1 VVD, 1 D'66
 Tevens aanwezig bij interview: dhr. Reuvers, medewerker afd. beleidszaken GSD-Hengelo.

I Ambtelijke en beleidsorganisatie

Hengelo kent geen geïntegreerde beleidsorganisatie voor wat betreft het werkgelegenheids/werkloosheidsbeleid. Wel verscheen in april 1984 een geïntegreerde nota "Werkgelegenheidsbeleid in enge zin, het beleid van de gemeente als werkgever en het beleid gericht op mensen zonder werk. Deze nota fungeert als beleidskader voor de periode van 1984-1986. Politiek is het interessant om te melden dat de PvdA-fractie in de Hengelose raad tegelijkertijd met het college met een eigen werkgelegenheidsnota kwam, welke volgens wethouder ten Thij goed strookte met de nota van het college.

De start van een eigen gemeentelijk beleid inzake de werkgelegenheidsproblematiek in de gemeente ligt bij de instelling van een ambtelijke werkgroep in 1982. De taak van deze werkgroep was invulling te geven aan het potentieel van WvM-plaatsen bij de gemeentelijke overheid.

De coördinatie van het werkgelegenheidsbeleid ligt bij het bureau economische zaken, onderdeel van de afdeling Onderzoek en Statistiek. Het werkloosheidsbeleid wordt uitgevoerd door de gemeentelijke sociale dienst.

Bestuurlijk zijn bij het beleid betrokken wethouder van economische zaken en werkgelegenheid, de heer Woerdman, wethouder van sociale zaken en maatschappelijk welzijn, de heer ten Thij en wethouder van jeugd- en jongeren aangelegenheden en sociale werkvoorziening, de heer Bijsterbosch.

Wethouder Woertman (EZ) is tevens voorzitter van de commissie van advies van het GAB. "Een commissie die tot 1984 een niet actief bestaan leidde."

Overleg/advies

In 1984 is de raadscommissie economische zaken afgesplitst van de commissie financiën en economische zaken. Deze commissie is betrokken bij

de totstandkoming van het gemeentelijk beleid op werkgelegenheidsgebied. De raadscommissie sociale zaken is belast met het beleid inzake de werklozen zorg (sociale component). In 1985 is het gespreksplatform uitkeringsontvangenden gemeente Hengelo tot stand gekomen. In dit platform nemen deel vertegenwoordigers van diverse uitkeringsgerechtigden organisaties (WAO-groepen, mensen zonder werk, vrouwen in de bijstand etc) en gemeente. Voorzitter is wethouder ten Thij. Taak van het platform is het adviseren van de gemeente m.b.t. haar beleid inzake uitkeringen en activiteiten voor mensen zonder werk.

II Werkloosheidssituatie

Het werkloosheidspercentage in Hengelo ligt ongeveer 3% boven het landelijk gemiddelde (19 à 20% in december '84). De werkloosheidsproblematiek treedt volgens de wethouder pas sedert '81 nadrukkelijk naar voren. Daarvoor was de situatie in Hengelo relatief gunstig t.o.v. de landelijke ontwikkelingen. Oorzaak ligt in een aantal bedrijfssluitingen en inkrimpingen in de metaalindustrie. Eenzijdige bedrijfstakkenstructuur.

Er zijn concentraties van werklozen in de categorieën metaal en algemene dienst. Concentraties naar specifieke wijken doen zich in Hengelo in mindere mate voor.

Langdurig werklozen

Hengelo kent een hoog percentage langdurig werklozen ($\frac{1}{3}$ 1 jaar). Reeds in 1983 naderde dit percentage de 65% van het totaal aantal werklozen. Dit heeft te maken met de uitstoot van arbeid in de industrie in de jaren '80-'82.

Het opleidingsniveau van het ingeschreven bestand bij het GAB is laag (30% L.O. 27% LBO, 9% AVO). Er is een duidelijke correlatie tussen de duur van werkloosheid en opleiding. Wethouder ten Thij: "Daar zit de problematiek. De perspectieven van langdurig werklozen met beperkte opleiding zijn slecht, ook als de werkgelegenheid weer aantrekt. Zij blijven zeer moeilijk plaatsbaar."

Ten Thij wijst hierbij op de technologische ontwikkeling. Het perspectief voor een beleid voor deze groep moet zijns inziens dan ook vooral gericht zijn op scholing en werker-
 varing.

Ten Thij wijst erop dat het beleid

van de rijksoverheid vooral gericht is op jongeren. In Hengelo wil men met name de aandacht gaan richten op de groep oudere langdurig werklozen (23 - 50 jaar). In samenwerking met het bedrijfsleven en het GAB werkt de gemeente Hengelo aan een plan om de oudere werklozen middels een gefaseerd scholings- en werkervaringsplan weer tot een kansrijke positie op de arbeidsmarkt te brengen.

Ook oudere werklozen zouden in staat gesteld moeten worden om met behoud van uitkering in het bedrijfsleven ervaring op te doen.

Over dit plan wordt op dit moment door de gemeente Hengelo overleg gevoerd met SoZaWe. Los van dit plan is een PEP-plan voor jongere werklozen uitgevoerd.

III Beleid

Werkgelegenheidsbeleid

Voor de begeleiding van contacten met het plaatselijke bedrijfsleven is bij de gemeente één coördinatiepunt ingericht bij de afdeling EZ: het bureau bedrijfscontacten. Het acquisitie- en promotiebeleid van de gemeente krijgt gestalte in samenwerking met de O.O.M. Een specifiek werkgelegenheidsfonds heeft Hengelo tot nu toe niet ingesteld. "In onze filosofie hoort de gemeente niet deel te nemen in bedrijven. Het rijk heeft het er al moeilijk genoeg mee." Wel beschikt de gemeente over een aantal regelingen en maatregelen die het bedrijfsleven tegemoet kunnen komen.

In samenwerking met Holec en Stork, participeert de gemeente in het Buro Nieuwe Banen Hengelo, een "Job Creation-achtig" bureau.

Voorts subsidieert de gemeente de stichting BAKO (Bedrijfsadvisering, Kleinschalige Ondernemingen), gericht op de ondersteuning van MEMO-initiatiefnemers.

De gemeente als werkgever

Sinds anderhalf jaar bestaat er min of meer een vacaturestop. De (veelal specialistische) functies waarvoor nog wel geworven kan worden, zijn strijdig met het stellen van prioriteiten vanuit een werkloosheidsbeleid. In het personeelsbeleid wordt voorrang gegeven aan jongeren, vrouwen en leden van etnische minderheids groepen.

Naast de (aflopende) WvM, zoekt de gemeente Hengelo naar mogelijkheden om jongeren volgens leer/werkovereenkomsten (betaald) of op werker-

varingsplaatsen bij de gemeente te plaatsen, het zogenaamde "Ingroeiplan".

Arbeidsmarktbeleid

Zoals al eerder opgemerkt moet volgens ten Thij het perspectief voor werklozen hier gezocht worden. De gemeentelijke taak ligt hier op het gebied van het scheppen van werkervarings- en scholingsplaatsen in haar eigen organisatie en in het ondersteunen van werkprojecten en nieuwe opleidingsmogelijkheden voor werklozen. Veder is het vooral een taak van het GAB (WvM, PBM, scholingsmaatregelen).

De gemeente Hengelo participeert in de stichting metaal en elektrotechnische opleidingen Twente (SMEOT).

"We proberen alles op het gebied van scholing te ondersteunen en hier naartoe te halen." (K-MBO, BKE, open universiteit). Op het gebied van opleidingen probeert de gemeente Hengelo te komen tot een duidelijke afstemming en clustering van het aanbod. Een clustering die materieel vorm krijgt doordat verschillende educatieve voorzieningen ondergebracht worden in een naast het stadhuis te realiseren centrum.

In het kader van het arbeidsmarktbeleid mag ook nogmaals verwezen worden naar de hiervoor genoemde plannen m.b.t. oudere werklozen en de PEP.

Werkloosheidsbeleid

Hengelo kent een heel scala van initiatieven gericht op Mensen zonder Werk, uitgaande van particulier initiatief organisaties op het hele brede terrein van maatschappelijke opbouw. Veel activiteiten zijn gericht op opvang (gespreksgroepen, sociaal culturele activiteiten), bemiddeling, het verschaffen van vrijwilligerswerk en het aanbieden van cursussen. Op het terrein van vervangend werk zijn actief het project Mensen zonder Werk, en de stichting Werkparaplue, waaronder diverse leer-werkplaatsen en klussenprojecten resorteren. In het kader van het project Mensen zonder Werk fungeert een project ouderen-jongeren, waarin oudere werklozen en arbeidsongeschikten hun vakbekwaamheid overdragen aan jongeren. Dit initiatief is voortgekomen uit een groep ontslagen werknemers van de Holec. Holec, gemeente Hengelo en het vormingscentrum de Waagh, ondersteunen dit project.

Een duidelijk kader waarbinnen al deze initiatieven passen ontbreekt

in Hengelo. Mogelijk dat het net van start gegane platform uitkeringsgerechtigden hieraan een bijdrage gaat leveren. In elk geval bloeit het PI in Hengelo, een uitdrukking daarvan vormt het totaal van 21 projecten dat Hengelo bij het ESF voor subsidiëring voorgedragen heeft. De indruk bestaat echter dat projecten wat al te gemakkelijker doorgeschoven worden "naar Brussel", zodat er op gemeentelijk niveau minder nadrukkelijk een beleidsafweging gemaakt hoeft te worden. Er vindt wel toetsing plaats. Een aantal projecten is na toetsing niet doorgezonden.

De gemeente Hengelo beschikt over een budget van ongeveer f 200.000,- op jaarbasis voor de subsidiëring van projecten en initiatieven gericht op mensen zonder werk. Interessant is dat Hengelo om fondsen te verwerven gebruik maakt van sponsoring door het bedrijfsleven (bijv. de Rotary club). Sponsorgelden gaan niet rechtstreeks naar projecten, maar worden gestort in het algemene werkloosheidsfonds. Wethouder ten Thij meent dat op dit gebied (sponsoring) nog verschillende mogelijkheden liggen.

IV Overigen

Buurteconomie

"Verschillende PI-initiatieven van dit moment zijn daarmee verwant. Dingen die binnen de Werkparapluie gebeuren, de klussentrale van het project MZW." Ten Thij wijst erop dat Hengelo een kleine stad is en dat in dat kader beter gesproken kan worden over plaatselijke projecten. Van een buurteconomische, integrale benadering van de samenhangende problematiek werkloosheid - betaalbaarheid - in standhouding/verbetering voorzieningen niveau, zoals door theoretici achter dit begrip bedoeld wordt, is in Hengelo geen sprake.

Opbouwwerk

De Stichting Samenlevingsopbouw Hengelo is betrokken bij het organiseren van projecten voor werkloze

jongeren vanuit een aantal buurtcentra. Voorts onderzoekt de SSOH, in samenwerking met de gemeente, de mogelijkheid om in Hengelo een project "Werk en Welzijn" van de grond te krijgen.

Daarnaast is het opbouwwerk met name actief in de sfeer van de belangenbehartiging (ondersteuning WAO-groepen). In het kader van het gemeentelijk werkgelegenheids/werkloosheidsbeleid ziet wethouder ten Thij geen specifieketaak weggelegd voor het opbouwwerk.

Rijksbeleid - gemeentelijke overheid
M.b.t. de werkgelegenheidsproblematiek heeft de gemeente een algemene voorwaarden scheppende taak, en daar liggen volgens wethouder ten Thij voldoende mogelijkheden voor de gemeentelijke overheid. Op het gebied van scholing en arbeidsmarktprojecten zou de gemeente Hengelo meer willen doen als nu mogelijk is. Daarvoor ontbreken echter de middelen en menskracht op lokaal niveau en de beleidsruimte van de rijks-overheid (verg. het werkervaringsplan voor oudere werklozen). Ten Thij zou op dit gebied voorstander zijn van een vorm van budgetfinanciering.

WOAU

In Hengelo funktioneert geen specifieke toetsingscommissie. Toetsing gebeurt nu door de RWW/WVV-commissie. Ten Thij noemt de opstelling van de FNV-Overijssel niet constructief. Het college van B & W heeft een aantal malen besluiten genomen tegen het advies van de RWW/WVV-commissie in. "Wij willen een ruim beleid voeren inzake het werken met behoud van uitkering. Met name scholing met behoud van uitkering moet mogelijk zijn, maar ook werkervaring gericht op arbeidsmarktverbetering." "Als die wet (WOAU) er komt zullen we ook hier over moeten gaan tot een toetsingscommissie, maar dan kunnen we bijvoorbeeld ons werkervaringsplan wel vergeten, en gaan vele projecten ter ziele."

I Ambtelijke en beleidsorganisatie

Arnhem kent bewust geen geïntegreerde beleidsorganisatie voor werkgelegenheid/werkloosheid. Het beleid komt tot stand langs de lijnen van de twee secretariafdelingen Economische Aangelegenheden en Bedrijven

Gemeente: Arnhem
Inwoners: 128431 (per 1-1-1984)
Wethouder: van der Meeberg
Portefeuille: Soc. Zaken, Maatsch. Welzijn, Volksontwikkeling, Onderwijs.
Partij: PvdA
College: 2 PvdA, 2 CDA, 2 VVD

en Maatschappelijk Welzijn c.a. Bestuurlijk liggen de verantwoordelijkheden bij de respectievelijke wethouders van Hensbergen (VVD) en van der Meeberg (PvdA).

Arnhem kent de projektorganisatie slechts voor in tijd af te bakenen werkzaamheden, die een multidisciplinaire aanpak vergen. Dat is bij het werkgelegenheids/werkloosheidsbeleid (helaas) niet het geval. B & W vormen een collegiaal bestuur en nemen integrale beleidsbeslissingen. "Het werken volgens de secretarie-organisatie heeft soms iets verkoerds, maar op het moment dat je met één projektorganisatie begint, dan moet je dat op alle mogelijke beleidssterreinen doen en dan wordt het ook een jungle."

In de nota "Alternatieve Werkgelegenheid" (januari '83) wordt het werkloosheidsbeleidsterrein onderverdeeld in:

- opvangprojecten - bestrijding van negatieve gevolgen van werkloosheid
- doorstroomprojecten - gericht op het verkrijgen van kennis, vaardigheden, werkervaring.
- arbeidsprojecten - projecten die zich kunnen ontwikkelen naar economische zelfstandigheid.

Van der Meeberg noemt deze nota echter reeds "gedateerd". "Het werkgelegenheidsbeleid, projecten die de bedoeling hebben loonvormend te zijn of te worden, wordt behandeld door de afdeling Economische aangelegenheden, de overige zaken worden behandeld door Maatschappelijk Welzijn."

De afstemming tussen Economische Aangelegenheden en Bedrijven en Maatschappelijk Welzijn c.a. vindt plaats doordat beide afdelingen één ambtenaar hebben die als contactpersoon naar de andere afdeling funktioneert.

Verder is er een ambtelijke werkgroep "alternatieve werkgelegenheid" van de hoofden van de afdelingen maatschappelijk welzijn c.a., economische aangelegenheden en bedrijven en de directeur van de gemeentelijke sociale dienst.

Eerst genoemde afdeling is belast met de uitvoering van de WWV, de WSW (in samenwerking met de GSD) en meer in het algemeen met de sociale en maatschappelijke gevolgen van de werkloosheid, laatstgenoemde houdt zich bezig met de behandeling van onderwerpen betreffende de werkgelegenheid en de arbeidsmarkt.

Overleg/advies

In Arnhem funktioneert een adviescommissie niet-werkenden, ex art.61 gemeentewet, m.b.t. de advisering omtrent werklozen voorzieningen. Hierin participeren de vakbonden, vormingswerk, sociaal cultureelwerk. Daarnaast funktioneert er een werkgroep verbonden aan het fonds voor starters, waarvan naast de gemeente, deskundigen op persoonlijke titel deelnemen. Naast deze twee specifieke organen bestaat er geen algemene adviescommissie inzake het gemeentelijk werkgelegenheids- en werkloosheidsbeleid.

Van der Meeberg: "Er zijn diverse plaatsen waar gemeente, sociale partners, GAB of PI-organisaties elkaar ontmoeten. Bijvoorbeeld de adviescommissie van het GAB, de toetsingscommissie, de WVV/RWW commissie, de WSW, etc." Wethouder van Hensbergen is voorzitter van de commissie van advies van het GAB. Wethouder van der Meeberg is voorzitter van de Sociale Werkvoorziening Midden-Gelderland.

II Werkloosheidssituatie

Werkloosheidspercentage in het GAB rayon Arnhem bedraagt ongeveer 20% (19.8% dec. '84). Voor de stad ligt het percentage ruim boven de 20. Werkloosheid concentreert zich in de categorieën bouw, metaal en algemene dienst (mannen) en handel/kantoor en sociaal geneeskundig (vrouwen). Van der Meeberg wijst op de zwakke economische structuur van de regio Arnhem/Nijmegen. De steden hebben de hoogste werkloosheidspercentages voor wat betreft de steden boven de 100.000 inwoners.

Langdurig werklozen

Percentage langdurig werklozen naderd in Arnhem de 60%. Het perspectief voor deze groep moet volgens van der Meeberg gezocht worden in het wegnemen van feitelijke achterstanden (scholing, werkervaring), waardoor ze in een kansrijker positie komen voor de arbeidsmarkt. Het werkloosheidsbeleid moet zijns inziens bestaan uit twee sporen:

- scholing, opleiding, vorming
- bevordering participatie aan vrijwilligerswerk

Volgens hem zijn de effecten van beide sporen gelijk. "Want ook degenen die actief zijn in vrijwilligerswerk, of met alternatief werk bezig zijn stromen voor een groot deel door naar de reguliere arbeidsmarkt."

Van der Meeberg brengt naar voren dat de WSW voor bepaalde groepen langdurig werklozen een perspectief zou kunnen bieden. Echter wel op basis van vrijwilligheid. De WSW wordt echter ook geconfronteerd met een volumebeperking.

III Beleid

Werkgelegenheidsbeleid

Met betrekking tot acquisitie, promotie en bedrijfsbegeleiding wordt de gebruikelijke "doos van pandorra" open getrokken, zoals van der Meeberg dat noemt. Een rechtstreekse participatie van de gemeente in het bedrijfsleven vindt van der Meeberg een "vermenging van rollen die ik niet voor sta."

Arnhem beschikt over een werkgelegenheidsfonds, op dit moment groot f 250.000,-, voor ondersteuning van startende ondernemers. Bureau Klein Werk, gericht op ondersteuning starters en arbeidsprojecten, wordt door de gemeente Arnhem gesubsidieerd. Voorts is de gemeente bestuurlijk betrokken en steunt financieel het bedrijfsverzamel gebouw voor (jonge) starters "Duitvinder". Daarnaast is de stichting "De Broedplaats" voor kleinschalige startende ondernemingen door de gemeente geholpen.

Gemeente als werkgever

De gemeente Arnhem heeft in de afgelopen jaren honderden arbeidsplaatsen moeten inleveren. Het personeelsbeleid van de gemeente geeft prioriteit aan mensen uit achterstandsgroepen (jongeren, vrouwen, minderheden). Deeltijd bevorderen is uitgangspunt. Maar in deze tijd (bezuinigingen) blijft het volgens van der Meeberg vooral een mooie theorie.

Arbeidsmarktbeleid

Op het gebied van scholing heeft de gemeente Arnhem binnen gehaald wat er te krijgen is aan vernieuwende beroepsopleidingen (BKE, CBB, K-MBO). Een specifiek arbeidsmarktbeleid wordt door de gemeente niet gevoerd. Projektontwikkeling is voornamelijk een taak van het PI (Stichting Taak (steunorganisatie voor initiatieven voor mensen zonder werk) en Stichting BKW).

Werkloosheidsbeleid

Arnhem heeft een zeer uitgebreid scala projecten gefinancierd vanuit de art.36 WVV. De gemeente geeft o.a. langs die weg financiële steun aan het projekt Oriënteringsjaar

schoolverlaters (arbeidsoriëntatie en vorming). M.b.t. specifieke achterstandsgroepen (buitenlandse jongeren, verslaafden) zijn een viertal werkprojecten ontwikkeld.

De coördinatie van deze opvang en werkervaringsprojecten ligt voor een deel bij de PI-organisatie TAAK. Bij de gemeente is een coördinerend ambtenaar op de afdeling Maatschappelijk Welzijn werkzaam.

Volgens van der Meeberg is het sociaal-cultureel werk (klub- en buurthuiswerk) niet erg geneigd specifieke projecten gericht op werklozen te ontwikkelen. "Het is sterk afhankelijk van het betreffende buurthuis. Sommigen komen met specifieke projecten en hebben geput uit de WVC-gelden voor jeugdige werklozen, anderen blijven bij het eigen program onder het motto "iedereen is welkom"."

In het kader van achterstandsgebiedenbeleid werkt de gemeente aan de opzet van een aantal buurtbouwploegen, waarin werklozen uit de buurt volgens een eigen soort WVM-regeling werkzaam kunnen zijn. De buurtbouwploegen zouden zowel voor particulieren als gemeenschappelijke voorzieningen ingezet kunnen worden. Vrijwilligerswerkbemiddeling verloopt via een zelfstandige vrijwilligerscentrale. Voor betrokkenheid van de sociale dienst bij bemiddeling of projektontwikkeling (gemeenschapstakenplan) is van der Meeberg erg huiverig. Werkzaamheden die de gemeente zelf aanbiedt komen in de toetsingscommissie. En in tegenstelling tot andere adviezen van de toetsingscommissie beschouwt het college van B & W deze adviezen als bindend.

Uitkeringsbeleid

In Arnhem onderzoekt de gemeente de mogelijkheid om "op een niet stigmatiserende manier bepaalde voorzieningen goedkoper aan te kunnen bieden aan werklozen". "We willen iets doen aan de betaalbaarheid, om te bevorderen dat werklozen deel kunnen blijven nemen aan het maatschappelijk verkeer."

In Arnhem hebben drie uitkeringsgerechtigen zitting in het college van bijstand. Dit college ziet volledig gedelegeerd toe op de GSD voorzover het betreft de uitvoering van de algemene bijstandswet.

IV Overigen

Buurteconomie

Van der Meeberg heeft de indruk dat

dit begrip vooral gekoesterd wordt door mensen, "die zich vanuit een beetje elitaire positie, al dan niet werkloos zijnde" met zelfvoorzieningsprojecten bezig willen houden. Van der Meeberg spreekt liever van zelfvoorzieningsprojecten. Hij heeft niet het idee dat het zo leeft, "in de praktijk is de weg naar 's lands grootste kruidenier nog altijd makkelijker dan het eigen broodje bakken." Desalniettemin staat hij positief tegenover dergelijke projecten, als ze maar van de mensen zelf komen. Een duidelijke taak ziet hij in deze niet voor de gemeente. "Het gaat om het zelfvoorzieningskarakter; dan moet je het als gemeente ook niet actief gaan stimuleren." Taak van de gemeente ligt meer in het wegnemen van belemmeringen en een coulant beleid (TC, verordeningen), als in het verstrekken van subsidies.

De buurtbouwplannen waar de gemeente in het kader van het AGB mee bezig is, vindt van der Meeberg geen buurtconomie.

Opbouwwerk

Ook het sociaal cultureel werk is in Arnhem gereorganiseerd. Het opbouwwerk is ingebed in het klub- en buurthuiswerk. Of er een taak weggelegd is voor het opbouwwerk? "Laat ze maar met een plan komen. Als ze zich op een systematische en planmatige manier willen bezighouden met de problematiek van werkloosheid en betaalbaarheid, op basis van hun kwaliteiten en deskundigheid, wil ik dat graag beoordelen." Van der Meeberg is echter sceptisch, "ook het PI zegt dat we niet iemand van de sociale academie, maar iemand van de HEAO nodig hebben."

Gemeente: Den Haag
 Wethouder: P. Vink
 Portefeuille: Jeugd, Sport, Recreatie, Wijkangelegenheden (JSRW), Personeelszaken
 Partij: PvdA
 College: 3 PvdA, 3 VVD, 2 CDA
 Tevens aanwezig bij interview: dhr. de Jong, hoofd afdeling JSRW, dhr. Hùveler, medewerker onderafdeling wijkangelegenheden

I Ambtelijk en beleidsorganisatie

De gemeente Den Haag kent een specifieke projektorganisatie voor wat betreft de coördinatie en de beleidsontwikkeling inzake de extra

Rijksbeleid - Gemeentelijke overheid
 Van der Meeberg heeft grote problemen met het projectgebonden, experimentele karakter van nieuwe maatregelen. "Ik moet me in allerlei bochten wringen om aan de projectvoorwaarden te voldoen voor een project, dat dan na 2 of 3 jaar weer de nek omgedraaid wordt. Dan is het experiment geslaagd, het geld is op en de gemeente is de kwade pier. Ik heb liever de helft van het geld, maar dan structureel, te eigener besteding."

Een ander probleem voor de gemeenten vormt het ontbreken van coördinatie tussen de inspanningen van de onderscheiden ministeries.

WOAU

"In het gemeentebestuur lopen de meningen uiteen, maar ik vind het een slechte wet. Ik vind de manier waarop de gemeenten buitenspel worden gezet slecht en vanuit bestuursrechtelijk standpunt is het een monstroom. Het is een betutteling en bevoogding van werklozen."

De nu funktionerende gemeentelijke toetsingscommissie is er gekomen na grote druk van o.m. het CAB, de rijksconsulenten en de vakorganisaties. De TC is pas in januari '85 van start gegaan. Het is een compromis, met verschillende sluimerende geschilpunten. Het college van B & W neemt niet deel in de TC, wel de directeur van de GSD en een ambtenaar van economische aangelegenheden. "Het college houdt zo beleidsvrijheid, en acht zich niet gebonden aan de adviezen, met uitzondering van de adviezen die betrekking hebben op door de gemeente zelf aangeboden onbetaald werk."

werkgelegenheidsinspanningen en de werklozenprojecten; de sektor werkgelegenheidsprojecten. De sektor Werkgelegenheidsprojecten maakt deel uit van de afdeling Economische Zaken. Tot 1-1-'84 was de naam van de sektor: "Bureau Werkloosheidsbestrijding". Omdat men deze noemer te pretentius vond, werd de naam veranderd in de sektor Werkgelegenheidsprojecten. De sektor beschikt over 6 formatieplaatsen. Naast de coördinatie, ontwikkeling en evaluatie van het beleid heeft de sektor geen direct uitvoerende taken. Deze taken liggen bij een netwerk van ondersteuningsorganisaties van het PI. Een uitzondering vormen de, in

samenwerking met de verschillende personeelsafdelingen opgezette en begeleide, gemeentelijke werk(ervarings) projecten.

Naast de sektor werkgelegenheidsprojecten van de afdeling EZ, hebben de centrale afdeling personeelszaken en de afdeling JSRW taken m.b.t. het werkgelegenheids/werkloosheidsbeleid. Zo funktioneert t.a.v. het jongerenbeleid een ambtelijke stuurgroep onder voorzitterschap van wethouder Vink, waarin een geïntegreerd beleid m.b.t. de huisvestings-, werkgelegenheids- en welzijnsproblematiek van jongeren ontwikkeld wordt. Er is in Den Haag dus geen sprake van een volledig geïntegreerd beleid, maar van een coördinatie en integratie van beleid op verschillende onderdelen. De secretariële organisatie en advisering blijft gehandhaafd. Bestuurlijk valt de coördinatie van het werkgelegenheidsbeleid en de werkgelegenheidsprojecten onder de wethouder van EZ (Dijkhuizen). Wethouder Vink is coördinerend wethouder inzake de jeugdwerkloosheidsproblematiek en voor de gemeente als werkgever. Wethouder Dijkhuizen is voorzitter van de commissie van advies van het GAB.

Overleg/advies

Er is een goede samenwerking tussen gemeente en GAB. Vier jaar geleden heeft er een gemengde werkgroep arbeidsmarktbeleid gefunktioneerd, die een afstemming geregeld heeft tussen de gemeentelijke en GAB inspanningen op dit gebied. Konstaterende dat het GAB zich in toenemende mate zou moeten richten op de vraagzijde van de arbeidsmarkt, en dat het GAB steeds minder mogelijkheden krijgt om extra inspanningen te richten op de categorieën moeilijk plaatsbare ingeschrevenen, werden de activiteiten van de gemeente toegespitst op deze groep. Na deze taakafbakening is de werkgroep opgeheven, maar er vindt zeer regelmatig overleg plaats tussen gemeente en GAB om bij haar werkgelegenheidsinspanningen optimaal gebruik te maken van het GAB-instrumentarium. Van een hechte samenwerking tussen gemeente en GAB is sprake op het terrein van de arbeidservaringsprojecten.

Onder de commissie van advies van het GAB funktioneert het Platform Coördinatie Initiatieven Jeugdwerkloosheid. Het platform komt 3 maandenlijks bij elkaar en adviseert zowel aan het GAB als aan het college van B & W.

Er zijn in Den Haag geen structurele overlegsituaties met de ondersteuningsorganisaties m.b.t. werkgelegenheidsprojecten of met organisaties uit de sfeer van onderwijs of samenlevingsopbouw inzake het gemeentelijke werkgelegenheids/werkloosheidsbeleid. Wel vindt er vanuit de sektor werkgelegenheidsprojecten, de stuurgroep jongerenbeleid en de afdelingen EZ en JSRW regelmatig overleg plaats met instellingen en initiatieven uit het PI.

II Werkloosheidssituatie

Het werkloosheidspercentage in het rayon Den Haag bedroeg ultimo december '84 14,9%. Daarmee heeft Den Haag het laagste cijfer van de 4 grote steden. Echter ook Den Haag kent een aantal wijken met uitzonderlijke werkloosheidscijfers (Transvaal, Molenwijk, Schilderswijk). Concentratie van werkloosheid doet zich vooral voor bij de groepen lagere en ongeschoolden. Het hoge werkloosheidspercentage vormt voor Den Haag de grond waarop ze de spreiding van rijksdiensten (bijv. PTT) afwijst.

Langdurig werklozen

Het percentage langer dan een jaar ingeschreven nadert in Den Haag de 60%. Wethouder Vink is pessimistisch t.a.v. de mogelijkheid deze groep weer perspectieven te kunnen bieden. Hij vindt het onbegrijpelijk dat de beleidsmakers het normaal lijken te vinden dat er 800.000 mensen werkloos zijn. Hij accepteert dat niet. Vink constateert dat de prioriteit m.b.t. jeugdige werklozen van de afgelopen jaar weer wat losgelaten wordt, omdat de jeugdwerkloosheids-situatie wat verbetert. Hij wil deze prioriteit echter niet loslaten, want het zijn juist de zwaksten die nog steeds niet aan bod komen. Om langdurig werklozen meer perspectief te bieden is Vink voorstander van een drastische herverdeling van werk. Ook constateert hij dat er nog werk genoeg te doen is in de maatschappij.

Daarnaast meent hij dat we moeten komen tot een duidelijk vrijetijdsbeleid en dat er minder krampachtig toegestaan moet worden dat mensen met behoud van uitkering activiteiten ontplooiën.

Vink en ook de Jong staan sceptisch tegenover allerlei kortlopende extra inspanningen om werklozen weer (betaald, maar ook onbetaald) aan de slag te krijgen. Continuïteit en

afstemming zijn belangrijk omdat deze mensen anders na een tijdelijke arbeidsplaats of projektperiode weer in een gat vallen.

III Beleid

Werkgelegenheidsbeleid

Het reguliere beleid, gericht op acquisitie, promotie, bedrijfsbegeleiding, etc. krijgt gestalte vanuit de afdeling EZ. Extra maatregelen/inspanningen van de gemeente zijn o.a.:

- participatie in het projekt "Job Creation"
- steunfonds midden- en kleinbedrijf, voor starters ondersteuning en steunverlening aan bestaande MKB. Bereik van het fonds is f 2.000.000, op jaarbasis.
- realisering betaalbare bedrijfshuisvesting in stadsvernieuwingsgebieden
- ondersteuning van een drietal steunorganisaties in de MEMO/bedrijfsprojecten-sfeer ("De Nieuwe Aanpak", "Stichting Fonds Bedrijvigheid" en "Schep je Eigen Werk")
- oprichten Jeugdondernemerscentrum en een aantal kleinschalige bedrijventra
- drie EAJ-projecten
- gebruik maken van de extra werkgelegenheidsmaatregelen rijksoverheid (1 miljardoperatie, terugploegprojecten in de bouw).

Gemeente als werkgever

In het reguliere personeelsbeleid wordt voorrang gegeven aan vrouwen, jongeren en leden van ethnische minderheidsgroepen.

De WVM-plaatsen zijn door de gemeente Den Haag voor een belangrijk deel ingezet voor arbeidservaringsprojecten (met loonbetaling dus) bij de gemeentelijke organisatie en instellingen. De scholings/vormingscomponent werd verzorgd door de gemeente (gemeentelijk bureau voor beroepskeuze) zelf. Dergelijke projecten zijn opgezet in de sfeer van de administratie, kantinepersoneel, energiebedrijf, bouw (opknappen leegstaande (bedrijfs)panden), en m.b.t. deeltijdarbeid.

De gemeente Den Haag heeft een jeugdbanenplan ontwikkeld, waarbij aan jeugdigen een arbeidskontraakt van 1 jaar wordt aangeboden, met uitzicht op een vaste aanstelling bij de gemeente. Voorrang wordt daarbij gegeven aan de laagst opgeleiden. Voor '84 betrof het 220 banen. De middelen hiervoor worden voor het grootste gedeelte vrijge-

maakt uit de herbezettingsgelden. Voor '85 en volgende jaren wordt eenzelfde aantal jeugdbanen nagestreefd.

Arbeidsmarktbeleid

De door de gemeente ontwikkelde werkervaringsprojecten hebben een heel duidelijk arbeidsmarkt karakter. Arbeidservaringsprojecten met behoud van uitkering worden ontwikkeld en begeleid door het projekt Ander Werk. De gemeente Den Haag constateert dat voor deze laatste projecten de belangstelling vanuit de prioriteitsgroepen (ongeschoolde jongeren, jongeren uit ethnische minderheidsgroepen) gering is. Het bureau "De Nieuwe Aanpak" en ook andere steunorganisaties o.a. uit de sfeer van ethnische minderheden ondersteunen diverse arbeidsprojecten gericht op verzelfstandiging als bedrijf. Deze projecten hebben een opleidingskarakter, bijv. de EAJ-projecten, kapperskollektief, kleidingatelier, restaurant etc. Het GAB beschikt over het reguliere pakket arbeidsvoorzieningen en scholingsmaatregelen. M.b.t. de PEP-plaatsen in het bedrijfsleven wordt in Den Haag geen actief stimulerend beleid gevoerd door het GAB.

Werkloosheidsbeleid

Met uitzondering van het scheppen van mogelijkheden voor onbetaalde werkervaringsplaatsen in hun eigen organisatie, neemt de gemeente Den Haag geen initiatieven voor onbetaalde werkprojecten. Voor de ontwikkeling en begeleiding van onbetaalde werkprojecten met een bedrijfsmatig karakter is het bureau de Nieuwe Aanpak opgericht. Voor de ontwikkeling, begeleiding en bemiddeling van onbetaald werk met een gemeenschapstakenkarakter is het projekt Ander Werk opgezet. Het projekt Ander Werk is onderdeel van het MAIC en funktioneert tevens als vrijwilligersvacaturebank. Het sociaal cultureel werk heeft een taak gericht op de opvang van werkelozen, het verzorgen van cursussen/vorming en het geven van informatie/belangensbehartiging. Het sociaal cultureel werk moet volgens Vink in haar bijdrage niet direkt gericht zijn op werkgelegenheidsontwikkelingarbeidsmarktprojecten, maar wel vindt hij dat het SCW meer aandacht kan besteden aan de werkloosheidsproblematiek, b.v. door mensen actief te wijzen op en te begeleiden bij het vinden van (alternatieve) werkmogelijkheden. Positief staat

hij tegenover de projecten die in een aantal wijken door het buurtwerk ontwikkeld zijn, b.v. het bouwproject voor jongeren uit de Transvaalbuurt (levert de jongeren eigen huisvesting op).

In Den Haag zijn binnen de gemeentelijke organisatie een tweetal lijnen naar projektinitiatieven van mensen zonder werk. Een lijn loopt via het bureau de Nieuwe Aanpak en de sektor werkgelegenheidsprojecten. Een andere lijn loopt via het buurtwerk naar de afdeling JSRW. Dit kan problemen opleveren. Zo zijn er in Den Haag stevige discussies gevoerd over de afdeling waar onder twee recentelijk aangestelde "buurtmanagers", zouden resorteren. Uiteindelijk is gekozen voor de aanhaking bij het bureau de Nieuwe Aanpak.

Tegelijkertijd met de twee buurtmanagers kreeg Den Haag de beschikking over extra middelen van WVC voor het aantrekken van 2 opbouwwerkers-werkgelegenheid. Deze 2 werkers zijn bij het stedelijk bureau voor opbouwwerk in dienst, maar wordem ingezet op buurtniveau, en vallen onder het beleidsterrein van de afdeling JSRW.

IV Overigen

Opbouwwerk

De organisatie voor opbouwwerk in Den Haag (stedelijk bureau) is een gemeentelijke bestuurscommissie, ex art. 61 van de gemeentewet. Wethouder Vink meent dat het opbouwwerk in voorgaande jaren weinig actief is geweest inzake de werkloosheidsproblematiek. Het afgelopen jaar ziet hij een kentering, mede door het vrijstelling van twee werkers. Een werker wordt ingezet voor het centrum, de ander in Scheveningen. In de opvatting van Vink zullen deze twee werkers ingezet worden voor buurteconomische projecten.

Buurteconomie

In de Haagse gemeenteraad is een motie aangenomen m.b.t. buurteconomie. Vanuit de afdeling EZ is een initiatief genomen voor een overleg tussen gemeente (sektorgroep werkgelegenheid, stadsvernieuwing en JSRW), opbouwwerk, KvK en Haags Bedrijven Overleg Stadsvernieuwing (HBOS). Het blijkt dat KvK en HBS uiterst kri-

tisch staan tegenover mogelijke initiatieven in de richting van vrijwilligersprojecten en onderlinge dienstverlening. De gemeente zal samen met het opbouwwerk een notitie schrijven over een mogelijke buurteconomische aanpak.

Gemeentelijke overheid/Rijksbeleid

Vink vindt dat de gemeentelijke overheid veel meer zelf kan doen, dan de ruimte die het rijk nu geeft. Er zijn te veel regelingen. Vink vindt dat t.a.v. vele zaken de gemeente zelf verantwoording kan dragen. De gemeente Den Haag heeft bijvoorbeeld scherp protest aangetekend tegen het centralistisch beleid van WVC inzake de extra middelen voor jeugdigen. Vink staat meer een vorm van budgetfinanciering voor met verantwoording achteraf.

De wethouder heeft grote problemen met het projectmatige karakter van vele regelingen. "Na een projectperiode houdt de subsidie van het rijk op en wanneer de gemeente dan niet inspringt, vallen de deelnemers in een zwart gat." Dit legt een voortdurende druk op gemeentelijke middelen en is niet bevorderlijk voor de ontwikkeling van een op continuïteit gericht beleid. Overigens vindt Vink het een goede zaak dat een toenemend deel van de reguliere middelen voor sociaal cultureel werk ingezet moeten worden voor op werk gerichte activiteiten. "Werk vormt een wezenlijk onderdeel van het functioneren van de mens."

WOAU

"De ervaring in Den Haag met de toetsingscommissie is positief. Ik ben blij dat de gemeente niet de hele toetsing hoeft te doen." De TC is adviserend naar het college van B & W, "we gaan echter heel zorgvuldig om met niet unanieme besluiten van de toetsingscommissie." Vanuit de ervaring in Den Haag staat wethouder Vink positief tegenover de WOAU. De sektor werkgelegenheidsprojecten van de gemeente heeft echter een uiterst kritische notitie m.b.t. de WOAU opgesteld. Hierin staat centraal de kritiek m.b.t. de uitholling van de gemeentelijke verantwoordelijkheid, het regionale karakter van de commissies en het unanimitheidsbeginsel bij toetsing.

Gemeente: Roermond
 Inwoners: 40.000
 Wethouder: J. Bennis
 Portefeuille: Sociale Zaken, Maatschappelijke Zorg, Educatie
 Partij: PvdA
 College: 3 CDA, 1 PvdA
 Bij interview aanwezig: dhr. A. Bendermacher, medewerker welzijnszaken gemeente Roermond

I Ambtelijke en beleidsorganisatie

Het beleid inzake werkloosheid/werkgelegenheid komt versnipperd over verschillende afdelingen tot stand. Betrokken zijn de afdelingen Onderwijs en Welzijn, Economische Zaken, Algemene Zaken en Planning en Onderzoek Industrialisatie en Infrastructuur.

Bestuurlijk zijn twee wethouders direct betrokken, nl. de heer Engels, portefeuille economische aangelegenheden en de heer Bennis, wethouder sociale zaken/maatschappelijke zorg. De heer Engels is voorzitter van de commissie van advies van het GAB. Een zetel die ook wethouder Bennis graag zou willen bezetten.

Op dit moment is er een vacature voor een beleidsmedewerker gemeenschapstakenplan. "Er is behoefte aan één ambtelijk punt waar al die zaken, uit de bonte wereld van initiatieven gericht op de werkloosheids-situatie bij elkaar komen. Dat is nu ambtelijk zeer verward." De taak van de nieuwe beleidsmedewerker is, naast de advisering en coördinatie inzake werklozen initiatieven, de entamering van werkervaringsprojecten en het begeleiden van starters.

Overleg/advies

Inzake het sociaal economisch beleid (w.o. werkgelegenheid) bestaat in Roermond een Sociaal Economische Commissie. De taak van deze commissie is idee-genererend te zijn naar het gemeentebestuur. Ondanks de grootte van de commissie (15 leden) participeert er geen vertegenwoordiger uit de sfeer van maatschappelijk welzijn.

Voor de advisering aan B & W, inzake de werklozen activiteiten ex art.36 WVV funktioneert de stuurgroep Werkloosheid. Hiervan maken deel uit instelling voor sociaal cultureel werk (middels de WAW), onderwijs/vormingsorganisaties (K-MBO), GAB, GSD en Rijksconsulent CSW. Binnen het sociaal cultureel werk bestaat de Werkgroep Activiteiten Werklozen (WAW), die binnen het SCW activitei-

ten t.b.v. werklozen stimuleert. De WAW beschikt over één beroepskracht. Volgens wethouder Bennis funktioneert de stuurgroep Werkloosheid niet, omdat het niet meer doet dan de activiteiten waar de WAW en het SCW mee aankomen, fiatteren.

In de opvatting van Bennis zou de stuurgroep zich moeten ontwikkelen tot een adviserend college inzake de opzet van werkervaringsprojecten, de begeleiding van starters en de algemene problematiek inzake werkloosheid. De samenstelling van de stuurgroep zal conform de nieuwe taak gewijzigd worden.

Over de sociaal culturele activiteiten t.b.v. werklozen (oude art.36) zal dan in het kader van de sociaal culturele planning besloten worden, hierbij zal volgens Bennis gekoerst moeten worden op een breed vrije tijd bestedings beleid.

II Werkloosheidsituatie

Het werkloosheidspercentage voor Roermond beweegt zich net boven het landelijk gemiddelde. Roermond behoort nog tot het PNL-gebied. De heer Bennis heeft geen zicht op het voorkomen van specifieke concentratiegroepen binnen het Roermondse werklozen bestand. "Hier wreekt zich o.a. het punt dat ik geen zitting heb in de GAB-commissie van advies." Voorts is het overigens zo dat de percentages van de cijfers niet per gemeente plaatsvinden maar per GAB.

Langdurig werklozen

Bennis is van mening dat een gemeente van de omvang van Roermond structureel niets kan doen aan dit probleem. "Kleinschalige initiatieven op zichzelf zijn interessant genoeg om aandacht aan te besteden, maar lossen het probleem niet op. Ook t.a.v. scholingsmaatregelen en werkervaringsprojecten is Bennis sceptisch. "Scholing heeft geen zin als er geen kans is op werk." En bij werkervaringsprojecten wijst hij op het gevaar dat werkgevers misbruik maken van de onbetaalde arbeidskracht. Bennis ziet een toenemende kloof tussen werkenden en niet-werkenden. Een tweedeling die hij afwijst. In de toekomst zal het (landelijke) beleid gericht moeten zijn op arbeidstijdverkorting en beperkte economische groei. Optimistisch is hij echter niet over de perspectieven van langdurig werklozen. "De marktsector heeft hen niet meer nodig en de publieke sector heeft zijn grenzen bereikt."

III Beleid

Werkgelegenheidsbeleid

Het beleid van de gemeente zal vooral voorwaarden scheppend moeten zijn. "We streven naar een loket voor contacten met het bedrijfsleven." Over een specifiek werkgelegenheidsfonds beschikt Roermond niet. Wel probeert Roermond om haar investeringsniveau in stand te houden, de nog op de rol staande kapitaalswerken zo spoedig mogelijk te realiseren. De gemeente Roermond heeft een bedrijfsverzamelgebouw ingericht in een pand van het GEB.

Gemeente als werkgever

Ook in Roermond moet het aantal formatieplaatsen nog verminderen. Er is dan ook geen sprake van een gericht wervend personeelsbeleid. Bennis wijst op het grote aantal mensen werkzaam bij de gemeente volgens een niet vast arbeidskontraat. WVM-ers, gewetensbezaarden, stagiaires, voltontairs etc. Hij acht dit geen juiste situatie.

Arbeidsmarktbeleid

De gemeente heeft in samenwerking met het GAB een specifiek opleidings- en werkervaringsproject opgezet voor brailleer- en archiefwerkzaamheden. Werkervaringsprojecten in Roermond hebben accommodatie gevonden in de werkplaats van de WSW. Een aantal werklozen is in de gelegenheid gesteld een brandweeropleiding te volgen. Het K-MBO is volgens Bennis goed van de grond gekomen. Het project BKE is daarbij aangehaakt. In Roermond is een project voor partiel leerplichtigen, met name voor de school drop outs, ontwikkeld. Het zogenaamde 2 dagen-project. Het was een proefproject van het ministerie van O & W, waarin participeerden 2 LBO's, de streekschool, het vormingscentrum en het K-MBO. het project bleek een succes, maar moet van ministeriewege afgebouwd worden, vanuit de redenering dat de opvang van deze groep door de bestaande onderwijsorganisaties verzorgd moet worden en er geen nieuwe onderwijs-weg ontwikkeld moet worden. Voor PEP is er in Roermond geen specifiek project ontwikkeld, wel komen er incidenteel vrijwillig plaatsingen voor.

Werkloosheidsbeleid

De opvang, sociaal culturele en ondersteunings activiteiten voor mensen zonder werk wordt voor het

grootste deel uitgevoerd door de stichting voor samenlevingsopbouw, klub- en buurthuiswerk in Roermond, de SOR. D.m.v. subsidiebeleid probeert de gemeente invloed uit te oefenen op de SOR om de gelden in de door haar gewenste richting aan te wenden. De wethouder is niet tevreden met dit getrapte model, liever zou hij rechtstreeks vanuit de gemeente ondersteuning aanbieden aan initiatieven voor mensen zonder werk, maar hij beschikt niet over de financiële mogelijkheden dit te doen. De nieuw aan te trekken medewerker zou hierop in kunnen spelen. De gemeente Roermond kent een aantal onbetaalde werkprojecten, nl. een recyclingsproject, een werklozenkrant en een vrijwilligerscentrale. Het initiatief voor dergelijke projecten wordt genomen door de deelnemers zelf. De gemeente heeft nu plannen om zelf een aantal projecten te gaan ontwikkelen.

IV Overigen

Buurteconomie

"Ik heb er wel suggesties over gehoord uit andere gemeenten ("werklozen helpen werklozen"), maar projecten zijn er hier niet en initiatieven hebben zich nog niet gemeld." Bennis ziet ook hierin een mogelijke taak voor de nieuw aan te trekken gemeentelijke functionaris.

Opbouwwerk

Twee jaar geleden is het sociaal cultureelwerk in Roermond gereorganiseerd. Opbouwwerkers, sociaal-cultureelwerkers en maatschappelijk werkers zijn ondergebracht in één stichting (SOR). De SOR kent een viertal wijkteams en 1 stedelijke pool. De opbouwwerkers van de SOR ondersteunen een aantal initiatieven van mensen zonder werk (bijv. gericht op de realisering van een Baanlozen-centrum) en geven ondersteuning aan WAO-groepen. Bennis vindt echter dat er de afgelopen twee jaren vanuit het SOR weinig nieuwe activiteiten voor mensen zonder werk zijn ontwikkeld.

Rijksbeleid

Bennis kiest voor een voorzichtige opstelling t.a.v. het landelijk beleid. "Ik kan ook geen alternatieven formuleren." Als wethouder van een kleinere gemeente is hij niet zonder meer voor meer ruimte voor een eigen gemeentelijk werkloosheidsbeleid. Als knelpunten daarvan noemt Bennis, de ambtelijke ondersteuning en de

beperkte middelen waarover je als kleine gemeente kunt beschikken.

WOAU

"We hebben de toetsingscommissie hier lang tegen kunnen houden. Onder druk van de provincie en de buurgemeenten zijn we toch over gegaan tot de instelling van een RTC, die in maart van start moet gaan. Bennis wijst het corporatistische model van de WOAU af. "Het is een vreemd lichaam in ons bestuursbestel."

Gemeente: Utrecht

Wethouder: mevr. ten Cate

Portefeuille: Economische Zaken, Sociale Zaken

Partij: VVD

College: 2 VVD, 4 PvdA, 1 D'66

Tevens aanwezig bij interview: dhr. C.L. Braakman, projectmanager werkgelegenheidsbeleid.

I Organisatie

In Utrecht komt het werkgelegenheids/werkloosheidsbeleid tot stand in het kader van een gecoördineerd breed project Werkgelegenheidsbeleid. Het project Werkgelegenheidsbeleid komt tot stand binnen de bestaande gemeentelijke organisatie. Het project wordt geleid door de projectmanager, de heer Braakman, terwijl de (inhoudelijke) beleidsorganisatie berust bij het Bureau Economische Zaken der secretarie. Voor de coördinatie en realisatie van specifieke onderdelen van het beleid zijn, als onderdeel van de projectorganisatie, werkgroepen in het leven geroepen, bestaande uit vertegenwoordigers van verschillende gemeentelijke afdelingen en diensten. Ook het GAB participeert in deze structuur. Bestuurlijk wordt de organisatie van het (brede) werkgelegenheidsbeleid gecoverd door de stuurgroep Werkgelegenheidsbeleid waarin de vier wethouders, met delen van dit beleid in hun portefeuille, zitting hebben: Mevr. ten Cate, wethouder economische en sociale zaken, voorzitter Mevr. Velders, wethouder maatschappelijke aangelegenheden Dhr. Pot, wethouder van o.m. onderwijszaken Dhr. van Lidth de Jeude, wethouder personeelszaken en financiën. Onder deze bestuurlijke stuurgroep funktioneert de Ambtelijke Coördinatiegroep Werkgelegenheid, die ambte-

Bennis heeft begrip voor het standpunt van de vakbeweging en het gevaar dat zij zien voor verdringing van betaalde arbeidsplaatsen. "Na consultaties heb ik de indruk dat we hier in Roermond tot een werkbare structuur moeten komen. Echter ik hou me het recht voor om, indien werkgevers en werknemers keer op keer voorstellen afwijzen en het gemeentelijk beleid frustreren, zo lang er geen wet ligt, m'n kont tegen de krib te gooien."

lijk het werkgelegenheidsbeleid coördineert.

De gemeente Utrecht onderscheidt inzake het brede werkgelegenheidsbeleid drie beleidsterreinen:

1. Het stimuleren van de werkgelegenheid in de marktsector. Dit beleid wordt vorm gegeven door via het bureau Economische Zaken de investeringen door het bedrijfsleven, Kamer van Koophandel, Provincie en diverse ministeries. Met name voor de startersbegeleiding is Stimulus BV opgericht. Dit projectbureau voert ook enige bijzondere werkgelegenheidsprojecten uit.
2. Het arbeidsmarktbeleid. Hiertoe zijn een viertal werkgroepen op deelgebieden ingesteld, nl.:
  - a. Werkgroep art.36 WVV. Coördinatie en subsidiebeleid inzake projecten en activiteiten voor werklozen ex. art.36 WVV en ex SCA-JW-WVC. Deze werkgroep is ambtelijk ingebed in de afdeling M.A.
  - b. Werkgroep Begeleiding Arbeidsmarktprojecten (BAP). Taak van de BAP is het inventariseren van mogelijke aanvullende arbeidsprojecten en stageplaatsen voor werklozen, en het voorbereiden, coördineren, uitwerken en begeleiden van deze projecten. Naast ambtenaren van verschillende afdelingen en diensten maakt ook een vertegenwoordiger GAB deel uit van de BAP.
  - c. Werkgroep inventarisatie terugploegprojectenkapitaalwerken gemeente Utrecht. (Werkgroepen b en c zijn ingebed in de afdeling EZ).
  - d. Werkgroep scholing. Moet nog van de grond komen. Wordt nu behartigd door BAP.
3. De gemeente als werkgever. Uit-

voering: Centrale Personeelsafdeling (CPA).

Vertegenwoordigers van Stimulans, de vier werkgroepen en CPA nemen deel in de ambtelijke coördinatiegroep.

Overleg/advies

Het bestaan van boven vermelde ambtelijke en beleidsorganisaties geeft aan dat er ambtelijk diverse coördinatie en overleg momenten zijn. Advisering aan het college door de respectievelijke werkgroepen gebeurt via de secretarie organisatie, waarin zij ingebed zijn. Opmerkelijk is dat ook het GAB hierin participeert. Het overleg inzake de werkgelegenheidsbevordering vindt plaats door de participanten in de stichting Stimulans.

Andere geformaliseerde overlegkaders zijn, de toetsingscommissie voor het werken met behoud van uitkering en de commissie van advies van het GAB. Voor beide commissies is mevr. ten Cate voorzitter. Met vertegenwoordigers van PI-organisaties op het vlak van het arbeidsmarktbeleid zijn er niet geformaliseerde ambtelijke contacten op werkgroep niveau.

II Werkloosheidssituatie

De werkloosheidssituatie in Utrecht is volgens wethouder ten Cate vergelijkbaar met de andere grote steden. Het werkloosheidspercentage in Utrecht bevindt zich met 15,9% (dec. 84) onder het landelijk gemiddelde. In bepaalde wijken komen echter percentages tot 40% voor. Beroepsgroepen die in Utrecht eruit springen zijn handels- en kantoorpersoneel (1/5000), onderwijs en algemene dienst. Ook de positie in de metaal is slecht door bedrijfssluitingen (DEMKA, Bronswerk).

Langdurig werklozen

Ook in Utrecht constateert men dat het percentage langdurig werklozen toeneemt. De schoolverlaters van vorige lichten vormen een probleem. Schoolverlaters '84 blijken voor een groot deel door te stromen. Volgens mevrouw ten Cate moet het perspectief vooral gevonden worden in scholing voor deze groepen. Probleem is echter, hoe bereik je de groep met slechte arbeidsmarktperspektieven. "Wij constateren dat in stageprojecten/werkervaringsprojecten, die groepen te weinig aan de bak komen. Het zijn toch vaak de meer kansrijke stagiaires die binnen gehaald worden."

"We constateren nu al weer fricties op de arbeidsmarkt. Met name m.b.t. automatiseringsfuncties, maar ook in de bouw. Voor de terugploegprojecten was het een probleem goede vaklieden te vinden." Ook constateert mevr. ten Cate dat het bedrijfsleven haar eisen opschroeft, bijv. HAVO voor een verkoopster, en dat dat soort eisen gekoppeld worden aan een relatief geringe beloning. De belangstelling vermindert. "Velen geven dan de voorkeur aan het volgen van een vervolgopleiding."

III Beleid

Werkgelegenheidsbeleid

Utrecht heeft tot voor kort een terughoudend promotie- en acquisitiebeleid gevoerd i.v.m. verkeersproblematiek rondom de stad. Op dit moment wordt een actief beleid gevoerd door E.Z.

De Stichting Stimulans verzorgt de startersbegeleiding. Daarnaast ontwikkelt de stichting i.s.m. het bedrijfsleven een bedrijventrum, en een automatiseringsproject. Voor de alternatieve ondernemers is er de Kollektieve Ontwikkelings Maatschappij.

Het werkgelegenheidsfonds (f 250000) is gericht op startsubsidies en overbruggingsubsidies voor arbeidsprojecten, en is dus eigenlijk een instrument voor het arbeidsmarktbeleid.

M.b.v. POG- of BRP-gelden wil de gemeente Utrecht een bedrijfsbegeleider gaan subsidiëren, gericht op een of meerdere specifieke wijken. De taak is actieve signalering en begeleiding van bedrijfsmatige ideeën van bewoners. Bedoeling is dat deze begeleider bedrijfsplannen ondersteunt die nog niet zo rijp zijn dat ze door Stimulans behartigd kunnen worden.

Gemeente als werkgever

November '83 heeft de gemeente Utrecht de nota "Werken aan Werk" uitgebracht, betreffende het werkgelegenheidsaspect binnen het personeelsbeleid. Doel was om binnen de beperkte middelen uit hoofde van de financiële problematiek een wervend personeelsbeleid te voeren, expliciet gericht op vrouwen (50% beschikbare arbeidsplaatsen) en leden van ethnische minderheidsgroepen (30 arbeidsplaatsen per jaar). Het blijkt echter dat zonder extra inspanning (extra scholing en begeleiding) de genoemde taakstellingen in de praktijk niet haalbaar zijn.

Daarnaast is in het plan opgenomen jaarlijks 250 stageplaatsen voor jeugdige werklozen te realiseren, gekoppeld aan het aanbieden van een scholingsweg.

Arbeidsmarktbeleid

Scholing:

In Utrecht is een educatief centrum voor buitenlanders als EAJ-project gerealiseerd. Daarnaast funktioneert er een BKE-project en een CBB gericht op leden van minderheidsgroepen. Utrecht probeert nu om de verschillende scholingsvormen (CBB, K-MBO, EC, BKE, streekschool, specifieke opleidings/arbeidsprojecten) in één totaal kader te gaan brengen, zodat deelnemers gemakkelijker kunnen doorstromen.

Scholingsprojecten:

o.a. Kapsterskollektief, kantine-project, bejaardenzorgproject en bouwprojecten.

Arbeidsprojecten:

(gericht op loonvorming) o.a.: de EAJ-projecten, Educatief centrum voor Buitenlanders en Stichting Klussenkollektieven. Daarnaast een autosloopproject, een recycling project, een kledingbedrijf en een koffiehuis.

Werkervaringsprojecten:

Zijn er o.a. in de cultuur-technische sfeer; de recycling, het toerisme.

Al deze projecten worden gecoördineerd en begeleid door de BAP. De gemeente Utrecht vindt het van belang de coördinatie, afstemming en begeleiding van al dit soort initiatieven centraal te organiseren. De gemeente is dan de meest aangewezen instantie om deze taak op zich te nemen, stelt wethouder ten Cate vast. Het initiatief moet bij voorkeur van de mensen zelf komen, echter de gemeente moet niet schromen zelf met initiatieven te komen. De gemeente Utrecht heeft een aantal jaren uit gemeentelijke middelen 2 arbeidsbemiddelaars bij het GAB gefinancierd voor de bemiddeling en begeleiding van leden uit minderheidsgroepen.

"Als je op lokaal niveau beleid voert gericht op de verbetering van de positie van ethnische minderheden op de arbeidsmarkt en de GAB's krijgen van rijksweg de instructies om te bemiddelen voor de kansrijken, dan blijven de minderheidsgroepen als onbemiddelbaar in de bak zitten, omdat het personeel er niet voor is, en die heb je nodig om kandidaten te krijgen voor je projecten, gericht op deze groepen."

Werkloosheidsbeleid

Dit beleid wordt met name gecoverd door de Werkgroep art.36. In het kader van art.36 en de speciale regeling van WVC wordt er een hele reeks van projecten en activiteiten georganiseerd door PI-organisaties uit het sociaal-cultureel werk en samenlevingsopbouw. Beleid is dat activiteiten uitgevoerd moeten worden binnen de bestaande accommodaties (buurthuizen). Mevr. ten Cate stelt vast dat de buurthuizen zeer actief zijn op dit gebied.

De meeste activiteiten/projecten zijn wijkgericht. Stedelijk funktioneert de Vrijwilligerscentrale en de Stichting Inzet.

PCG

M.b.v. de PCG gelden wil Utrecht o.a. een bedrijfsbegeleider gaan inzetten voor bepaalde wijken (zie boven). De PCG-gelden zullen worden gericht op bestaande initiatieven in de wijk (o.a. bouwproject). "Als we het idee hadden dat het kabinet vooraf duidelijkheid had kunnen geven over de besteding van middelen, dan hadden we veel duidelijker een eigen nieuw plan ontwikkeld, maar we hebben geleerd dat gelden van het rijk weleens niet structureel kunnen zijn."

IV Overigen

Buurteconomie

Het begrip is bij mevr. ten Cate niet bekend. De heer Braakman wijst erop dat in de Utrechtse PCG-projecten buurt-economische elementen zitten. In Utrecht-west onderzoekt men op dit moment de mogelijkheid om m.b.v. bouwvakkers uit de buurt bedrijfspanden op te knappen om zo ruimte te geven aan initiatieven uit de buurt. Mevr. ten Cate staat sceptisch tegenover de mogelijkheid om tot buurt-economische projecten te komen. Zij wijst daarbij op de lage scholingsgraad van mensen in achterstandswijken. De wethouder citeert de woorden van een aannemer, die jongeren uit de buurt inschakelde op een bepaald bouwproject om minder last te hebben van vandalisme. Dat is de aannemer gelukt, maar met buurt-economie heeft het volgens haar weinig te maken.

Opbouwwerk

Het opbouwwerk is niet rechtstreeks betrokken bij de totstandkoming of uitvoering van het Utrechtse arbeidsmarkt of werkloosheidsbeleid.

utrecht

Wel staat het opbouwwerk aan de wieg van verschillende projecten die op buurtniveau gestalte krijgen, bijv. het Witte Huisjes project. Ook het project Mensen zonder Werk is ontstaan uit het opbouwwerk. Bij de projecten die vanuit het PI bij de gemeente komen is het moeilijk aan te geven, wat de inbreng van het opbouwwerk is, meent de wethouder.

Rijksbeleid - gemeentelijke overheid

Mevrouw ten Cate bekritiseert de veel te specifieke rijksregelingen. Zij zou voorstander zijn van een convenant-structuur met verantwoording achteraf. Ook mist ze bij de rijksoverheid een duidelijke coördinatie en afstemming tussen verschillende ministeries en ook wel binnen één ministerie.

Erg kritisch staat wethouder ten Cate tegenover het beleid van eerst bezuinigen (bijv. stadsvernieuwing) en vervolgens komen met extra structurele projecten (bijv. terugploegexperiment).

Het is een compromisbeleid. Het P.C.G.-beleid is daar ook uitdrukking van. Aan de ene kant moeten de GAB's vraaggericht werken, maar de bakken onbemiddelbaar bulken uit en zo bestaat er ook de noodzaak daar wat aan te doen. De gemeenten krijgen echter de resultaten van dit

beleid op hun bord.

Interessant is nog te melden dat in Utrecht een idee is geopperd om een van de hoofdknelpunten in de huidige terugploegregeling (inzetten van 70% werklozen) op te lossen, namelijk door voorwaarden te stellen m.b.t. de inschakeling van een bepaald percentage langdurig werklozen op alle gemeentelijke bouwprojecten.

WAOU

In Utrecht is een gemeentelijke toetsingscommissie opgericht, waarbij rayon-gemeenten zich aan kunnen sluiten. Met uitzondering van een vertegenwoordiging van de kant van vrijwilligers/uitkeringsgerechtigden zijn alle in de WAOU genoemde groepen vertegenwoordigd.

De taak is het toetsen van alle stageplaatsen en vrijwilligerswerkprojecten, waar meer dan 3 plaatsen mee gemoeid zijn. De rest van de toetsing, met uitzondering van principiële gevallen, gebeurt door de GSD. De toetsingscommissie in Utrecht is er tot nu toe in geslaagd altijd tot unanieme standpunten te komen.

De WAOU als het alleen een zaak van de sociale partners wordt acht mevrouw ten Cate bestuursrechtelijk niet juist. B & W moeten, als uitkeringsverstrekker, een eigen verantwoordelijkheid houden.

nijmegen

Gemeente: Nijmegen

inwoners: 147.000

Wethouder: mevr. A.H. Brouwer-Korf

Portefeuille: Sociale Zaken en Welzijn

Partij: PvdA

College: 3 CDA, 2 PvdA, 1 D'66

Ambtelijke en beleidsorganisatie

Per 1 januari '85 is het Nijmeegse gemeentelijk apparaat gereorganiseerd naar een organisatie met diensten op de voornaamste beleidsvelden. Het werkloosheids/werkgelegenheidsbeleid komt versnipperd tot stand binnen de diensten Economische Zaken, Educatie en Welzijn en Sociale Zaken.

De dienst sociale zaken is belast met de uitvoering van uitkeringsregelingen en de beleidsadvisering inzake maatschappelijke hulp- en dienstverlening.

De dienst educatie en welzijn is belast met de beleidsadvisering en -ontwikkeling inzake het werklozenbeleid. De Nijmeegse gemeenteraad

heeft uitdrukkelijk het uitkeringsbeleid en de beleidsadvisering inzake het werklozen beleid uit elkaar willen trekken.

De dienst economische zaken is belast met het sociaal-economische en werkgelegenheidsbeleid. De wethouder vindt het juist om een scheiding te maken tussen werkgelegenheidsbeleid en werkloosheidsbeleid uit het oogpunt van welzijn. "De discussie over de grens waar stopt welzijn en waar begint werkgelegenheid gaat door, getuige ook de titel van onze recente nota over de jeugdwerkloosheidsproblematiek "Tussen Welzijn en Werk"."

Pogingen om in Nijmegen te komen tot een projektorganisatie voor het werkloosheidsbeleid hebben schipbreuk geleden. Wel wordt er in de nota Tussen Werk en Welzijn gesproken over het instellen van een horizontale overlegstructuur tussen de bovengenoemde diensten en het realiseren van een coördinatiepunt werkloosheid.

Bestuurlijk is het werkgelegenheids-

beleid de verantwoordelijkheid van de wethouder economische zaken en werkgelegenheid (de heer Wijte). Het werkloosheidsbeleid valt onder wethouder Brouwer. Wethouder Wijte is tevens voorzitter van de commissie van advies van het GAB.

Overleg/advies

Voor de twee beleidsvelden wil de gemeente Nijmegen een tweetal stuurgroepen, ook wel multidisciplinaire coördinatie commissies genoemd, instellen, bestuurlijk voorgezeten door de respectievelijke wethouders. Om tot afstemming te komen zullen de betreffende wethouders deel nemen in elkaars stuurgroepen. Naast de wethouders en ambtelijke vertegenwoordigers zullen PI organisaties, GAB en sociale partners (voor de stuurgroep werkgelegenheid) worden uitgenodigd. Criterium voor deelname is: "hoeveel men doet op 'it terrein, of zou moeten doen."

Bovengenoemde overlegstructuur moet nog van de grond komen. Inmiddels is de oude Gemeentelijke Stuurgroep Werklozenbeleid opgeheven. De stuurgroep was in '82 opgericht met als taak toe te zien op de uitvoering van de werkloosheidsnota van de gemeente uit '82 en te adviseren m.b.t. het werkloosheidsbeleid in het algemeen. De stuurgroep is opgeheven omdat hij niet meer paste in de nieuwe gemeentelijke structuur.

II Werkloosheidssituatie

De werkloosheid in Nijmegen is verreweg het hoogst van alle Nederlandse gemeenten boven 100.000 inwoners. Het werkloosheidspercentage in het rayon Nijmegen bedroeg december '84 29,4%. Voor de stad ligt het percentage nog hoger. Het werkloosheidspercentage is over de hele linie hoog met uitschieters in de beroeps-groepen bouw, metaal, handel en kantoor, onderwijs, sociaal-geneeskundig personeel en algemene dienst.

Langdurig werklozen

Wethouder Brouwer: "Met deze enorme werkloosheidspercentages blijft alles wat je als gemeente kunt doen in de sfeer van werkprojecten al of niet met behulp van een uitkering mar i 1. Als gemeente heb je de taak om voor laag geschoolden iets te organiseren. Maar het is ontzettend moeilijk om iets van de grond te krijgen; ideeën te ontwikkelen die aanslaan. Als je ziet hoeveel mensen iets doen en hoeveel resultaat dat heeft, dan zie je dat het

erg moeilijk is." De wethouder wijst hierbij op een rojekt "Jongeren bouwen voor Jongeren", waarbij jongeren met behoud van uitkering mee kunnen werken bij de bouw van een eigen accommodatie. "Het blijkt dan dat het - vanwege de vaak te lange voorbereidingstijd moeilijk is de jongeren er toe te krijgen mee te doen." Door de projecten in stuurgroepen voor te laten bereiden moet dat verbeterd worden.

"We hebben geen pretentie mensen aan het werk te krijgen. We willen mensen de mogelijkheid geven om in contact te komen met werkzaamheden en een opleiding te volgen, dan kom je tot klussenkollektieven, kapsterskollektief etc. We willen de tussentap zetten op weg naar betaald werk."

III Beleid

Een duidelijk beleidskader voor wat betreft de uiteenlopende projecten en initiatieven die de gemeente Nijmegen wil ontwikkelen, res - tievelijk wil ondersteunen, ontbreekt. "Hier is het meer van alles wat er groeit en bloeit. Kijk maar of het iets wordt. Als het iets wordt moet je kijken of een bepaald initiatief ook in een andere wijk iets kan worden."

In de nota Tussen Welzijn en Werk wordt wel een onderverdeling gemaakt naar verschillende soorten te subsidiëren projecten (in de volgorde van prioriteit; betaalde arbeidsplaatsen, plaatsings bevorderende projecten, onbetaalde werkprojecten gericht op werkervaring en scholing en sociaal culturele opvangvoorzieningen), maar de onderverdeling heeft veel weg van een ordening van liggende subsidie-aanvragen.

Op de opmerking van de interviewers dat het Nijmeegse werkloosheidsbeleid slechts moeizaam van de grond lijkt te komen, antwoordt de wethouder dat de projektontwikkeling voor werklozen sterk leunt op de welzinssektor, en dat zij constateert dat het welzijnswerk niet zo ingespeeld is op het opzetten van werkprojecten. "Ik zie het ook bij de projecten gericht op leden van minderheidsgroepen.

De begeleiding is zeer sterk gericht op welzijn, terwijl juist bij die groepen de mensen voor werk hier naar toe gekomen zijn." Ook wijst de wethouder op het gebrek aan plaatsen bij scholingsinstellingen bijv. de streekschool. "Een projekt dat bij de streekschool niet

binnen komt proberen we dan onder te brengen bij het vormingswerk. Zo moeten er telkens weer oplossingen gezocht worden."

Werkgelegenheidsbeleid

Het werkgelegenheidsbeleid van een gemeentelijke overheid kan slechts voorwaarden scheppend zijn, is de opvatting van wethouder Brouwer. Bepalende ontwikkelingen voor de werkgelegenheid vinden op nationaal, zo niet internationaal niveau plaats. Desalniettemin voert Nijmegen een actief acquisitie en voorwaarden scheppend beleid. Het rechtstreeks inzetten van gemeentelijke middelen in het bedrijfsleven wijst de wethouder af. "Als we die middelen hadden zouden we zelf niet hoeven in te krimpen." Wel beschikt Nijmegen over een werkgelegenheidsfonds voor steunverlening van startende bedrijven, of in geval van bedreigde werkgelegenheid. Regionaal functioneert het Actieplan Regionale Economie (ARE), dat vorm geeft aan het regionaal sociaal economisch beleid en een regionale functie vervult m.b.t. onderzoek, acquisitie en promotie. Vanuit vakbondskringen is een lokale werkgelegenheidsbeweging opgezet, het Actieplan Werkgelegenheid Nijmegen. In een samenwerking van gemeente Nijmegen, Actieplan en ARE is in Nijmegen een bedrijfsverzamelgebouw met technische werkplaatsen opgericht (Het projectcentrum) en het "Job creation-achtige" bureau Nieuwe Banen Nijmegen. Voorts werkt de gemeente samen met de Nijmeegse universiteit. M.b.t. specifieke doelgroepen zijn actief de vrouwenwerkwinkel en het SNAK (MEMO-adviesbureau). De gemeente Nijmegen ondersteunt deze initiatieven middels subsidies.

Gemeente als werkgever

De gemeente Nijmegen heeft in de afgelopen jaren 240 plaatsen moeten inleveren. Van een wervend personeelsbeleid is dan ook geen sprake. In het personeelsbeleid wordt voorrang gegeven aan vrouwen, ethnische minderheden en jongeren. Volgens de wethouder melden deze groepen zich echter onvoldoende bij sollicitaties. Binnen de gemeentelijke organisatie wil de gemeente Nijmegen zoveel mogelijk praktijkervaringsplaatsen, gekoppeld aan scholing, aanbieden aan jongeren. Dit plan moet echter nog van de grond komen. De discussie of in het kader van de herbezettingsgelden een extra inspanning mogelijk is, moet nog

worden gevoerd.

Op dit moment worden een tweetal "plaatsingsbevorderende projecten" bij de gemeente ontwikkeld, nl. een tekstverwerkersproject en een opleidingsproject voor financiële- en automatiseringsmedewerkers.

Arbeidsmarktbeleid

Op het terrein van arbeidsmarktbeleid voert Nijmegen geen expliciet beleid. Dit beleidsterrein is verdeeld over de diensten Economische Zaken en Welzijn. De projektinitiatieven die de gemeente Nijmegen honoreert, werden beoordeeld op het arbeidsmarktperspectief voor de deelnemers (zie de projektindeling in de nota Tussen Welzijn en Werk). Het arbeidsmarktbeleid in de regio krijgt vooral gestalte vanuit het GAB. In het nieuwe taakstellend beleid van het GAB wordt vooral aandacht gegeven aan vrouwen. Initiatieven van gemeente en GAB om te komen tot een PEP-plan gericht op werkervaring in het bedrijfsleven zijn onder druk van de vakorganisaties stop gezet. Op het terrein van scholing zijn in Nijmegen nieuwe initiatieven gerealiseerd m.b.t. K-MBO, BKE, CAVV, CBB. In Nijmegen zijn 2 EAJ-projecten van start gegaan. De gemeente Nijmegen stelt samen met het opbouwwerk en het actieplan werkgelegenheid pogingen in het werk om in Nijmegen een project "Werk en Welzijn" van de grond te krijgen.

Werkloosheidsbeleid

Het opvangbeleid krijgt in Nijmegen gestalte vanuit het bestaande klub- en buurthuiswerk. In een vijftal jongeren centra zijn recreatieve werkplaatsen opgezet voor werkloze jongeren. Voort kunnen een tweetal werklozen centra (Binnenstad en Nijmeegse Dukenburg) en een hobbywerkplaats voor oudere werklozen/WAO-ers op gemeentelijke steun rekenen. Ook wordt de de Vrijwilligerscentrale gesubsidieerd. Zoals boven reeds vermeld bepleit de wethouder, met de bijdrage vanuit het sociaal cultureel werk m.b.t. de ontwikkeling van werkprojecten te versterken. In een aantal wijken en ook stedelijk functioneren een aantal projecten, bijv. klussenkollektief, brugjaar schoolverlaters, een arbeidstrainingsproject voor randgroepjongeren, gezinsverzorgstersproject voor buitelandse vrouwen etc.

In het kader van het PCG-beleid wil

de gemeente Nijmegen samen met het gewestelijk arbeidsbureau in de wijk Bottendaal een wijkwerkplaats, waaraan verbonden een taal-drukproject en een bouwploeg opzetten. Het moet een gecoördineerd werkgelegenheids-, stadsvernieuwings- en welzijnsproject worden. Bedoeling is dat de wijkwerkplaats uitgroeit naar een zelfstandige klussenwinkel. Daarnaast worden PCG-middelen ingezet om jongeren met loonsuppleties bij het bedrijfsleven in de wijk te plaatsen. "Uiteindelijk willen we bekijken welke van de twee lijnen het best gefunctioneerd heeft." In de nota Tussen Welzijn en Werk worden een drietal bouwprojecten aangekondigd waarbij jongeren met behoud van uitkering ingeschakeld worden bij de bouw en renovatie van een aantal panden, met name jongerencentra.

IV Overigen

Buurteconomie

"Wat we in Bottendaal doen lijkt op buurteconomie. Een werkplaats waarin Bottendalers werken voor Bottendalers op het gebied van reparatie, achterstallig onderhoud, maar ook op het gebied van scholing en kunstzinnige vorming."

In de Nijmeegse raad zijn notities aangenomen die de gemeente verzoeken om in het kader van het werkloosheidsbeleid, projecten te ontwikkelen die met name ten goede komen aan de buurt. Wethouder Brouwer wil wat

dit betreft een voorzichtig beleid voeren. "Als het werkt in Bottendaal, gaan we over naar andere wijken."

Vanuit particulier initiatief (Aktieplan Werkgelegenheid) wordt een buurteconomieproject ontwikkeld in Nijmegen-Dukenburg.

Opbouwwerk

Niet aan de orde geweest.

Rijksbeleid

Ook hier is niet expliciet op ingegaan. Wel is het interessant te vermelden dat de gemeente Nijmegen de mogelijkheid onderzoekt "om zelf terug te ploegen." De gemeente wil de 10% bijdrage op de RWW-uitkeringen gaan gebruiken voor een eigen loonsuppletieregeling t.b.v. RWW-ers.

WOAU

In Nijmegen functioneert een plaatselijke toetsingscommissie. Veto-recht ontbreekt. Indien de toetsingscommissie verdeeld is beslist het college van B & W, beroep op de gemeenteraad is mogelijk. De gemeenteraad heeft in de nota "Werken met behoud van uitkering" het gemeentelijk beleid in deze vastgelegd.

"De toetsingscommissie is een overbodig lichaam. We hebben bij de GSD een goed instrument om te beoordelen of bepaalde projecten/werkzaamheden door kunnen. Ook daar zijn de sociale partners bij betrokken."

Gemeente: Veenendaal
Inwoners: 44.000
Wethouder: J. de Ruiter
Portefeuille: Soc. Zaken en Wel-zijn
Partij: CDA
College: 3 CDA, 1 VVD, 1 PvdA

I Ambtelijke en beleidsorganisatie

In Veenendaal onderscheidt men het werkgelegenheidsbeleid en het beleid gericht op de bestrijding van de gevolgen van werkloosheid. M.b.t. tot het werkgelegenheidsbeleid, gericht op het aantrekken van bedrijven, is een ambtelijke projectgroep ingesteld, gericht op het versnellen en stroomlijnen van procedures. Het werkgelegenheidsbeleid wordt vorm gegeven vanuit de secretarie-afdeling Bestuurszaken, waar Economische Zaken deel van uitmaakt. Bestuurlijk wordt het gecoördineerd door de wethouder van economische zaken H.J.

de Ruiter. Wethouder H.J. de Ruiter is tevens voorzitter van de commissie van advies van het GAB.

Ook m.b.t. het beleid inzake de bestrijding van de gevolgen van werkloosheid is een projectgroep ingesteld, bestaande uit de chef afdeling Onderwijs en Welzijn, de directeur van de sociale dienst, vertegenwoordiger van de afd. EZ, directeur Gewestelijk Arbeidsbureau en de coördinator werklozenprojecten. Bestuurlijk ligt de verantwoordelijkheid voor dit beleidsterrein bij de wethouder van Sociale Zaken en Welzijn, J. de Ruiter (de geïnterviewde wethouder).

Overleg/advies

De gemeenteraadscommissies van respectievelijk economische zaken en sociale dienstverlening zijn de adviescolleges aan B & W op de betreffende beleidsterreinen.

De gestructureerde overlegssituaties met maatschappelijke groeperingen beperken zich tot een regelmatig overleg met de verschillende werkgeversorganisaties inzake het sociaal economisch beleid en het overleg met de vakorganisaties in de WVV/RWW commissie en de regionale toetsingscommissie inzake het werkloosheidsbeleid. Daarnaast bestaan vele niet geformaliseerde overlegssituaties.

"We proberen om de gemeentelijke verantwoordelijkheid in goed overleg met de maatschappelijke groeperingen waar te maken."

II Werkloosheidssituatie

Het werkloosheidspercentage in Veenendaal is ongeveer 13% (dec. '84). "We hebben te maken met een sterke afbrokkeling van de traditionele industrie. Wat nog over is, is sterk geautomatiseerd." In haar acquisitie richt Veenendaal zich op de dienstverlenende sektor.

Langdurig werklozen

Wethouder J. de Ruiter durft geen schatting te maken van het percentage langdurig werklozen. "Ik heb het gevoel dat het hier minder hoog is dan het landelijk gemiddelde. Ik kom meer en meer tot de ontdekking dat er een grote fluctuatie is in het werkloosheidsbestand. Wel is het WAO-percentage hier erg hoog." M.b.t. het perspectief van langdurig werklozen merkt de Ruiter op dat er twee kanten zitten aan die situatie. "Langdurige werkloosheid leidt tot apathie, maar ook tot creativiteit. Veenendalers willen vooruit." De Ruiter acht het maatschappelijk onverantwoord dat er in Veenendaal 1800 mensen zonder werk zijn. Hij meent dat "we" meer over moeten hebben voor werklozen. "De werkgevers en werknemers organisaties nemen de werklozen onvoldoende ter harte. De slachtoffers van de recessie krijgen soms de schuld ervan. "Als je wilt, vind je werk", is onzin." Onduidelijk blijft hoe de Ruiter deze kritiek in concreet beleid vertaalt, bijv. versoepeling van de sollicitatieplicht, gemeentelijke standpunten etc. M.b.t. het beleid op korte termijn staat de Ruiter een twee sporen beleid voor. Enerzijds gericht op werkcreatie (Job Creation) en aan de andere kant projecten starten om de gevolgen van werkloosheid te bestrijden. "Het is een gemeentelijke taak om voorzieningen te verschaffen voor projecten, met daarbij een

aanbod van cursussen. Cynici vinden dat een opleiding tot beunhaas, ik denk dat je daarmee mensen meer mogelijkheden geeft op de arbeidsmarkt." Wat ook belangrijk is, is het groepsproces binnen die projecten; dat mensen uit hun apathie komen. Daarom hebben we voor de begeleiding van deze projecten gekozen voor een opbouwwerker en niet voor een technicus."

III Beleid

Werkgelegenheidsbeleid

"We willen een bedrijfsvriendelijke gemeente zijn." Het acquisitiebeleid is gericht op het aantrekken van dienstverlenende bedrijven. Veenendaal hoopt daarbij te profiteren van haar centrale ligging. Veenendaal heeft een contract gesloten met Job Creation; taakstelling 200 banen in 2 jaar. Het plaatselijk bedrijfsleven stopt 4 ton in dit project. Veenendaal beschikt niet over een specifiek werkgelegenheidsfonds.

Gemeente als werkgever

Het personeelsbeleid is niet specifiek gericht op het aantrekken van bepaalde groepen. "We kiezen voor kwaliteit." Waar mogelijk wordt gekozen voor 32 urenbanen voor jeugdige werklozen. De gemeente Veenendaal moet nog 14 arbeidsplaatsen inleveren. Wethouder de Ruiter wijst erop dat in de gesubsidieerde sektor sinds '83 geen formatieplaats verloren is gegaan. "Dat betekent dat alle kortingen op het sociaal-cultureel werk, maatschappelijke dienstverlening en culturele voorzieningen, die het rijk doorgevoerd heeft, opgevangen zijn door de gemeente."

Arbeidsmarktbeleid

De Ruiter ziet op dit terrein nauwelijks een taak weggelegd voor de gemeente van een omvang als Veenendaal. "Intern bevorderen we deeltijdarbeid." Er zijn geen specifieke projecten in samenwerking met het GAB ontwikkeld. Wel is er goed overleg met het GAB. Ook wijst de Ruiter op een goed funktionerend K-MBO. Door het GAB is een PEP-plan ontwikkeld, vooral gericht op de administratieve sektor. "De vakorganisaties zijn huivering voor PEP-plaatsen, maar hier is de stelling ontwikkeld dat praktijkervaringsplaatsen in het bedrijfsleven zijn toegestaan naast andere voorwaarden, mits het gekoppeld is aan scholing. Dat is de lijn van het GAB en ook van de toetsingscommissie.

Werkloosheidsbeleid

In Veenendaal is een coördinator werklozen activiteiten bij de gemeente aangesteld, belast met de ontwikkeling en begeleiding van activiteiten en projecten voor mensen zonder werk. De coördinator wordt deels gefinancierd door WVC, in het kader van een 4 jaren experiment opbouwwerk en werkgelegenheid. Het is gebruikelijk dat dergelijke middelen naar PI-organisaties vloeien (opbouwwerk), "maar wij hebben dat als gemeente naar onszelf getrokken. Wij vinden het beleid en de uitvoering van het werkgelegenheids/werkloosheidsbeleid een hoofdpunt van gemeentelijk beleid." Deze gemeentelijke stellingname leidde tot spanningen met de PI-instelling voor opbouwwerk. Uiteindelijk is er een afspraak tot stand gekomen waarbij de gemeente de beschikking krijgt over f 80.000,- en het opbouwwerk krijgt f 20.000,-. Hiervoor verleent het opbouwwerk een specifieke inzet naar het gemeentelijk Mensen zonder Werk-project.

Veenendaal heeft samen met een aantal regio's een gemeenschaps-takenproject (GTP) ontwikkeld, gericht op de inzet van vrijwilligers bij non-profit instellingen. De gemeenten hebben iemand aangesteld voor de organisatie, met als taken de acquisitie van plaatsen en de bemiddeling van vrijwilligers. De werving van vrijwilligers gebeurt door de sociale dienst. De doelgroep (jongeren onder de 23) wordt nu niet meer strak gehanteerd omdat ook veel ouderen belangstelling hebben. Scholing is in het kader van dit GTP-project niet verplicht gesteld.

Sociaal Cultureel Werk ten behoeve van mensen zonder werk:

"We stellen geen specifieke voorwaarden, de buurthuizen komen met een open aanbod. Als we het vermoeden hebben dat het SCW bepaalde groepen laat liggen dan stellen we dat aan de orde."

Uitvoering van het beleid

"Hier in dit huis (gemeentehuis, hb) wordt geen uitvoerend werk verricht ten behoeve van instellingen en organisaties. Taak van de gemeente ligt in het scheppen van voorwaarden, waar het particulier initiatief op in kan springen. Daarop zijn twee uitzonderingen; de werkloosheidsproblematiek, dat is zo'n speerpunt van beleid, dat houden we voorlopig in eigen hand en het minderhedenbeleid."

M.b.t. het conflict met het opbouwwerk over het naar de gemeente toehalen van de middelen van WVC, stelt de Ruiter vast: "Als je het toeschuift naar het PI, dan heb je het niet meer in eigen hand." In de opvatting van de wethouder heeft het particulier initiatief t.a.v. de werkloosheidsproblematiek een signaleringsfunctie naar de overheid, "de luis in de pels" en kan het haar deskundigheid inzetten m.b.t. de organisatie van activiteiten, groepsprocessen etc. De projektontwikkeling is vooralsnog een taak van de gemeente. "We zijn in dat soort zaken redelijk eigenwijs."

IV Overigen

Opbouwwerk

Op dit moment vindt er in Veenendaal een herstructurering van het sociaal-cultureel werk plaats. Het buurt- en klubbuiswerk en het opbouwwerk moeten samensmelten binnen één organisatie. Veenendaal streeft daarbij naar de inzet van all round buurtwerkers op wijkniveau en een bovenwijkse inzet voor specifieke opbouwwerk functies. Het specifieke werk ten behoeve van Mensen zonder Werk valt onder gemeentelijke verantwoordelijkheid (zie boven).

Buurteconomie

Veenendaal is zo klein dat economische initiatieven veelal gericht zullen (moeten) zijn op de hele stad. De Ruiter geloof niet zozeer in economische initiatieven waarvan de revenuen ten goede komen aan de gemeenschap. "Dat komt hier niet voor. Als er wat te verdienen valt dan springt een Veenendaler daar wel commercieel op in." Wel wijst de wethouder in dit kader op het vele vrijwilligerswerk dat in Veenendaal verricht wordt in de sport, het sociaal cultureel werk en de maatschappelijke dienstverlening.

Rijksbeleid - gemeentelijke overheid

"Veenendaal valt altijd buiten alle extra potjes die er te verdelen zijn."

Het grootste probleem dat de Ruiter aangeeft is de enorme regelgeving van rijkswege, met als voorbeeld het woud van voorschriften voor de uitvoeringspraktijk van de Sociale Dienst. In de regelgeving ziet de wethouder een groter probleem dan in de beperkte financiële middelen.

WOAU

De wethouder staat niet achter de

WOAU, omdat het, het vrijwilligerswerk, het werken met behoud van uitkering, zoveel mogelijk tegen wil gaan. De Ruiter meent dat mensen geen veto moeten uitspreken, maar in gezamenlijk overleg tot afspraken moeten komen.

Gemeente: Delfzijl
 Inwoners: 25.000
 Wethouder: Ch. Leeuwe
 Portefeuille: Werkgelegenheid en Milieu
 Collegie: 2 PvdA, 1 CDA, 1 VVD
 Partij: PvdA
 Tevens aanwezig bij interview: dhr. Koekoek, hoofd afdeling personeelszaken

I Ambtelijke en beleidsorganisatie

Het werkgelegenheidsbeleid - sociaal economisch - is de verantwoordelijkheid van wethouder Leeuwe. De sociaal culturele aspecten van het werkgelegenheidsbeleid zitten mede in de portefeuille Welzijn. Bestuurlijk ligt de coördinatie bij wethouder van Werkgelegenheid en Milieu. Ook de burgemeester is nauw betrokken bij dit beleidsterrein. De burgemeester is voorzitter van de commissie van advies van het GAB. Ambtelijk zijn twee funktionarissen ingezet voor het werkgelegenheidsbeleid. De bedoeling is om in het kader van een gemeentelijke reorganisatie dit veld meer af te bakenen. Binnen de hoofdafdeling Algemene Bestuurlijke Aangelegenheden en Algemene Zaken, zal dan een bureau werkgelegenheid als onderafdeling gaan functioneren. Naast het algemeen voorwaarden schepend beleid zal dit bureau ook als taak krijgen werkgelegenheidsprojecten te stimuleren en coördineren.

Het sociaal cultureel aspect van het werkgelegenheidsbeleid wordt primair behartigd vanuit de afdeling Onderwijs en Welzijn. Door de gemeente zijn twee extra functionarissen aangetrokken. Een funktionaris voor de ontwikkeling van werkgelegenheidsprojecten ten behoeve van ethnische minderheden (m.b.v. WVC-gelden) en een funktionaris die werkt ten behoeve van het opbouwwerk van Appingedam - Delfzijl, gericht op projektontwikkeling van werklozen.

Overleg/advies

De overlegorganen en samenwerkingsverbanden op het gebied van werkloosheid/werkgelegenheid hebben over

De op dit moment in Veenendaal functionerende toetsingscommissie, bestaat bij tweederde meerderheid. Het advies is niet bindend, het college van B & W heeft uiteindelijk de beslissingsbevoegdheid. Het gestelde in de laatste alinea is een voorstel.

het algemeen een boven gemeentelijk karakter. Binnen de gemeente is er veelvuldig overleg tussen gemeente en bedrijfsleven enerzijds en gemeente en PI anderzijds, maar dat is niet geformaliseerd.

Zo functioneren het Intergemeentelijk Overlegorgaan Werkgelegenheid Eemmond (een overleg van wethouders werkgelegenheid) en de Stichting Mensen Zonder Werk Eemmond, waarin participeren 5 gemeenten, opbouwwerk FNV/CNV, rijksconsulenten en een provinciaal adviseur.

Ook de ondersteunende organisaties hebben een regionaal of provinciaal werkgebied, bijv. de Stichting Werk-tijd Groningen (ontwikkeling werkgelegenheidsprojecten), het Centrum voor Industrie bevordering Groningen, etc.

II Werkloosheidsituatie

Delfzijl is een industriegemeente. Het werkloosheidspercentage van GAB-rayon Delfzijl bevindt zich met 18,5% net boven het landelijk, maar ruim onder het provinciaal gemiddelde van 23,4% (cijfers dec.'84). Ook hier is het de groep laag- en ongeschoolden die het moeilijkst aan de bak komt. Leeuwe signaleert echter dat de industrie de laatste tijd ook midden-functies uitstoot. De werkloosheid in de categorie MTS-ers loopt op.

Langdurig werklozen

Tot voor kort was deze groep in de regio Delfzijl, in tegenstelling tot de daaronder liggende problem regio Oost Groningen, niet zo in de "picture".

Het perspectief voor deze groep moet volgens Leeuwe vooral gevonden worden in het intensiveren en verbeteren van opleidingen. Primair gaat het er echter om, om de werkgelegenheid binnen de gemeente en binnen de regio te versterken door het aantrekken van bedrijvigheid en door het presenteren van een goed opgeleide beroepsbevolking.

"De gemeentelijke overheid is echter nauwelijks in staat om m.b.t. de groep langdurig werklozen iets sub-

stantieels van de grond te tillen. Rijksbeleid is nodig om in de supplementaire sfeer wat te doen." Leeuwe betreft het teruglopen van het WvM-budget. In de raad van advies van het GAB probeert de wethouder via de burgemeester deze onvrede te ventileren naar Den Haag. "Ook in de Regionale Raad voor de Arbeidsmarkt heb ik met anderen geprobeerd om een duidelijke uitspraak te krijgen inzake arbeidstijdsverkortung, omdat in die richting een uiteindelijk perspektief voor een groot aantal mensen dat niet meer aan de slag komt, gevonden moet worden. De sociale partners daar vindep echter dat de overheid zich ten aanzien van ATV zeer terughoudend moeten opstellen.

III Beleid

Werkgelegenheidsbeleid

Leeuwe noemt een scala van activiteiten:

- participatie in het Havenschap Delfzijl
- participatie in het Centrum voor Industriebevordering (acquisitie)
- gemeentelijk budget voor promotie, voorlichting en werkgelegenheidsbevordering
- werkgelegenheidsfonds (2 ton), dat ingezet kan worden voor aanvullende financiering van werkgelegenheidsprojecten (terugploegprojecten) en voor de financiering van onderzoek (bijv. naar warmtekrachtkoppeling op industrieterrein, naar de haalbaarheid van een bedrijventerium)
- starterscursussen in samenwerking met de Kamer van Koophandel en de Stichting Werktijd Groningen (sinds kort omgedoopt tot Stichting Ondernemend Groningen).

Gemeente als werkgever

Bij een gemeente van de omvang van Delfzijl is er nauwelijks ruimte om een eigen beleid te voeren met het oog op de werkgelegenheidssituatie. Wel wordt maximaal de ruimte geboden voor WvM-ers, en volontairs. Ook wil Delfzijl onderzoeken of in het kader van de herbezetting een specifiek plan opgezet kan worden voor het aantrekken van een aantal werkloze jongeren.

Arbeidsmarktbeleid

Leeuwe hecht groot belang aan dit beleidsterrein vanwege de mogelijkheid die het biedt om iets aan het opleidingsniveau van werklozen te doen. De uitvoering van dit beleid

ligt volgens Leeuwe echter vooral in de competentie van het GAB. Als gemeente heeft Delfzijl geen specifieke projecten ontwikkeld. Wel heeft de gemeente meegewerkt aan de tot stand koming van een K-MBO in de regio en de oprichting van een CVV. "We hebben daar vooral aangedrongen op het realiseren van een opleiding procestechiek." De gemeente Delfzijl heeft f 5.000,- geput uit het werkgelegenheidsfonds, om jeugdige werklozen in staat te stellen om bepaalde opleidingen te volgen. De gemeente Delfzijl wil samen met andere gemeenten en het GAB het PEP-plan van de Koning in de regio vorm geven. Ze stuiten daarbij echter op oppositie van de regionale vakbeweging.

Werkloosheidsbeleid

Gemeenschapstakenplan: In Delfzijl is een gemeenschapstakenplan ontwikkeld. Het plan beoogt jongere werkzoekenden in de gelegenheid te stellen met behoud van uitkering nuttig werk te verrichten. De taken zijn gericht op hulp- en dienstverlening aan personen of groepen, onderhoud en verbetering van de woon- en leefomgeving en werkzaamheden bij instellingen in de kwartaire overheidssector. De coördinatie ligt bij een van de twee functionarissen werkgelegenheid.

Onbetaalde werkprojecten: "Daar is hier niet zoveel van de grond gekomen. Het projekt MZW heeft geprobeerd een vrijwilligersvacaturebank op te richten. En ook de Stichting Werktijd heeft geprobeerd hier wat projecten aan te slingeren. Het komt hier in gemeente en regio nauwelijks van de grond. Ik zie hier nog wel enige aktiviteit weggelegd voor de gemeente. Primair ligt onze taak echter op de terreinen van werkgelegenheid en arbeidsmarktbeleid." Projekt MZW is bezig met de opzet van een werk/leerprojekt in de oude brandweerkazerne. Ze proberen hierbij tot een koppeling te komen met de K-MBO. Het projekt MZW streeft naar een eigen werklozenterium. Leeuwe ziet het gevaar dat je dan als werkloze gaat stigmatiseren.

Specifieke voorzieningen moeten wellicht op termijn geïntegreerd worden in het reguliere werk. "Een specifieke voorziening die in Appingedam met steun van de gemeente getracht wordt te realiseren is een "ambachtelijk bedrijventerium".

IV Overigen

Uitvoering van beleid

"Ik heb de neiging om als gemeente daar vrij regulerend in op te treden, omdat het de taak en verantwoordelijkheid is van de gemeente en omdat de gemeente bereid is, en ook bereid moet zijn om daar geld in te stoppen. Het belangrijkste motief komt echter voort uit mijn politieke opvatting, dat je niet allerlei zaken aan het PI en het bedrijfsleven moet overlaten en als gemeente een afwachtende houding aannemen."

Opbouwwerk

"Ik kom het opbouwwerk in al dit soort projecten maar heel weinig tegen. Zelf hebben we 1 functionaris werkzaam naar de beide opbouwwerkorganen in Appingedam en Delfzijl op dit terrein." Wethouder Leeuwe is

zelf 5 jaar lang voorzitter geweest van een opbouwwerkorgaan, toch meent hij dat "in kleine overzichtelijke gemeenschappen, vele opbouwwerkfuncties best door de gemeente zelf vervuld kunnen worden." Projektontwikkeling behoort naar zijn mening tot een taak van de gemeente.

WOUW

Op dit moment funktioneert de plaatselijke WVV/RWW commissie als lokale toetsingscommissie. Voor het toetsen van projecten wordt deze commissie dan aangevuld met vertegenwoordigers van het projekt MZW, de Rijksconsulent Handel, Ambacht en Diensten van het ministerie van Economische zaken en werkgevers. Leeuwe onderschrijft de kritiek van de VNG inzake de WOUW: "Als gemeente heb je je eigen lokale verantwoordelijkheid."

Gemeente: Emmen
Inwoners: 90.000
Wethouder: P. Snel
Portefeuille: Sociale Zaken en Welzijn. Partij: PvdA
College: 3 PvdA, 3 CDA

I Ambtelijke en beleidsorganisatie

Emmen kent geen specifieke beleidsorganisatie gericht op het werkgelegenheidsbeleid in brede zin. Het werkgelegenheidsbeleid gericht op het bevorderen van de werkgelegenheid in de gemeente Emmen en de coördinatie van extra werkgelegenheidsprojecten (aanvullende werken, terugploeg-ploegprojecten, werkprojecten) komt tot stand vanuit de afdeling Economische Zaken. Een medewerker van deze afdeling, dhr. Reitsema, is belast met de coördinatie van gemeentelijke inspanningen op dit gebied.

Het werklozenbeleid, gericht op de opvangvoorzieningen voor werklozen en werkprojecten opgezet van uit het sociaal cultureel werk, wordt behartigd vanuit de afdeling Welzijn. Deze afdeling is pas sinds kort vanuit de Gemeentelijke Sociale Dienst, als gemeentelijke secretarie-afdeling verzelfstandigd. Ook bij deze afdeling is een medewerker specifiek belast met werklozenzorg (de heer Kroeze).

Bestuurlijk wordt dit beleid behartigd door de heer Snel, wethouder van Sociale Zaken en Welzijn en de heer Rabbers, wethouder van Financien en Economische Aangelegenheden.

De heer Rabbers is pas enkele weken in functie, na het vertrek van de vorige wethouder naar elders. Voornemen van de heer Rabbers en van het college is om m.b.t. het werkgelegenheidsbeleid te komen tot een meer geïntegreerde organisatie. Wethouder Snel is voorzitter van de commissie van advies van het GAB en van de toetsingscommissie.

Overleg en advies

Op dit terrein zijn er in Emmen geen specifieke gemeentelijke werk- en adviesorganen. De regionale toetsingscommissie, waarin, met uitzondering van het sociaal cultureel werk en het onderwijsveld, alle relevante maatschappelijke groeperingen vertegenwoordigd zijn, heeft echter voor de gemeente en de regio ook expliciet een overleg- en adviesfunctie voor wat betreft het werkgelegenheids/werkloosheidsbeleid. Deze brede functie van de RTC is ook door de provinciale consulent van SoZaWe gesanktionerd. Het secretariaat van de RTC wordt gefinancierd vanuit art.36-WVV middelen.

II Werkloosheidssituatie

Het werkloosheidspercentage voor het GAB rayon Emmen bedroeg in januari 1985 24%. Het scholingsniveau van de beroepsbevolking in Emmen is laag. Werkloosheid concentreert zich in beroepsgroepen algemene dienst en bouw. Sommige dorpen in de gemeente kennen extreem hoge werkloosheidspercentages.

Langdurig werklozen

Emmen heeft altijd een hoge structurele werkloosheid gekend. Door de enorme stijging van de landelijke werkloosheidscijfers is de situatie in de regio t.o.v. de landelijke situatie niet verslechterd. Het percentage langdurig werklozen in de regio Emmen, ongeveer 50%, is niet extreem hoog.

De structureel slechte positie van dit gebied, gekoppeld aan een slecht opgeleide beroepsbevolking, maakt de perspectieven voor langdurig werklozen slecht.

Wethouder Snel wil het perspectief toch vooral zoeken in termen van betaalde werkgelegenheid. Hij wijst erop dat in de periode '75-'84 het aantal betaalde arbeidsplaatsen in Nederland toegenomen is. In '84 is de afbrokkeling van werkgelegenheid tot stilstand gekomen. Ook voor Emmen voorziet hij een groei van de werkgelegenheid (NAM, ENKA, NAVO-depot), daarnaast bepleit hij een inzet van werklozen in de sfeer van aanvullende werkgelegenheid. "Het grootste deel van onze infrastructuur is in het verleden vanuit aanvullende werkgelegenheid gerealiseerd. Er is werk genoeg te doen. Alleen al in de sociale woningbouw in Emmen zit een achterstallig onderhoudsprogram van 120 miljoen." Financiering zou volgens Snel gevonden moeten worden in de uitkeringsfondsen (terugploegen). Betaling zou kunnen middels een suppletie op de uitkeringen.

III Beleid

Werkgelegenheidsbeleid

Op de eerste plaats is het beleid van de gemeente Emmen voorwaarden scheppend voor de vestiging van bedrijven op de industrieterreinen. In het kader van het ISP (Integraal Structuurplan Noorden des Lands) en het NOM beschikt Emmen over verschillende extra middelen ter bevordering van de werkgelegenheid. "Onze vierkante meter prijs op de industrieterreinen is het goedkoopste van het land."

Daarnaast is Emmen toegerust om zou gauw er financiële mogelijkheden opdoemen, direct te komen met extra werkgelegenheidsplannen in de sfeer van aanvullend werken. Samen met Leeuwarden was Emmen de eerste gemeente met een experiment voor het terugploegen van uitkeringen; "Bouwen Werkt".

Voor de begeleiding van startende ondernemers is door de gemeente

Emmen in samenwerking met het bedrijfsleven het project Startbaan opgezet. Voor de huisvesting van deze ondernemers is een bedrijfsverzamelgebouw gerealiseerd.

Gemeente als werkgever

Ook in Emmen biedt de financieringsproblematiek geen ruimte voor het voeren van een wervend personeelsbeleid. De gemeente Emmen heeft een werkervaringsplan opgesteld, waarbij de gemeente aan 40 werkloze jongeren een werkervaringsplaats wil aanbieden. Het G.O. en de RTC moeten zich echter nog over het plan uitspreken.

Arbeidsmarktbeleid

Scholing: In Emmen is optimaal gebruik gemaakt van de diverse nieuwe scholingsmaatregelen van het ministerie van SoZaWe (BKE, K-MBO, CAVV, CBB, SOB etc). De gemeente probeert in samenwerking met het GAB opleidingen in de sfeer van proces technologie naar Emmen te krijgen: vooruitlopend op de uitbreiding van de industriële activiteit in de regio (NAM).

Arbeidsprojecten: In Klazinaveen werkt het EAJ-project Iscluijk. In Emmen en Coevorden werkt de stichting Experimentele Drentse Bedrijven met een drietal projecten in de sfeer van de groenvoorziening. (lietsenreparatie en bouw speelwerktuigen. Het project is gericht op randgroepjongeren en verschaft hen werkervaring en scholing in een regulier betaalde baan. Wethouder Snel wijst op de grote hoeveelheid geld die met de EDB gemoeid is (4,2 miljoen).

Het Noordelijk Instituut voor Management Ontwikkeling heeft een project opgezet voor werkloze HBO-ers. De HBO-ers worden onder begeleiding van het NIMO ingezet in het midden en klein bedrijf om deze te ondersteunen bij technologische vernieuwing.

De gemeente Emmen wil jonge ondernemers stimuleren een tuinbouwbedrijf te beginnen en daarvoor gereed liggende gemeentelijke grond.

Het GAB-Emmen heeft initiatieven genomen om te komen tot PEP-plaatsen bij het regionale bedrijfsleven. De RTC heeft deze initiatieven echter geblokkeerd.

Het structurele gemeentelijke budget voor werkgelegenheidsprojecten is f 300.000,-.

Werkloosheidsbeleid

De sociaal culturele activiteiten ten behoeve van werklozen komen tot stand vanuit de verschillende stich-

tingen voor sociaal cultureel werk. (Vele kerndorpen in de gemeente kennen hun eigen organisatie.) Hier- van uit worden ook projecten voor werklozen opgezet (reparatiewerk- plaatsen, recycling project, dienst- verleningsproject etc). Ondersteu- ning van de stichtingen bij hun activiteiten wordt van uit de pro- vinciale instellingen aangeboden en niet direkt vanuit de gemeente. Het van gemeentewege opzetten van onbetaalde werkprojecten (GTP) ligt in Emmen moeilijk (RTC). Wel voert de gemeente een actief vrijwil- lersbeleid. De vrijwilligersvacat- urebank is opgezet op initiatief van de gemeente en aangehaakt bij de GSD. De vrijwilligersvacaturebank heeft uitdrukkelijk geen project ontwikkelingsfunctie. De gemeente Emmen stelt pogingen in het werk een project Werk en Welzijn in Emmen van de grond te krijgen. In Emmen beschikt het project Mensen Zonder Werk over een eigen accomo- datie. Hiervan uit worden kursussen georganiseerd en projecten opgezet.

IV Overigen

Buurteconomie

Snel gelooft niet direkt in buurt- economische projecten. De hulp- en dienstverlening t.b.v. bewoners, die plaatsvindt vanuit de werkplaatsen van de stichtingen voor sociaal cultureel werk, liggen volgens hem niet in de lijn van buurteconomie. Voor substantiële economische pro- jecten, bijvoorbeeld gericht op het onderhoud van woningen, zijn struc- turen en middelen nodig die de buurt of de eigen bewonersorganisatie te

boven gaan. Hij zou dit soort pro- jecten graag gerealiseerd zien in de sfeer van aanvullend werken.

Opbouwwerk

De gemeente Emmen met de vele kern- dorpen kent verschillende zelfstan- dige stichtingen voor sociaal cultu- reel werk. De opbouwwerkfunctie is daarbij vaak een all-round éénmans post. De mogelijkheden om vanuit een dergelijke functie tot vernieuwende activiteiten m.b.t. werkloosheid/ werkgelegenheid te komen zijn be- perkt. Snel wijst erop dat het pro- vinciaal opbouworgaan (RAJA) zeer actief is op het terrein van de ontwikkeling van werkprojecten.

WOAU

De regionale toetsingcommissie in Emmen heeft ook een adviserende en coördinerende taak inzake het werk- loosheidsbeleid in de regio. De RTC is opgezet vanuit de commissie van advies van het GAB. De RTC staat zeer kritisch tegenover het werken met behoud van uitkering en heeft een zeer duidelijke greep op de projecten in de gemeente. Wethouder Snel is tegen de veto- constructie in de WOAU. Hij meent dat de vakorganisaties weleens wat te stringent van hun bevoegdheid gebruik maken.

Rijksbeleid

De versnippering van middelen over allerlei projecten en regelingen werkt volgens Snel zeer frustrerend op het voeren van een eigen werk- loosheids/werkgelegenheidsbeleid. Hij zou een vorm van budgetfinan- cierung voorstaan.

Gemeente: Groningen
Inwoners: 168.000
Gesprekspartner: Ch. Vogelzang,
werkgelegenheidscoördinator gemeente
Groningen, wnd. hoofd afdeling eco-
nomische zaken.

I Ambtelijke en beleidsorganisatie

De gemeente Groningen kent geen geïntegreerde projectorganisatie voor wat betreft het werkgelegen- heids/werkloosheidsbeleid. Het extra werkgelegenheidsbeleid en het subsi- diebeleid m.b.t. werkgelegenheids- projecten wordt gecoördineerd vanuit de afdeling economische zaken. In de afdeling EZ is een coördinatiepunt voor het werkgelegenheidsbeleid op- gezet, met twee formatieplaatsen; de

werkgelegenheidscoördinator en de coördinator werklozen projecten (functie vanuit de extra WVC-rege- ling voor jeugdige werklozen). Het opvang- en welzijnsbeleid voor men- sen zonder werk krijgt gestalte vanuit de afdeling Welzijn. De coördinerende functie inzake het extra werkgelegenheidsbeleid is vooral een financiële; "het binnen- halen van zoveel mogelijk financiële bronnen voor werklozenprojecten en werklozenopvang, zodat projecten gefinancierd kunnen worden." Bestuurlijk valt het coördinatiepunt onder de wethouder van economische zaken en werkgelegenheid, de heer Barmantloo (PvdA). Het opvang- en welzijnsbeleid valt onder wethouder Berger (CDA) en wethouder Marssink.

Berger is tevens voorzitter van de commissie van advies van het GAB en de toetsingscommissie (TC).

Overleg/advies

Behalve de commissie voor het midden- en kleinbedrijf zijn er geen specifieke gemeentelijke overlegstructuren inzake het werkloosheids/werkgelegenheidsbeleid.

In juni 1983 werd in Groningen een lokale overleggroep werkgelegenheidsinitiatieven gevormd. Hierin namen deel de wethouders Berger en Barmantloo, en medewerkers van de afdelingen Welzijn, Economische Zaken, Onderwijs en GSD. Taak van de overleggroep was het vormgeven van een gemeentelijk aanvullend werkgelegenheidsbeleid. In november kwam de overleggroep met de nota: "Alternatieven voor Structurele Werkgelegenheid". Deze nota dient nog steeds als uitgangspunt voor het beleid van de gemeente Groningen m.b.t. werkgelegenheid/werkloosheid. Na het verschijnen van de nota heeft de overleggroep nog een klein jaar gefunctioneerd als overlegorgaan inzake het werkgelegenheids/werkloosheidsbeleid. De overleggroep komt niet meer bij elkaar omdat:

1. De lokale toetsingscommissie nu een kader biedt voor overleg en advies.
2. "Er op dit moment door het weinig initiatiefrijke rijksbeleid (beviëzing EAJ, opschorten terugploeg-experiment etc), weinig zaken zijn die een regelmatig overleg noodzakelijk maken."

II Werkloosheidssituatie

Het werkloosheidspercentage in het rayon Groningen bedroeg ultimo december 1984 26%. Concentraties doen zich voor in de beroepsgroepen kantoor- en handel personeel, onderwijzend personeel, algemene dienst en in iets mindere mate in de sectoren bouw en metaal.

Langdurig werklozen

De heer Vogelzang ziet voor een centrum-stad als Groningen betere perspectieven voor langdurig werklozen als in de periferie (veenkoloniën) met een veel grotere structurele werkgelegenheidsproblematiek. Volgens de gemeentelijke nota "Alternatieven voor structurele werkgelegenheid", moet de oplossing voor de huidige werkloosheidsproblematiek op de eerste plaats gezocht worden in een toename van het aantal structurele arbeidsplaatsen, daarnaast

moet volgens de nota gewerkt worden aan een structurele herverdeling van arbeid.

Ook in het beleid, gericht op alternatieven voor structurele werkgelegenheid, wordt prioriteit gegeven aan die projecten die op termijn kunnen resulteren in structurele werkgelegenheid (starters, loonvormende projecten), daarna komen tijdelijke werkprojecten (WvM, ISP-bouwprojecten, extra werkgelegenheidsprojecten) en de laagste prioriteit hebben opvangprojecten en werken met behoud van uitkering. Wat in deze nota ontbreekt is een beoordeling van projecten op basis van de bijdrage die deze projecten leveren aan de positieve verbetering van werklozen op de arbeidsmarkt. Tegenover deze heel duidelijke werkgelegenheidsoptiek staat het "Experiment 45+", waarbij aan werklozen ouder dan 45 jaar ruimte wordt geboden voor eigen initiatieven en activiteiten, zonder dat de uitkering in gevaar komt. M.a.w. voor deze groep wordt de oriëntatie op structurele werkgelegenheid voor een belangrijk deel losgelaten en wordt ruimte geboden voor alternatieven.

III Beleid

Werkgelegenheidsbeleid

Vanuit de afdeling economische zaken/bureau bedrijfsleven wordt uitvoering gegeven aan het beleid inzake promotie, acquisitie en bedrijfsbegeleiding. Rechtstreekse deelname door de gemeente in het bedrijfsleven wordt door de heer Vogelzang afgewezen ("het rijk heeft het er al moeilijk genoeg mee"). Voor participatie in bedrijven is er de NOM. De gemeente beschikt ook niet over een specifiek startersfonds; "de rijksgroepsregeling zelfstandigen biedt voldoende mogelijkheden."

Tot voor kort werd de ondersteuning van startende ondernemers verzorgd door de GSD. Sinds april 1985 is het door de gemeente opgerichte en gesubsidieerde Bureau Kleinschalige Werkprojecten (BKW), op het terrein van loonvormende werkprojecten actief. Naast het BKW zijn nog een aantal steunorganisaties vanuit PI, gericht op de ondersteuning en de ontwikkeling van alternatieve bedrijvigheid, actief. Deze steunorganisaties kunnen echter niet op gemeentelijke steun rekenen.

In de voorwaardes scheidende sfeer werkt de gemeente Groningen o.a. aan de realisering van goedkope be-

drijfshuisvesting (b.v. Jonge Bedrijven Centrum) en werkt ze samen met de R.U.G. bij haar plannen m.b.t. een Science Park. Groningen voert een actief beleid om maximaal gebruik te kunnen maken van de extra-werkgelegenheids regelingen (1 miljard program, terugploeg-projecten in de bouw, ISP-projecten).

Gemeente als werkgever

In het kader van de herbezetting wordt voorrang gegeven aan jeugdigen. Een specifiek taakstellend plan ontbreekt. De gemeente Groningen heeft een actief beleid ontwikkeld gericht op de bevordering van deeltijdarbeid. Voor de onderwijssector is een gemeentelijk plan ontwikkeld voor educatief verlof. In het verleden is door de gemeente maximaal gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot het aanbieden van tijdelijke arbeidsplaatsen (WvM) aan werklozen. Omdat de WvM-budgetten dalen is er door de gemeente Groningen een plan ontwikkeld om jongeren de gelegenheid te geven om met behoud van uitkering werkervaring op te doen. Dit plan wordt echter tegengehouden door de TC.

Arbeidsmarktbeleid

Uit de nota "Alternatieven voor structurele werkgelegenheid" en uit het gesprek met de heer Vogelzang komt Groningen niet naar voren als een gemeente die een actief beleid voert op dit terrein. Op het gebied van arbeidsgerichte scholing beschikt Groningen over alle reguliere instrumenten (AVV, CVV, CBB, BKE, CJW, K-MBO etc), echter specifieke opleidingsprojecten zijn er op gemeentelijk initiatief niet van de grond gekomen. De in de nota Alternatieven voor structurele werkgelegenheid genoemde "scholingsplangroep", die de ontwikkelingen op het gebied van scholingsmogelijkheden voor werklozen zou moeten begeleiden en stroomlijnen is niet van de grond gekomen. De provinciale ondersteuningsorganisatie voor de ontwikkeling van werkprojecten heeft in de stad Groningen een aantal leerwerkprojecten opgezet. Doelstelling van de provinciale stichting is, te komen tot een breed "dekkend" aanbod van projecten voor werklozen. Bij de woningbouwvereniging Gruno funktioneert een EAJ-project. Vanuit particulier initiatief zijn er een drietal werkervaringsprojecten voor HBO-ers en academici. Bij een aantal bedrijven in de gemeente zijn werkervaringsprojecten voor werkloze

jongeren tot stand gekomen. Het GAB-Groningen heeft plannen ontwikkeld voor een gestructureerd praktijk-ervaringsplaatsen plan in de marktsector. Deze plannen vonden echter geen genade bij de TC.

Werkloosheidsbeleid

De ontwikkeling van werkprojecten met behoud van uitkering is een zaak van het Pl. In Groningen zijn dan ook verschillende stedelijke en provinciale ondersteuningsorganisaties te vinden. Met de oprichting van het Bureau Kleinschalige Werkprojecten hoopt de gemeente Groningen te komen tot een bundeling van ondersteuningsorganisaties. Haar subsidiebeleid is gericht op subsidiëring van die projecten en initiatieven die aansluiten bij de gemeentelijke uitgangspunten (streven naar loonvorming, respectievelijk kosten dekking). Toch heeft de gemeente tot voor kort ook een aantal uitvoerende taken op zich genomen. De starters ondersteuning werd verzorgd door een medewerker van de GSD en de vrijwilligersbemiddeling kwam tot stand vanaf een bureau op de Dienst Welzijnzaken. Deze vrijwilligersvacaturebank is nu ondergebracht bij de stichting Stand By.

De gemeente heeft een drietal centra voor activiteiten van mensen zonder werk (Frascati, de Werk aanloop boerderij en de stichting Stand By), met name gericht op opvangprojecten. Een belangrijke taak van de stichting Stand By is de hulp- en dienstverlening aan individuele werklozen. Ook door het klub- en buurthuiswerk worden opvang- en projectactiviteiten georganiseerd (buurtwerkplaatsen, cursussen, klussenprojecten etc).

De gemeente Groningen beschikt naast de externe financieringsmiddelen over een eigen fonds van f.200.000, voor subsidiëring van werkprojecten. De PCG middelen wil Groningen in gaan zetten voor het verbouwen en realiseren van een aantal wijkacomodaties (sporthal, bedrijfshuisvesting, gemeenschapshuis, wooneenheden). Bij deze bouw zullen zoveel mogelijk werklozen uit de wijk (betaald) ingeschakeld worden. Daarnaast wil de gemeente m.b.v. deze PCG-middelen jongeren uit de wijk plaatsen bij bedrijven/ondernemers uit de wijk. Ook wil de gemeente met deze middelen extra beroepskrachten voor projecten uit de wijk aantrekken.

IV OverigenBuurteconomie

Vogelzang meent dat dit een begrip is dat de lading niet kan dekken. Economische relaties hebben betrekking op een veel grotere schaal dan de grootte van een wijk. "Wanneer de economie aantrekt zullen werklozen voor het vinden van een baan ver over de grenzen van een wijk heen kijken."

Aan een uitspraak over de mogelijkheden van buurteconomie, als concept van onderlinge dienstverlening (klussenprojecten, reparatiewerkplaatsen, etc) waagt hij zich niet.

Rijksbeleid

Vogelzang wijst op de onwerkbaarheid van alle regels die van rijkswege aan de vele verschillende project-subsidies gesteld worden. Hij zou voorstander zijn van een vorm van budgetfinanciering.

T.a.v. de WOAU is zijn opvatting dat bij handhaving van het Vetorecht niets meer van de grond zal komen op het terrein van werken met behoud van uitkering. Hij wijst daarbij op de ervaring met de TC in Groningen.

MO**mededelingen opbouwwerk**HSA001000035
35
Tijdschriften MOISSN:
0168-06SX**MO**

is een mededelingenblad voor het opbouwwerk.

M.O. verschijnt tenminste 10 maal per jaar: zes gewone en 4 themanummers. Een abonnement kost f. 30,-. Bij meer-abonnementen reductie op aanvraag. Losse nrs. f. 4,25, themanrs. f. 5,-, excl. porto, themanummer juli/aug. '85 f. 7,50, excl. porto.

Prins Mauritslaan 26
2582 LS Den Haag
070 - 521354

Samenstelling: Hans Berntsen, Jur de Haan